159105

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM ALANINA ETKİLERİNİN ALGILANMASI

(YOZGAT İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
İsmail DEMİR

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mehmet KORKMAZ

ANKARA–2005

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İsmail DEMİR'e ait Küreselleşme Sürecinin Mesleki Teknik Eğitim Alanına Etkilerinin Algılanması adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd.Doç.Dr. Asım ÖZDEMİR

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mehmet KORKMAZ
(Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Sabri ÇELİK

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, küreselleşme sürecinin mesleki teknik eğitim alanına olan etkilerini incelemektir.

Bu araştırma amacını, örgün eğitim veren mesleki teknik eğitim okullarındaki öğretmen, öğrenci ve idarecilerin, cinsiyet faktörünü de göz önünde bulundurarak, küreselleşmeye karşı olan bakış açılarını, farkındalıklarını ve onun negatif etkilerine karşı kendilerinin hazır oluşluk derecelerini ve yeterliliklerini inceleyerek gerçekleştirmektedir.

Mesleki teknik eğitimdeki idareci, öğretmen ve öğrencilerin küreselleşme sürecinde kendilerini, mesleki teknik eğitim sistemi ve bileşenlerinin yeterliklerini algıları, küreselleşme sürecine bakış açıları ve gelecek beklentileri araştırmanın bağımlı değişkenleridir. Görüşlerine başvurulan öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerinin cinsiyetleri ve bulundukları okul türü de araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır; birinci bölümde, araştırmaya katılan bireylere ilişkin kişisel bilgiler; ikinci bölümde, tezin literatür kısmındaki bilgilerden yararlanılarak geliştirilen **Küreselleşme Sürecinin, Mesleki Teknik Eğitim Alanına Etkileri Anketi** kullanılmıştır. Kişisel bilgiler bölümü 2, diğeri 37 ifadeden oluşmuştur.

Araştırma için kullanılan anket, Yozgat ili merkez ve ilçeleri arasından örneklem olarak alınan Yozgat Merkez, Sorgun ve Yerköy ilçelerinde 18 okulda uygulanmıştır. Bu okullarda 33 idareciye, 102 öğretmene ve 367 öğrenciye uygulanan anketler değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmanın alt problemleri çözümlenirken, frekanslar, yüzdeler, ortalamalar, standart sapmalar, güvenirlik analizi ve çok değişkenli analiz türlerinden faktör analizi ile varyans (MANOVA, ANOVA) analizi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

1. Farklı okul türlerinde, mesleki teknik eğitim sistemi ve bileşenlerinin yeterliliklerine ilişkin görüşlerinde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

2. Mesleki teknik eğitimdeki tüm okullardaki, idareci, öğretmen ve öğrencilerin tümünün küreselleşmeye ve küreselleşmenin getirdiği sosyal, kültürel ve teknolojik olumsuzluklara karşı değerlendirmelerinde anlamlı ilişkiler olmadığı görülmüştür.

3. Deneklerin cinsiyetlerine, okul türlerine ve okulda bulundukları konuma göre gelecek beklentisi konusundaki değerlendirmelerinde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

4. Deneklerin cinsiyetlerine, okul türlerine ve okulda bulundukları konuma göre kişisel yeterlilikler ve gelişim imkanları konusundaki değerlendirmelerinde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

5. Ayrıca yukarıdaki bulgulara ek olarak, mesleki teknik okullarda internete ulaşım konusunda, idareci, öğretmen ve öğrencilerin değerlendirmeleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

ABSTRACT

The aim of this study is to explain effects of the globalization procees on vocational and technical education field.

The aim of this study is to realize the teachers', students' and the school principals', who are working at vocational technical high schools having formal education, points of view on the globalization by examining their awareness, competence and the level of being ready to the negative effects of the globalization without forgetting the gender factors among the individuals.

The school principals, teachers', and the students', who are working at vocational technical high schools, perceptions of themselves, the perception of the vocational technical education system and the competence of its components, their points of view on the globalization and their future expectation are the dependent variables during the process of the globalisation. The students', teachers', and the school principals' genders and the kind of school they work at are the independent variables of this study.

The instrument of data collection during the research is composed of two sections. In the first section, the personal information of the participants, and in the second section, The Questionnaire of the Effects of Globalization Process on the Vocational and Technical Education Field which is developed by benefiting from the information in the literature part of the thesis are used. The personal information section is composed of 2 and the other part is 37 expressions.

The questionnaire is applied to 18 schools in Yozgat city centre and in its districts Sorgun and Yerköy by getting samples from Yozgat city centre, and the districts. The questionnaires applied to 33 school principals, 102 teachers and 367 students are evaluated. It is used frequencies, percentages, averages, standard

deviations, analysis of realibility and the factor analysis with variance analysis (MANOVA, ANOVA) among the multi-variable analysis.

The findings of the research can be summarised such these:

1. It is seen that there are meaningful relations between the vocational and technical education system and the opinions related to the its components in different kind of schools.

2. It is realised that there are not meaningful relations among all the school principals, teachers and students working in vocational and technical high schools in their evaluations of the globalization and the negative effects resulted from the globalization on the social, cultural and technological fields .

3. It is found that there are meaningful relations in their evaluations of the future expectations according to the gender, kind of school and the position in the school of the participants of this research.

4. It is observed that there are meaningful relations in their evaluations of their personal competence and development possibilities according to the gender, kind of schools and the participants' positions in their schools.

5. In addition to these findings, it is realised that there are meaningful relations in the evaluations of the school principals, teachers, and the students of reaching the internet in the vocational and technical high schools.

ÖNSÖZ

Küreselleşme, son yıllarda bilgi iletişim teknolojileri ve ulaşım alanındaki gelişmelerinde etkisiyle tüm dünyanın birbirine yakınlaşması ve her zamankinden çok daha fazla bağlantılı hale gelmesiyle açıklanmaktadır. Bu olgu üzerinde akademisyenler, ekonomistler, politikacılar ve yazarlar tarafından bir hayli spekülasyon yapılmasına ve tanımı konusunda bir fikir birliğine varılamamış olmasına rağmen, hayatımızın her alanını kuşatan, kaçınılamaz, kontrol edilemez ve bitmeyen bir süreçtir.

Küreselleşme süreci, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel hayatın her alanını bir şekilde etkilemiştir. En makro seviyede devletten, mikro seviyede aileye kadar tüm katmanlar bu süreçten nasiplerine düşeni almışlardır. Burada asıl önemli olan konu tüm bu katmanlar üzerinde etkin, belirleyici rolü olan eğitim bu süreçten nasıl etkilenmiştir? Daha özel anlamıyla sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir öğesi ve hayat boyu eğitimin tamamlayıcı bir bileşeni olduğu düşünülen mesleki ve teknik eğitim, tüm bireyleriyle bu süreçten nasıl etkilenmiştir ve bu sistem içerisinde yer alan öğretmen, öğrenci ve idareciler bu süreci nasıl algılamaktadırlar?

Bu araştırma, küreselleşme süreci, Türkiye'deki mesleki teknik eğitim, bu süreç içerisinde mesleki teknik eğitimde yapılanlar ve yukarıda söz edilen sorular üzerine yoğunlaşmıştır.

Araştırmanın tamamlanmasında öncelikle, her türlü yardım ve desteğini esirgemeyen değerli hocam, Sayın Zuhal CAFOĞLU ve danışmanım Sayın Mehmet KORKMAZ'a teşekkürü bir borç bilirim. Değerli fikirleriyle tezime katkıda bulunan Sayın Zehra ADIYAMAN, Arş Gör. Ramazan KURTOĞLU ve araştırmaya başlamamdan, bitirmeme kadar geçen tüm süre boyunca en önemli manevi destekçilerim olan ailem Cemal, Fatma, Nezihe ve Ayşegül DEMİR' e, sabırlı ev arkadaşım Durmuş KURU ve adını burada sayamadığım, emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İsmail DEMİR

Ankara, Haziran–2005

İÇİNDEKİLER

ÖZET II
ABSTRACT IV
ÖNSÖZ VI
İÇİNDEKİLER I
KISALTMALAR CETVELİ VI
TABLOLAR LİSTESİ.....VII
ŞEKİLLER LİSTESİ IX

BÖLÜM -1

1. GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 1
1.2. Problem Cümlesi 5
1.3. Alt Problemler 6
1.4. Araştırmanın Önemi 7
1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar 7
1.6. Varsayımlar 8

BÖLÜM-2

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE 9

2.1. Küreselleşme 9
2.1.1. Küreselleşme Tartışmaları 11
2.1.2. Küreselleşmeyi ortaya çıkaran faktörler ve küreselleşmenin seyri.....12
2.1.3. Küreselleşme bir durum mu, yoksa süreç mi? 13
2.1.4. Küreselleşmenin Etkileri.....15
2.1.5. Küreselleşme ve Eğitim.....21
2.1.5.1. Bilgi İletişim Teknolojileri ve Eğitim 26
2.1.5.1.1. Dünyada Uzaktan Öğretim Uygulamaları.....27

2.1.5.2. Küreselleşme Sürecinde Eğitimin Önemi.....29
2.1.5.3. Küreselleşmenin Sürecinde Mesleki Teknik Eğitimin Önemi..36
2.1.5.3.1 Sürdürülebilir Kalkınma Nedir? 36
2.1.5.3.2. Birleşmiş Milletler Milenyum Kalkınma Hedefleri ve Mesleki Teknik Eğitim.....38
2.2.1. Ülkemiz için Mesleki Teknik Eğitimin önemi nedir?.....39
2.2.1.1. İnsani Gelişim İndeksi Tablosunda Ülkemizin Yeri.....40
2.2.2. Ülkemizdeki Mesleki Teknik Eğitimin Genel Milli Eğitim Sistemi İçerisindeki Konumu 44
2.2.2.1. Meslek Liseleri.....48
2.2.2.2. Teknik Liseler.....48
2.2.2.3. Anadolu Meslek Liseleri..... 49
2.2.2.4. Anadolu Teknik Liseleri 49
2.2.2.5. Çok Programlı Liseler 49
2.2.2.6. Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri.....50
2.2.2.7. Çıraklık Eğitim Merkezleri.....50
2.2.2.8. Yaygın Eğitim, Halk Eğitim Merkezleri.....50
2.2.4. Mesleki Teknik Eğitimin Şu anki Genel Durumu.....51
2.2.5. Küreselleşme Sürecinde Mesleki Teknik Eğitimde Yapılanlar.....55
2.2.5.1. Mesleki Teknik Eğitimde Bilgi İletişim Teknolojileri Uygulamaları.....56
2.2.5.1.1 Mesleki Açık Öğretim Lisesi.....57
2.2.5.1.2. İnternet Tabanlı Sertifika Programları.....58
2.2.5.1.3. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi Projesi (Web Portalı Sürdürülebilir Pilot).....58
2.2.5.1.4. Müfredat Laboratuvar Okulları (MLO Projesi).....59
2.2.5.2. Avrupa Birliği Eğitim Programları.....62
2.2.5.2.1. Leonardo da Vinci Programı.....62
2.2.5.2.1.1. Hareketlilik.....63

2.2.5.2.1.2. Pilot projeler.....64
2.2.5.2.1.3. Dil Yeterlilikleri.....64
2.2.5.2.1.4. Ülkelerarası Ağlar.....64
2.2.5.2.1.5. Başvuru Kaynakları 64
2.2.5.2.2. Mesleki Teknik Orta Öğretimi İçine Alan Diğer AB Eğitim Programları.....67
2.2.5.2.2.1 Comenius.....67
2.2.5.2.2.1 Arion.....67
2.2.5.3. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP) Strengthening The Vocational Education and Training System in Turkey (SVET).....69
2.2.5.3.1. Projenin Hedefleri.....69
2.2.5.3.2. MEGEP Kapsamında Yapılan veya Devam Eden Etkinlikler.....70
2.2.5.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM) Modernization of Vocational Education and Training in Turkey Project (MVET).....71
2.2.5.4.1. Bu Proje kapsamında Yapılanlar.....72
2.2.5.5. Diğer Projeler..... 72
2.2.5.5.1.Europass Uygulaması.....72
2.2.5.5.2.Yaygın Mesleki Eğitim Projesi.....73
2.2.5.5.3. Endüstriyel Okullar Projesi.....76
2.2.5.5.4. Türkiye-Federal Almanya Teknik İş Birliği İkili Meslek Eğitiminin Teşviki Projesi 78

2.2.5.5.5.Türkiye-Fransa Teknik İş Birliği İstanbul Profilo Anadolu Teknik Lisesi Projesi.....78

2.2.5.5.6. Türk-Japon Teknik İş Birliği İle Anadolu Teknik Liselerinde Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri Bölümü Kurulması Projesi..... 79

2.2.5.5.7.Federal Almanya Teknik İş Birliği İstanbul Haydarpaşa Anadolu Teknik Lisesi Otomatik Kumanda Bölümü Projesi.....81

2.2.6. Genel Değerlendirme 82

2.2.7. Küreselleşme Sürecinde Mesleki Teknik Eğitim Sistemi ve Bileşenlerinde Olması Gereken Yeterlilikler.....84

2.2.7.1. Öğrenci.....84

2.2.7.2. Sistem.....86

2.2.7.3. Müfredat.....86

2.2.7.4. Yönetici.....89

2.2.7.5. Öğretmen.....90

BÖLÜM-3

3. YÖNTEM 92

3.1. Araştırma Modeli 92

3.2. Evren ve Örneklem 92

3.3. Veri Toplama Aracı 94

3.4. Verilerin Analizi 95

BÖLÜM-4

4. BULGULAR VE YORUM 96

4.1. Araştırmaya Katılanların İfadelere Katılma Durumları.....96

4.2.Faktör Analizi Sonuçları.....98

4.3. Güvenirlik Analizi.....103

4.4. Varyans Analizi Sonuçları.....103

4.4.1. Deneklerin Okullara GöreDeğerlendirmeleri.....104
4.4.2. Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Değerlendirmeleri 107
4.4.3. Deneklerin Okuldaki Konumlarına Göre Değerlendirmeleri.....108
4.4.4. Deneklerin Konumlarına Göre, Okullarında İnternete Ulaşıp Ulaşamadıklarına Dair Değerlendirme.....111

BÖLÜM–5

5. SONUÇ 113
5.1. Sonuç 113

KAYNAKÇA 119
EKLER 126
Ek-1: Araştırma Anketi 127
Ek-1: Anket Uygulama İzin Belgesi 131

KISALTMALAR CETVELİ

Akt: Aktaran

Başk: Başkaları

Çev: Çeviren

Der: Derleyen

Ed: Editör

Haz: Hazırlayan

s.: Sayfa

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo–1: Eğitim Düzeylerine Göre Bireylerin İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oranları.....33

Tablo–2: Öğrenim Durumuna Göre Cezaevine Giren Hükümlüler.....35

Tablo–3: İş Tecrübelerine Göre Mesleki ve Teknik ve Genel Orta Öğretim Mezunlarının Aldıkları Ücretlerin Karşılaştırılması.....42

Tablo–4: Cinsiyetlerine Göre Genel ve Mesleki Teknik Orta Öğretim Kurumlarının İstihdam ve İşsizlik Oranlarının Karşılaştırılması.....42

Tablo–5: Genel Müdürlüklere Bağlı Okul Türleri.....47

Tablo–6: Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi İle İlgili Olarak Yapılan SWOT Analizi.....52

Tablo–7: Eğitim Kademelerine Göre Bilgisayar Başına Düşen Öğrenci Sayıları....56

Tablo–8: Eğitim Kademelerine Göre Kurumların İnternet Bağlantılık Oranları.....57

Tablo–9: Yıllara Göre Leonardo da Vinci Programı Katılım ve Bütçe Oranları 66

Tablo–10: Küreselleşen Dünyada Bireylerin Sahip Olması Gereken Yeterlikler 85

Tablo–11: Anket Yapılan Okul Türlerinin Ait Olduğu Genel Müdürlükler.....93

Tablo–12: Araştırmaya Katılanların Konumlarına İlişkin Dağılımı..... 94

Tablo–13: Araştırmaya Katılan Deneklerin Cinsiyetlerine İlişkin Dağılım..... 94

Tablo–14: Araştırmaya Katılan Deneklerin Okullarının Bağlı Bulundukları Genel Müdürlüğe İlişkin Dağılımı 95

Tablo–15: Araştırmaya Katılan Öğretmen, Öğrenci ve Yöneticilerin Cinsiyetlerine ve Okullarının Bağlı Bulunduğu Genel Müdürlüğe Göre Dağılımı 95

Tablo–16: Deneklerin (Öğretmen, Öğrenci ve Yöneticilerin) Verilen İfadelere Katılma Durumları.....98

Tablo–17: Faktör Analizi Sonuçları.....101

Tablo–18: Deneklerin Bulundukları Okula Göre Algılarının Farklı Olup Olmadığını Gösteren Varyans Analizi Sonucu Özeti..... 106

Tablo–19: Anket Uygulanan Okullardaki Bölümler.....107

Tablo–20: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Algılarının Farklı Olup Olmadığını Gösteren Varyans Analizi Sonucu Özeti.....109
Tablo–21: Deneklerin Okulda Bulundukları Konuma Göre Algılarının Farklı Olup Olmadığını Gösteren Varyans Analizi Sonucu Özeti.....110
Tablo–22: Deneklerin Okuldaki Konumlarına Göre, Okullarında İnternete Ulaşıp Ulaşamadıklarını Gösteren Varyans Analizi Sonucu Özeti.....113

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil–1. İnsani Gelişim İndeksindeki Küresel Farklılıklar 20
Şekil–2: Sürdürülebilir Kalkınmanın Bileşenleri.....37
Şekil–3: İnsani Gelişim İndeksi Tablosunda Ülkemizin Yeri.....40
Şekil–4: Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisinde Mesleki Orta Öğretimin Yeri.....44
Şekil–5: Mesleki ve Teknik Orta Öğretimin Öğrenci Sayıları Bakımından Karşılaştırılması 45
Şekil–6: Genel Müdürlüklerin Toplam Öğrenci Sayıları Bakımından Mesleki Orta Öğretimdeki Payları.....46
Şekil–7: Yıllara Göre Leonardo da Vinci Programı Proje Teklif Sayıları.....66
Şekil–8: Yıllara Göre Leonardo da Vinci Programı Yararlanıcı Sayıları.....66
Şekil–9: Yıllara Göre Arion Programına Katılanların Sayıları.....68

BÖLÜM -1

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, alt problemleri, amacı ve önemi ile kapsam ve sınırlılıkları açıklanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Bilgi iletişim teknolojileri ve ulaşım imkânlarının artmasıyla tüm dünyanın her zamankinden çok daha fazla bağlantılı hale gelmesi olarak kısaca açıklanabilecek olan küreselleşme, bu konuda eser verenlerin bakış açılarına göre değişmekte ve küreselleşmeyi tarif edecek tek bir tanım bulunmamaktadır. Bunun sebebi küreselleşmenin disiplinler arası bir kavram olmasıdır. "Küreselleşme ekonomik olduğu kadar siyasal, teknolojik ve küresel bir olgudur" (Giddens,2000:23) Fakat bu tanımlardan çıkan temel sonuç, dünyanın teknoloji, bilişim ve ulaşımdaki ilerlemelerle küçüldüğü, sınırların kalktığı ve karşılıklı sosyal, ekonomik, kültürel etkileşimin daha da arttığıdır.

Ortaya çıkışı konusunda, duvarların ve soğuk savaş düzeninin yıkılması ve arkasından iletişim ve ulaşım imkânlarının artmasının etkisinden bahsedilen küreselleşme, bitmiş bir durumu mu, yoksa devamlı, bitmeyen bir süreci mi ifade etmektedir? Bu konuda küreselleşmenin sadece bir anlık durumu yansıtmasından ziyade dinamik bir süreç olduğu konusunda bir fikir birliği vardır. "Küreselleşmeyi sınırları belli ve bir özü olan bir durum olarak düşünmek yerine, onun birbiriyle çelişkili, toplumsal yaşam için sonuçları açısından bir belirsizlik niteliği içeren, ama bununla birlikte var olan iktidar ve otorite ilişkilerinden bağımsız olmayan ve bu anlamda bir iktidar geometrisi içine yerleşik bir süreç, daha doğrusu bir süreçler bütünü olarak düşünülmesi gerekir" (Keyman, Sarıbay,2000:25)

Bugün dünyada, küreselleşmeden kazanan ve bu süreci etkileyen birey, şirket ve devletlerin yanı sıra bu süreçten olumsuz olarak etkilenen ve bu süreci değiştirmeye yönelik hiçbir etki yapamayan kalabalık kitleler vardır. Küreselleşme insan gelişimi ve yaşamını kolaylaştırmada bir katalizör görevi yaparken aynı zamanda bazı konularda değişik problemleri de beraberinde getirmiştir. Her alandaki hızlı değişim bazı ülkelerin daha da ilerleyip gelişmesine bazı ülkelerinde bu değişime ayak uyduramayıp geri kalmasına, yoksullaşmasına sebep olmuştur.

Son birkaç yıldır, itici güçlerinin kör, nereye gideceği, sonu önceden kestirilemeyen teknolojik ve ekonomik güçler olan küreselleşme ve küreselleşmenin geleceğinin, dış etkilere karşı yeterince korunaklı olmayan, bağışıklık kazanamamış eğitim sistemleri ve öğrenciler üzerine etkileri ve sonuçları hakkında akademisyenler arasında bir hayli spekülasyon, kehanet, şüphe ve korku oluşmuştur. Bunun sebebi; küreselleşme, ulus devletlerin konumunu, yapısını ve bu devlet içindeki her türlü sosyal kurum ve kuruluşları etkilediği gibi korunmasız eğitim kurumlarını ve bireylerini de kolaylıkla etkileme imkânı bulmasıdır.

Demokratik toplumlarda ulus devletlerin egemenliğini ve özerkliğini tehdit eden küreselleşme, milli eğitim sistemlerini ne dereceye kadar etkilemiştir? Aynı zamanda toplumun temelinde bulunan aile ile yakın ilişkisi bulunan ve topluma entegre olmuş olan eğitimin temellerini nasıl değiştirmiştir? (Burbules, Torres,2000) Bu gibi sorular, ülkelerin beşeri sermayesinin çok daha fazla önem kazandığı günümüz dünyasında daha sık sorulmaya ve cevap aranmaya başlanmıştır.

Küreselleşme, sosyal, ekonomik ve kültürel bütün alanların sürekli olarak değişimi ve gelişimi ihtiyacını ortaya çıkarırken, tüm bu alanlar üzerinde belirleyici rol oynayan, yeniden üreten ve çoğaltan etkisine sahip olan **eğitimin** önemini de daha da güçlendirmiştir. Bir ülkenin ekonomik kalkınması ve vatandaşlarının başarısı ile sahip oldukları eğitimin seviyesi ve kalitesi arasında direk bir bağlantı vardır. Yüksek kalitede eğitim seviyesine sahip olan ülkeler daha da fazla kalkınırken diğerleri borç ve fakirlik içinde yüzmektedir. Çünkü eğitim, değişik iş alanlarında gerekli olan beceri ve davranışları bireylere kazandırır ve o ülkenin bireylerini yeni iş

alanlarına kolaylıkla adapte edip, modern, verimli ve rekabetçi vatandaşlara dönüştürerek bir ülkenin kalkınmasına yardımcı olur. (Dale,2000) (Adams,2002) (Manila Bulletin,2003) (ILO,2004)

Son yıllarda küreselleşmeyle artan bireysellikler, kişileri, özellikle gelişmiş ülkelerde yaşayanları kendi hayatından memnun, pasif vatandaşlar haline getirmiştir. Fakat ülkelerin küreselleşmenin negatif etkilerini, yoksullukları ve eşitsizlikleri yumuşatacak, kültürel farklılıkları kucaklamasını sağlayacak, sadece kendi hayat standardını değil diğerlerininkini de düşünüp bu konuda yapılması gerekenleri yapabilecek aktif vatandaşlara ihtiyacı vardır. Bu vatandaşları da ancak toplumsal yapı üzerinde değişim gücüne sahip eğitim sayesinde yetiştirebilir. (WorldBank,Oxford University Press,2002) (Jarvis,2002) (Akt.Becker,2002)

Küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı elimizde bulunan yegâne etkili güç eğitimdir. Çünkü dış zorlamalarla değişen kültürümüze ve toplumumuza, değişen ekonomik ve politik koşullara ve ortaya çıkabilecek daha fazla farklı risklere karşı bireyi merkeze alan, bireyin yeteneklerini geliştiren eğitimin önemi küreselleşmeyle birlikte her geçen gün daha da artmaktadır. Peki, genel olarak düşünülen eğitim sistemi içerisinde özel bir alana sahip olan mesleki ve teknik eğitim nasıl bir öneme sahiptir?

"Küreselleşen dünyanın getireceği olası sorunlara karşı bireylerin potansiyellerini geliştirerek karşı koyabilecek en etkili araçtır. Çünkü okullar ve eğitim sisteminin diğer kuruluşları tek başlarına sürdürülebilir bir kalkınma için gerekli eğitim ve öğretimi gerçekleştiremezler. Mesleki teknik eğitimin yüzü hem okul, hem iş tüm hayata baktığı için bireylerin 7'den 70'e bütün yaşamının tamamlayıcı bir parçasıdır. Biz 21. yüzyılda ortaya çok daha fazla risk çıkacağını, bu yüzyılın bilgi, enformasyon ve teknoloji çağı olacağını düşündük. Küreselleşme ve bilgi iletişim teknolojilerindeki yenilikler bize birey merkezli gelişim paradigmalarına olan ihtiyacın sinyallerini verdi. Sonuçta, yaşam boyu öğrenmenin tamamlayıcı bir bileşeni olarak **mesleki teknik eğitimin**, çevreyle barışık bir sürdürülebilir kalkınmanın, barışçı bir kültürün, sosyal birleşmenin ve uluslar arası

vatandaşlığın önemini kavramamıza yardımcı olacak etkili bir araç olacağı gerçeğini anladık" (Unesco-Unevoc,2004:1)

Etkili bir mesleki ve teknik eğitim, tüm bu sorunlara çözüm bulmak ve uygulamak için bir yardımcıdır, tamamlayıcıdır. Bu bakımdan Mesleki teknik eğitim, her bir hedefin başarılması için destekçidir. Bize gereksinim duyduğumuz bilgi ve beceriyi kazandıracak mesleki ve teknik eğitim politikalarına kapsamlı ve etkili bir şekilde odaklanmadan tüm bu hedeflerin başarılmasını düşünmek imkânsızdır. (Unesco-Unevoc,2004) www.unevoc.unesco.org 20.05.2005)

Yukarıdaki bilgiler ışığında, bilgi iletişim teknolojileri ve ulaşım imkânlarının artmasıyla tüm dünyanın her zamankinden çok daha fazla bağlantılı hale gelmesi olarak kısaca açıklanabilecek olan küreselleşme, bitmeyen ve kontrol edilmesi çok güç olan bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç, içerisinde insanlığa faydalı yönler barındırdığı gibi bir takım riskler de içermektedir. Bu risklerin bertaraf edilip olumlu kazanımlara dönüştürülebilmesi için bireylerin zamanın gereklerine uygun donanımlara sahip olması gerekmektedir. Öncelikle iyi bir dünya vatandaşı, daha sonra iyi bir dünya çalışanı yetiştirebilmek için gerekli potansiyele sahip olan mesleki teknik eğitim sisteminin, ülkemizdeki mevcut durumunun ortaya çıkarılması büyük önem kazanmıştır. Bu mevcut durum ortaya konurken bugüne kadar bu alanda yapılanların irdelenmesi, son yıllarda katılmaya başladığımız AB eğitim programlarından öncelikle Leonardo da Vinci Mesleki Eğitim Programının içeriğinin ve ülkemizin katılımının değerlendirilmesi de gerekmektedir.

Ülkelerin küreselleşme sürecinde hem varlıklarını sürdürebilmeleri hem de bu süreçten etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için küresel değişimlere anında cevap verebilecek, bu değişimlerde etkin rol oynayabilecek beşeri sermayesi üzerindeki yaptığı yatırımları daha büyük öneme sahip olacaktır. Ülkemiz için potansiyel bir güç olan genç nüfus için yapılan her türlü yatırım toplumun tüm alanlarını içine alan sürdürülebilir kalkınma adına, küresel bazda büyük farklar yaratacaktır.

Sadece bir meslek öğretmekten ibaret olmayan mesleki teknik eğitim sisteminin, küreselleşme sürecinin ortaya çıkarabileceği sosyal ve kültürel risklere karşı ne kadar yeterli olduğunun da ortaya konması gerekmekte, gene bu sürecin ortaya çıkardığı, her alanda olduğu gibi teknoloji alanındaki hızlı değişime de ülkemiz mesleki eğitim sisteminin müfredat, okul, araç-gereç, sistem, öğretmen, yönetici olarak tüm bileşenleriyle ne derece uyum sağlayabildiğinin bilinmesi ihtiyacı ön plana çıkmaktadır.

Harekete geçebilmek için farkında olmak gerektiği varsayımıyla, mesleki eğitim sistemi içerisindeki bireylerin, bu süreçle beraber ortaya çıkan risklere karşı sahip oldukları farkındalıklarının da bilinmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilir kalkınmanın ve hayat boyu eğitimin en büyük destekçilerinden birisi olarak kabul edilen mesleki teknik eğitim sisteminin, küreselleşme süreci içerisinde, ülkemizdeki var olan durumunun, şimdiye kadar bu süreç içerisinde yapılanların, bireylerinin algılarının ve sistemin yeterliklerinin ortaya konması, bu sistemin var olan potansiyelinin değerlendirilebilmesi için önemli bir çaba olacaktır.

1.2. Problem Cümlesi

Küreselleşme sürecinde Mesleki Teknik Eğitim sistemi ve bileşenlerinin mevcut durumu nedir?

Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1.3. Alt Problemler

1. Ülkemiz mesleki ve teknik eğitim sistemi, küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı risklerle baş edebilecek yeterliliklere sahip midir?

2. Mesleki teknik eğitim sistemi içerisindeki bireylerin, (öğretmen, yönetici ve öğrenci) küreselleşme sürecinin ortaya çıkarabileceği olası risklere karşı bakış açıları nasıldır?

3. Küreselleşme süreci içerisinde, mesleki teknik eğitim sistemindeki bireylerin kişisel yeterlilikleri ve gelişim imkanları ne derecedir? Gelişim imkanları ve kişisel yeterlilikleri arasında, bireylerin;

- Okuldaki konumlarına
- Cinsiyetlerine
- Okul türlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Mesleki teknik eğitim sistemi içerisinde yer alan bireylerin gelecek beklentileri arasında,

- Okuldaki konumlarına
- Cinsiyetlerine
- Okul türlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

5. Küreselleşmenin itici güçlerinden birisi olan bilgi iletişim teknolojilerinin en önemlileri arasında yer alan internete ulaşım konusunda, mesleki teknik eğitim sistemi içerisindeki bireylerin konumlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2004–2005 eğitim-öğretim yılında Yozgat ili merkez ve ilçelerinde örgün eğitim veren 18 adet mesleki teknik eğitim okulundaki öğrenciler ve buralarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenleri ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma, küreselleşme sürecinin mesleki teknik eğitim alanına etkileri anketindeki maddeler ile sınırlıdır.

3. Bu araştırma, okul yöneticileri, öğretmen ve öğrencilerinin araştırma aracına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

1. Ankete verilen cevaplar katılımcıların gerçek görüşlerini yansıtmaktır.
2. Seçilen örneklem grubu evreni yansıtır niteliktedir.

1.6.Tanımlar:

Küreselleşme: Teknoloji, ulaşım ve iletişim imkânlarının artmasıyla tüm dünyayı mal, bilgi ve kültür değişimiyle daha da yakınlaştıran ve bağlantılı kılan bir süreçtir.

Mesleki ve Teknik Eğitim: Endüstride istihdam edilecek kalifiye insan gücünü yetiştirmek için yapılan araştırma, planlama, eğitim, öğretim ve yönetim etkinliklerinin bütünüdür.

Leonardo da Vinci: Mesleki eğitimin Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki uyumu ve iyi uygulamaların paylaşımı için öğrenci ve öğretmenlerin ülkeler arası değişimini sağlayan, ülkemizin de tam katılımının sağlandığı, Avrupa Birliği Eğitim Programları arasında yer alan bir mesleki eğitim programıdır.

1.7. Araştırmanın Önemi

İletişim, teknoloji ve ulaşımın gelişmesiyle küreselleşme, hayatımızın sosyal, kültürel ve ekonomi gibi her alanını direk olarak etkiler hale gelmiştir. Etkilenen kurumlar arasında belki de en başta geleni, bir ülkenin aynı zamanda yaşadığımız dünyanın gelecek kuşaklarının yetiştiği eğitim kurumudur. Bu eğitim kurumları

arasında da bir ülkenin sürdürülebilir kalkınmasının temeli olan Mesleki Teknik Eğitimdir.

Bu eğitim kurumları öğretmeniyle, öğrencisiyle, yöneticisiyle küreselleşmeden nasıl etkilenmişlerdir?

Gene bu eğitim kurumları küreselleşmenin negatif etkilerine karşı eğitimcisi, müfredatı ve teknolojik altyapısıyla nasıl meydan okuyabilecektir?

Türkiye'de küreselleşmenin eğitime etkileri olarak tez çalışmaları yapılsa da, küreselleşmenin mesleki ve teknik eğitime etkileri olarak bir tez çalışması yapılmamıştır.

Bu araştırmada, küreselleşmenin Mesleki ve Teknik Eğitime etkileri, bireylerin algısı ve ülkemizde var olan durumun incelenmesi, bizlere sorunların teşhis ve tedavisi konusunda değişik reçeteler sunacaktır.

BÖLÜM–2

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Küreselleşme

Küreselleşme kelimesi, son yıllarda gazeteciler, politikacılar ve akademisyenler tarafından sıkça kullanılan, moda tabirlerden birisi olagelmiştir. Bu moda kelime akademik tartışmalarda, ekonomik, sosyal, siyasi teorileri açıklarken bir anahtar; çevre kirliliği, fakirlik, ekonomik krizler ve bulaşıcı hastalıkların yayılımından bahsederken bir günah keçisi; ulaşımın, iletişimin ve teknolojinin gelişiminin hayatımıza olumlu etkileri anlatılırken bir sihirli değnek olarak karşımıza çıkar.

Küreselleşme, tüm dünyayı, mal, bilgi ve kültür değişimiyle daha da yakınlaştıran ve birleştiren kaçınılamaz bir gerçektir. Fakat son yıllarda bu entegrasyon, duvarların yıkılması, soğuk savaş döneminin bitmesi, teknoloji, iletişim, bilim, taşımacılık ve endüstrideki önceden tahmin edilemeyen gelişmelerden dolayı çok daha hızlı bir hale gelmiştir. Küreselleşme için bu konuda eser verenler tarafından değişik tanımlamalarda bulunulmuştur. Bazıları onun daha çok ekonomik boyutunun altını çizerken bazıları da, siyasi, kültürel ve sosyolojik boyutlarını vurgulamıştır. Küreselleşmeyi açıklamayı amaçlayan, global köy (global village) tanımını 1964 yılında ilk ortaya atan olarak bilinen Kanadalı sosyoloji profesörü Marshall McLuhan'a göre, kültürel arenada İkinci Dünya Savaşı sonrası iletişim teknolojilerinin gelişmesi, özellikle televizyonun yaygınlaşması dünyanın küresel bir köye dönüşmesine neden olmuştur. (Bradley, H., M.Ericson, C.Stephenson,2000:14) (Türk İdare Dergisi,1998:57) (Tutar,2000:21)

Küreselleşmenin daha iyi kavranabilmesi için genel bir perspektif çizmek gerektiğinde, bu konuda eser sahibi bilim adamları ve yazarların şu tanımları karşımıza çıkar.

Küreselleşme sadece ekonomik değil aynı zamanda kültürel ve sosyal faktörlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış, sonuçları önceden tahmin edilemeyen, kontrol edilmesi çok güç, açık uçlu ve karmaşık bir süreçtir. (Giddens,2001:75)

Küreselleşme, küresel finans piyasalarının gelişmesi, çok uluslu şirketlerin büyümesi ve giderek ulusal ekonomiler üzerinde hakimiyet kurmasıdır. (Soros,2003:1)

Küreselleşme ülkeleri birbirine bağlayan bağlantıların çoğalmasıyla meydana getirilen modern dünya sistemidir. Bu süreçte, dünyanın herhangi bir yerindeki olay, karar ve eylem bu bölgeye önemli ölçüde uzak olan herhangi bir küresel parçadaki bireyler için anlam taşıyan sonuçlar doğurabilmektedir. (Bradley,2000:14)

Küreselleşme bir fenomen değil. Gelip geçici bir yönelim değil. Küreselleşme hemen her ülkenin iç siyasetini ve dış ilişkilerini biçimlendiren kapsayıcı ve uluslar arası bir sistemdir. (Friedman,2003:30)

Küreselleşme, evrensellikle yerelliğin, modernlikle gelenekselliğin, kimlikle farkın eş zamanlı birlikteliğini simgeleyen ve günlük yaşamın zamansal/mekansal kuruluşunu global/yerel etkileşim alanında çözümlememize katkıda bulunan bir kavram olarak düşünülmektedir. (Keyman, Sarıbay,2000:33)

Küreselleşme, ekonomik ilişkilerin giderek kestirilemez ve belirsiz hale gelmesine, ulusal kontrolün fark edilir biçimde kaybedilmesine ve hızlı kurumsal değişimlere yol açan ve küresel piyasaların baskın olduğu bir sistemdir. (Hirst,Thompson,2003:31-32)

Özellikle 1970'den itibaren, küreselleşme sözcüğü, değişik olguların tek bir kategoride ifade edilmesi için kullanılmaktadır. Örneğin, iletişim teknolojisindeki gelişmeler, hava taşımacılığının yaygınlaşması, döviz spekülasyonları, sınır ötesi sermaye hareketlerinin artması, kültürün Walt Disney ürünlerine, toplumların damak zevklerinin ve yaşam tarzlarının McDonalds'a uyarlanmış olarak tek tipleşmesi, kitle

tüketimi, küresel ısınma, genetik mühendisliği, çokuluslu şirketlerin güçlenmesi, yeni uluslar arası işbölümü, emeğin uluslar arası hareketi, ulus-devletin gücünün azalması, post-modernizm, post-fordizm, içinde bulunduğumuz uluslar arası sistem gibi. Burada temel sorun, sözcüğün kaygısız bir biçimde birden çok anlamda kullanılmasıdır. Zihinsel olarak, sözcüğün böylesine kullanımı, nedeni etkiden, sebebi sonuçtan ayırmakta, kimin tarafından, kime, neden ve hangi etkiyle yapıldığını tahlil etmek için her türlü çabayı belirsizleştirmektedir. Politik olarak ise, sözcüğün belirsizleştirilmesi ve hayalete dönüştürülmesi, onu kendi başına bir yaşama sahip olan bir olgu haline getirmekte, onu bir güç haline dönüştürmekte, insanın iradesi dışında, kaçınılmaz ve önünde durulamaz bir bağımsız varlığa sahipmiş gibi fetişize etmektedir. Sözcüğün kullanımındaki bu belirsizlik, analitik ve politik sonuçlarında oluğu gibi, küreselleşme tartışmalarındaki diğer unsurları da bozmaktadır.(Marcuse,2000)

Bu konu, yazarların bakış açılarına göre değişmekte ve küreselleşmeyi tarif edecek tek bir tanım bulunmamaktadır. Bunun sebebi küreselleşmenin disiplinler arası bir kavram olmasıdır. Küreselleşme ekonomik olduğu kadar siyasal, teknolojik ve küresel bir olgudur. (Giddens,2000:23) Fakat bu tanımlardan çıkan temel sonuç, dünyanın teknoloji, bilişim ve ulaşımdaki ilerlemelerle küçüldüğü, sınırların kalktığı ve karşılıklı sosyal, ekonomik, kültürel etkileşimin daha da arttığıdır.

2.1.1. Küreselleşme tartışmaları:

Friedman,"Finansal piyasalar, şirketler, ulus-devletler ile teknoloji arasındaki dünya çapındaki benzeri görülmedik bütünleşme giderek daha da hız kazanıyor ve bir yandan muazzam zenginlikler yaratırken diğer yandan da yıkıcı sonuçlara yol açıyor. Kimine dev ödüller sunarken kimine de ağır cezalar kesiyor" (Friedman,2003:474) demektedir. Bu ödüller ve cezalar, küreselleşmenin bazen çok övülen bazen hakkında tartışmalar, hatta aleyhinde büyük gösteriler düzenlenen bir konu olmasına sebep olmuştur.

Giddens, David Held ve meslektaşları tarafından 3 gruba ayrılan küreselleşme tartışmalarını şöyle açıklamaktadır.

Aşırı küreselleşmeciler: Bunlara göre artık devletlerin ve politikacıların ülke içi ekonomi, çevre ve toplum üzerinde egemenlikleri bitmiş, piyasalar artık devletlerden daha güçlü hale gelmiştir. Bunlar için artık ulus devletlerden ziyade küresel bir kapitalizm, küresel bir yönetim ve toplum baskın faktörlerdir. Küreselleşme insan gelişimi için bir itici güçtür.

Şüpheciler: Aşırı küreselleşmecilerin aksine bunlar, küreselleşmenin çok ta abartılacak bir şey olmadığını, sadece kapitalizmin savaşçı olmayan yeni işleyiş mantığı olduğunu, ayrıca devletlerin hala tek başlarına ekonomik aktivitelerin kontrolünde söz sahibi olduklarını söylerler. Bunlara göre küreselleşme kaybettirdikleri kazandırdıklarından fazla olan bir sömürü aracıdır.

Dönüşümcüler: Bunlar küreselleşmeyi modern toplumu, hükümetin gücünü ve dünya politikalarını şekillendiren bir güç olarak görürler. Küreselleşme onlar için tek yönlü değil çift yönlü bir süreçtir. Genelde daha ortada bir pozisyondadırlar. (Giddens,2001:58-59-60-74-75)

2.1.2. Küreselleşmeyi ortaya çıkaran faktörler ve küreselleşmenin seyri:

Küreselleşmenin ortaya çıkmasına etki eden çok fazla sayıda etken vardır. Bunları Giddens üç ana başlık altında toplamıştır. Birincisi; soğuk savaşın bitmesi ve Sovyetler Birliğinin dağılması sonrasında ülkelerin birbirine daha da yakınlaşması. İkincisi; bilgi teknolojilerinin gelişmesinin, bilginin dünya çapında yayılmasına ve insanların küresel bir bakış açısına sahip olmasına yardım etmesi. Üçüncüsü; uluslar arası şirketlerin etki alanlarının ve etkilerinin artmasıyla, üretim ve tüketim ağlarının tüm dünyaya yayılması. (Giddens,2001:60)

Soros, küreselleşmeyi ortaya çıkaran, hızlandıran etkenler arasında en önemlileri olarak, Ronald Reagan, Margaret Thatcher döneminde uluslar arası sermaye hareketlerinin hızlanmasını ve 1990'ların başında Sovyetler Birliğinin yıkılmasını göstermektedir.(Soros,2003:2)

Hirst, Thompson ise; küreselleşmenin evvelini daha eskilere götürüp ve denizaltı telgraf kablolarının 1860'lardan beri kıtalararası piyasaları birbirine bağladığını, binlerce mil uzaklıktaki yerlerle günlük ticareti ve fiyat belirlemeyi olanaklı kılan bu kabloların günümüz elektronik ticaretinden çok daha büyük bir yenilik olduğunu söylemektedir. (Hirst,Thompson,2003:8)

Friedman'a göre ise; 1. Dünya savaşından önceki dönemdeki buharlı geminin, telgrafın, demiryollarının ve telefonun icadıyla dünya büyük boydan orta boya, soğuk savaşın bitmesi, Berlin duvarının yıkılması, akabinde mikroçiplerin, uydu antenlerin ve fiber optik teknolojisi sayesinde telekomünikasyon maliyetlerindeki düşüş sonrasında dünya orta boydan bugünkü küçük boya düşmüştür. (Friedman,2003:16)

Bir başka akademisyene göre ise küreselleşme süreci; 1970'li yılların başında batıda (önce Amerika daha sonra Batı Avrupa'da) başladı. Bu sürecin başlamasının sebepleri ise; Star Wars (Yıldız Savaşları) programı yoluyla bilgi teknolojilerinin gelişmesi, Japonya'nın ekonomik rekabeti, Berlin Duvarının yıkılması, büyük şirketlerin daha az vergi verip, mallarını daha ucuza üretecek ve daha iyi pazarlayabilecekleri yerler için tüm dünyaya yayılmasıdır. (Jarvis,2002:7)

Küreselleşmenin ortaya çıkışı ve seyri konusunda genelde birleşilen görüş; duvarların ve soğuk savaş düzeninin yıkılması, arkasından iletişim ve ulaşım imkanlarının artmasıdır.

2.1.3. Küreselleşme bir durum mu, yoksa süreç mi?

Küreselleşme bitmiş bir durumu mu yoksa devamlı, bitmeyen bir süreci mi ifade etmektedir? Bu konuda küreselleşmenin sadece bir anlık durumu yansıtmasından ziyade dinamik bir süreç olduğu konusunda bir fikir birliği vardır. Küreselleşmeyi sınırları belli ve bir özü olan bir **durum** olarak düşünmek yerine, onun birbiriyle çelişkili, toplumsal yaşam için sonuçları açısından bir belirsizlik niteliği içeren, ama bununla birlikte varolan iktidar ve otorite ilişkilerinden bağımsız

olmayan, ve bu anlamda bir iktidar geometrisi içine yerleşik bir **süreç**, daha doğrusu bir **süreçler bütünü** olarak düşünülmesi gerekir. (Keyman, Sarıbay,2000:25)

Friedman, soğuk savaş sistemi ile küreselleşme sistemi arasındaki farkları anlatırken şöyle demektedir. "Öncelikle küreselleşme sistemi, statik Soğuk Savaş sisteminin tersine, süregiden dinamik bir **süreçtir**." (Friedman,2003:30-31)

Aynı zamanda Friedman süreci daha iyi vurgulamak için Johns Hopkins Üniversitesi uluslar arası ilişkiler profesörü Michael Mandelbaum'un bu konuda verdiği bir örneği aktarır. Soğuk Savaş bir spor olarak sumo güreşine benzetilebilir. Ringe çıkmış iki şişman adam düşünün. Birtakım törensel hareketler yapıyor, ayaklarını yere vuruyor, ama gerçekte birbirleriyle çok az temas ediyorlar. Karşılaşmanın sonuna doğru kısa bir itişme oluyor ve ringten dışarı atılan taraf yenik sayılıyor, ama kimse ölmüyor. Buna karşılık küreselleşme bir spor olsaydı, durmadan tekrarlanan bir 100 metre koşusu olurdu. Kaç kez kazanırsanız kazanın, ertesi gün yeniden yarışa çıkmanız gerekir. Ve saniyenin yüzde biri kadar bir farkla kaybetseniz bile, bir saatlik bir farkla kaybetmiş gibi bir duruma düşebilirsiniz. (Friedman,2003:34)

Yukarıdakilere ek olarak küreselleşmenin bitmiş bir durum olmayıp aktif bir süreç olduğunu Bradley, Ericson ve Stephenson'da (2000:16-17) vurgulamaktadırlar. Anthony Giddens'te Sosyoloji adlı eserinde küreselleşmeyi tarif ederken, sonuçları önceden tahmin edilemeyen, kontrol edilmesi çok güç, açık uçlu ve karmaşık bir **süreçtir**. (Giddens,2001:75) diyerek bir süreç olduğuna dikkat çekmektedir.

2.1.4. Küreselleşmenin Etkileri

Bugün dünyada, küreselleşmeden kazanan ve bu süreci etkileyen birey, şirket ve devletlerin yanı sıra bu süreçten olumsuz olarak etkilenen ve bu süreci değiştirmeye yönelik hiçbir etki yapamayan kalabalık kitleler vardır. Küreselleşme insan gelişimi ve yaşamını kolaylaştırmada bir katalizör görevi yaparken aynı zamanda bazı konularda değişik problemleri de beraberinde getirmiştir. Her alandaki

hızlı değişim bazı ülkelerin daha da ilerleyip gelişmesine bazı ülkelerinde bu değişime ayak uyduramayıp geri kalmasına, yoksullaşmasına sebep olmuştur.

Küreselleşmenin yararları açıktır: daha hızlı büyüme, daha yüksek yaşam standardı ve yeni fırsatlar. Ne var ki, küreselleşmenin nimetlerinden bütün ülkeler ve bütün insanlar eşit biçimde yararlanamamaktadırlar. Gerekli teknik kapasite, altyapı ve kurumsal yapılardan yoksun pek çok ülke öteki ülkelerin gerisinde kalmıştır. Küreselleşme karşıtları, küresel ekonomik bütünleşmenin yalnızca zengini daha da zengin yapmakla kalmayıp, gelişmekte olan ülke insanlarına yeni külfetler getirdiğini, belirsizlik ve kırılganlık yarattığını ve yerel kültürlerle çevreye zararlı olduğunu savunmaktadırlar. Peş peşe gelen bir dizi mali kriz, küreselleşmenin getirdiğinden daha fazlasını götürebileceği kaygısını yaratmıştır. Gerçekten de, Meksika ile başlayıp Uzak Doğu ile süren krizler, büyük çaplı sermaye kaçışı nedeniyle ekonomileri çökertmiş, milyonlarca insanı yeniden yoksulluğa mahkum etmiştir.

Bugün dünya daha önce hiç olmadığı kadar bütünleşmiştir. Bireyler ve gruplar ulusal sınırların ötesindeki muhatapları ile doğrudan ve genellikle devletin bilgisi dışında ilişki kurabilmektedirler. Bu olgu doğal olarak bünyesinde bazı tehlikeler de barındırmaktadır. Örneğin, suç, uyuşturucu madde, terörizm, bulaşıcı hastalıklar ve silah trafiği görülmemiş boyutlarda hız kazanmıştır. (Birleşmiş Milletler Enformasyon Merkezi,2005)

Hirst ve Thompson bu konuda; "Nasıl nükleer silahlar savaş koşullarını değiştirerek devletin temel mantığını çürüttüyse, yeni iletişim ve bilgi teknolojileri de, küreselleşmeyle birlikte devletlerin toprakları üzerinde sahip olduğu kontrolü azaltmış, kültürel kontrol ve homojenleştirme kapasitesini düşürmüştür. Uydular, faks makinaları, bilgisayar ağları gibi dijital iletişim biçimlerinin, bilgi iletiminin devlet tarafından kontrol edilmesini ve lisanslandırılmasını imkansızlaştırdığı, sadece ideolojik diktatörlükleri değil devlet zoruyla kültürel homojenliği korumak üzere ortaya konan girişimleri de zayıflattığı herkes tarafından bilinmektedir" demektedir. (Hirst,Thompson,2003:214)

Türkbağ ise; Bu küresel dünyanın en belirgin iki özelliği çok hızlı hareket etmesi ve sıkı bağlarla bağlı olmasıdır. Dünyanın bir ucundaki, örneğin Amerika'daki bir olayın, bırakın günleri birkaç saat içinde Türkiye ya da binlerce kilometre ötedeki başka bir ülkeyi etkilemesi, küreselleşmenin somut bir sonucudur. Artık dünya teknolojik ilerlemeler nedeniyle, ulaşımın ve iletişimin daha hızlı, daha kolay ve daha ucuz olmasından dolayı daha bağlantılıdır. Çünkü firmaların mutlaka çok uzaklarda sattıkları, aldıkları ya da ürettikleri bir şeyleri vardır. Daha ucuz iş gücü olduğu için üretim merkezi Uzak Doğu'dadır, pazarlama olanakları daha iyi olduğu için yönetim merkezi Londra'dadır ya da Orta Doğu ile iş yaptıklarından büyük bir İstanbul temsilcilikleri vardır. İnternetin sıradan insanlara sunduğu yatırım, alışveriş ve arkadaşlık olanaklarından dolayı daha bağlantılıdır. Artık New York borsası da sizi ilgilendirmektedir, çünkü burada işlem gören hisse senetleriniz vardır, Belçika'daki kitap firması sizi ilgilendirmektedir çünkü siparişlerinizin hiç gelmeme olasılığı vardır ya da Hollanda'daki sel sizi ilgilendirmektedir çünkü chat'leştiğiniz arkadaşınız o bölgede yaşamaktadır. (Türkbağ,2002:279)

Friedman'da, küreselleşmenin hem sebepleri hem de sonuçları arasında saydığı gelişmeleri şöyle özetlemektedir. Teknolojinin demokratikleşmesi (her eve bir bilgisayar), finansın demokratikleşmesi (herkese bir kredi kartı) ve enformasyonun demokratikleşmesi (herkese internet) sonucunda Amazom.com gibi sınırsız alışveriş siteleri ortaya çıkmıştır. (Friedman,2003:101) Burada küreselleşmenin itici güçlerinden olan bilgi iletişim teknolojilerinin iş ve özel hayatımızı ne ölçüde değiştirdiği vurgulanmaktadır.

Ayrıca dünyanın ekonomik olarak ta birbirine her zamankinden ne kadar çok bağlandığını Marguiles'ten aktarılan bir kot pantolonun öyküsü gözler önüne sermektedir. "İskandinavya'nın küçük bir kentinde Lee Cooper marka pantolonu satın aldıktan sonra, gazeteci merak etmiş, aldığı malın izini geriye doğru sürmüş, üretim sürecini adım adım izlemiş. Pantolon, Tunus'ta Ras Cebel kentinin dışında 500 kadın işçinin çalıştığı büyük bir fabrikada üretiliyormuş. Pantolonun mavi kumaşı bin kilometre uzakta, Milano'da üretilip geliyormuş Ras Cebel'e. Kumaşı

üreten Italdenim şirketi ise, sentetik mavi boyayı Frankfurt'taki bir üreticiden, kumaşa çevirdiği pamuğu ise Batı Afrika'daki Benin Cumhuriyeti'nden ithal ediyormuş. Ha, unutmadan ekleyelim, İtalya'dan gelen kumaş Tunus'ta yıkanırken o daha açık mavi kotları yaratmak için kazanların içine Türkiye'den gelen sünger taşı ekleniyormuş. Fermuarlar Japonya'nın YKK şirketi tarafından Fransa'da imal ediliyormuş. Düğmelerle çinko ve bakır alaşımı perçinler ise, Namibia ve Avustralya'dan bakır ve çinko ithal eden Alman Prym şirketi tarafından imal ediliyormuş. (Akt.Durmuş,2002) Bu örnek dünyanın ekonomik olarak birbirine ne kadar sıkı sıkıya bağlandığını gösteren güzel bir örnektir. Bir kot pantolonun üretimi için bu kadar ülkelerarası yoğun bir süreç işlerken daha ileri bilgi yoğun teknoloji ürünleri için oluşan bağlar dünyanın ne kadar karmaşık ve girift ağlarla etkileşimli olarak birbirine geçtiğini gösterir. Bir ülkede çıkan krizlerin hızlıca yayılıp tüm dünyayı anında etkilemesi bu yüzdendir. Küreselleşmenin bu etkisini en güzel açıklayan Kelebek Etkisi (Butterfly Effect) denilen olgudur. İletişim, ulaşım ve uluslar arası bağlantılılıkların artışıyla doğru orantılı olarak gözlenebilen Kelebek Etkisi, Amazon ormanlarında kanat çırpan bir kelebeğin kanadının rüzgarının, New York'ta kasırgaya dönüşmesi örneğiyle açıklanır. Küreselleşme çağı finansal ve ekonomik olarak ülkeleri o kadar birbirine yaklaştırmıştır ki şok dalgaları daha küresel yaşanmakta ve bir ülkedeki kriz diğer ülkeleri kolaylıkla etkileyebilmektedir. Her şeyin her şeyi sınır tanımadan etkilemesi küreselleşmenin ortaya çıkarabileceği potansiyel risklerdendir.

Giddens, küreselleşmenin insan yaşamına etkilerini açıklarken, genelde küreselleşmenin büyük sistemlerde, örneğin dünya finans sistemlerinde, üretim, ticaret ve telekomünikasyon gibi alanlarda bir değişim yarattığından bahsedildiğini fakat en az onun kadar özel hayatımızı da değiştirdiğini söylemektedir. Küreselleşme sadece dış dünyamızı değil iç dünyamızı, özel yaşamımızı da çok değişik şekillerde etkilemektedir. Yerel ilişkilerimiz, ev yaşantımız ve içinde yaşadığımız toplum kaçınılamaz bir biçimde medya, internet, popüler kültür, şahsi olarak iletişimde bulunduğumuz başka kültür ve ülkeden kişiler tarafından etkilenmektedir. Ayrıca küreselleşme insanları daha açık ve esnek bir tarzda yaşamaya zorlayarak bireysellikleri ön plana çıkarmaktadır. Çünkü birey içinde yaşadığı sürekli olarak

değişen bir dünyaya uyum sağlamaya çalışarak, devamlı olarak değişmekte ve gelişmektedir. (Giddens,2000:61-62)

Küreselleşmenin iş yaşamına etkileri konusunda da Giddens, işin, kişisel hayatımızda vazgeçilemez çok önemli bir element olduğunu ve günlük yaşantımızın büyük bir kısmını çalışarak geçirdiğimiz için kişisel hayatımızı şekillendirdiğini, iş hayatının değiştiğini eski geleneksel ticari kurumların modasının geçtiğini, artık mesleklerin daha çok bilgi ve daha çok beceri gerektirdiğini, çalışma koşullarının esnek zamanlamalarla ve bilgi teknolojilerinin yardımıyla evden de çalışmayı mümkün kılmasıyla değiştiğini belirtmektedir. (Giddens,2000:62)

Küreselleşmenin kültürel yaşama etkileri konusunda ise; popüler kültür sayesinde fikirler, trendler ve moda tüm dünyaya daha önce hiç olmadığı kadar hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Ticaret, yeni bilgi teknolojileri, uluslar arası medya ve küresel göç, farklı kültürlerin sınırları aşıp özgürce ve kolaylıkla hareket etmesine imkan sağlamıştır. Ayrıca Giddens, bu kültürün genellikle batı kültürü olduğunu ve küreselleşmenin genelde savunulan kültürel homojenleşme sağladığının tersine kültürlerin yerel kültürden uzaklaşıp farklılaşmasına neden olduğunu söylemektedir. (Giddens,2000:64)

Kültürel değişim konusunda Türkbağ ise; "Kültürel adaletsizliğin ilginç bir görünümü biz internete bağlandığımızda ortaya çıkıyor. Bağlantıyı kopardıktan sonra alınan ve gönderilen veri miktarına göz atarsak aradaki uçurumu somut bir şekilde görebiliriz" demektedir. (Türkbağ,2002:283)

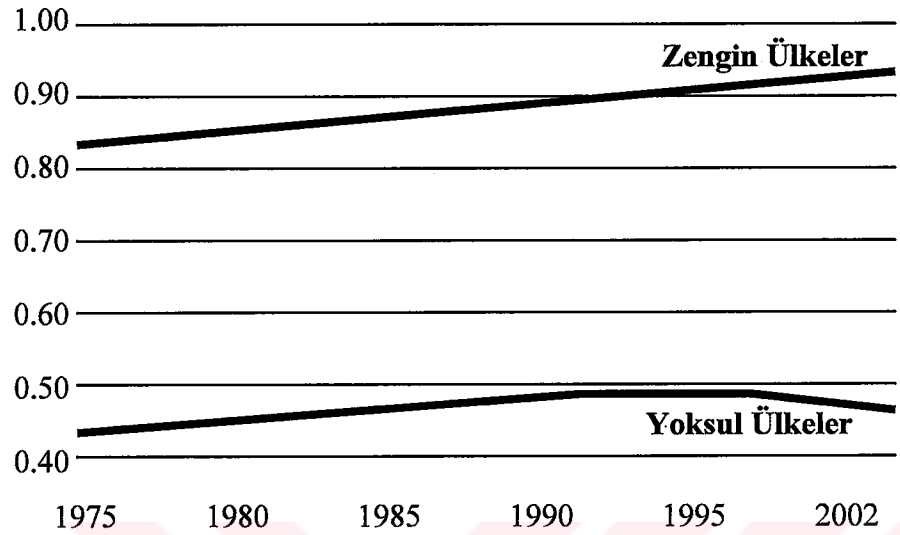
Birleşmiş Milletler 2002 Milenyum raporuna göre; küreselleşmeden kazanan gelişmiş ülkelerle, kaybeden gelişmekte olan ülkeler arasındaki kişi başı milli gelirler arasındaki fark 1990'lı yıllardaki farka göre biraz olsun kapanmakla birlikte hala açık çok fazladır. Ticaret ve yatırımların gelişmesinin yanısıra finans, yönetişim, altyapı, yasal sistemlerde gerçekleştirilen reformlar kanalıyla dünya ekonomisi ile bütünleşen ülkelerin kişi başına milli geliri 1990'lar boyunca yılda ortalama %5 artmıştır. Çin, Hindistan, Uganda ve Vietnam gibi kimi ülkelerde kaydedilen büyüme, küresel

yoksullukta bir gerileme sağlamıştır. Gene aynı rapora göre; dünyanın en zengin 200 kişisi servetlerini dört yıl öncesi 1998'e göre ikiye katlayıp 1 trilyon Amerikan Dolarına çıkarmışlardır. En zengin 3 kişinin toplam servetleri, az gelişmiş ülkelerde yaşayan 600 milyon insanın kinden daha fazladır. Küresel mal ticaretinin %71'ini ellerinde bulunduran, dünya nüfusunun %19'unu oluşturan gelişmiş ülkeler, tüm dünyadaki internet kullanıcılarının %91'ini oluşturmaktadırlar. Dünya Bankasının yayınladığı 2004 gelişim göstergeleri raporuna göre şu an dünyanın neredeyse yarısından fazlası aşırı yoksullukla karşı karşıyadır.
Günde 2$'dan aşağı bir kazançla yaşayanların dünya nüfusuna oranı: %52.8
Günde 2$'dan aşağı bir kazançla yaşayanların sayısı: 2 milyar 733 milyon kişidir.
(Dünya Bankası 2004 World Development Indicators,2004) (World Bank,Oxford University,2002:1)

Finansal piyasalar, şirketler, ulus-devletler ile teknoloji arasındaki dünya çapındaki benzeri görülmedik bütünleşme giderek daha da hız kazanıyor ve bir yandan muazzam zenginlikler yaratırken diğer yandan da yıkıcı sonuçlara yol açıyor. Kimine dev ödüller sunarken kimine de ağır cezalar kesiyor. (Friedman,2003:474)

Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan 2004 yılı insani gelişim raporuna göre; aşağıdaki insani gelişim göstergesindeki küresel farklılıklar şekli de dünyanın şu anki küresel yapısını veya hangi konularda küreselleşemediğini bize göstermektedir.

Şekil–1: İnsani Gelişim İndeksindeki Küresel Farklılıklar
(Global Disparities in Human Development Index-HDI)

(Human Development Report,2004)

İnsani gelişim göstergesi (human development index) bir ülkedeki 3 temel insani gelişim boyutunun ortalama başarısını gösterir. Bunlar:

- Uzun ve sağlıklı bir yaşam. (Ortalama yaşam beklentisi)
- Yetişkin okuryazarlığı, eğitim seviyeleri.
- Kişi başı satın alma gücüyle ölçülen yeterli yaşam standardı.

Küreselleşmenin insanlığa olumlu ve olumsuz birçok etkisi olmuştur. Bunları kısaca özetlersek; bilimin ilerlemesi, iletişim ve ulaşım olanaklarının artması, sağlık alanındaki gelişmeler, demokrasinin gelişimi, olumlu getirileri olarak sayılırken; kültürel değişim, bazı ülkelerin aşırı fakirliği, elektronik ve biyolojik virüslerin hızlı yayılımı, çevre sorunlarının artması, siyasi ve ekonomik krizlerin etki alanının artmasından da olumsuz getirileri olarak bahsedilmektedir. (Birleşmiş Milletler Enformasyon Merkezi,2005) (Giddens,2000) (Hirst,Thompson,2003) (Friedman,2003) (Keyman, Sarıbay,2000) (McKinney,2004:2-4)

Küreselleşme konusu çok kapsamlı bir konu olduğu için bu tezimizde tüm literatürü taramak imkânsızdır. Bu konunun bizi ilgilendiren yönü, küreselleşme

sürecinin genel anlamda topluma olan etkileri, özel anlamda ise eğitim ve mesleki teknik eğitim alanına etkileridir.

Küreselleşmenin tüm dünyayı tüm katmanlarıyla etkilediği açıktır. Peki, eğitimi nasıl etkilemiştir? Eğitim kurumları, okulları, öğrencisi, öğretmeni, müfredatıyla bundan nasıl etkilenmiştir?

2.1.5. Küreselleşme ve Eğitim

Son birkaç yıldır, itici güçlerinin kör, nereye gideceği, sonu önceden kestirilemeyen teknolojik ve ekonomik güçler olan küreselleşme ve küreselleşmenin geleceğinin, dış etkilere karşı yeterince korunaklı olmayan, bağışıklık kazanamamış eğitim sistemleri ve öğrenciler üzerine etkileri ve sonuçları hakkında akademisyenler arasında bir hayli spekülasyon, kehanet, şüphe ve korku oluşmuştur. Bunun sebebi; küreselleşme, ulus devletlerin konumunu, yapısını ve bu devlet içindeki her türlü sosyal kurum ve kuruluşları etkilediği gibi korunmasız eğitim kurumlarını ve bireylerini de kolaylıkla etkileme imkanı bulmasıdır.
Demokratik toplumlarda ulus devletlerin egemenliğini ve özerkliğini tehdit eden küreselleşme, milli eğitim sistemlerini ne dereceye kadar etkilemiştir? Aynı zamanda toplumun temelinde bulunan aile ile yakın ilişkisi bulunan ve topluma entegre olmuş olan eğitimin temellerini nasıl değiştirmiştir? (Burbules, Torres,2000)

Dale, küreselleşmenin eğitim ve milli eğitim politikalarını nasıl etkilediği konusunda yazdığı bir makalede Stanford Üniversitesindeki John Meyer, meslektaşları ve öğrencileri tarafından geliştirilen iki yaklaşımdan bahseder. Birisi Common World Educational Culture (CWEC) Yani Tek Dünya Eğitim Kültürü Yaklaşımı, diğeri Globally Structured Educational Agenda (GSAE) yani Küresel Olarak Yapılandırılmış, Şekillendirilmiş Eğitim Gündemidir.

CWEC yaklaşımında eğitim dünyanın kültürel bir kurumudur ve onun yapısal kurumları, uygulamaları küreselleşme baskılarının önünden gitmektedir. Evrensel

kültürel değerler de, küresel dünyanın genellikle daha baskın olan batı tarzı ekonomik, politik ve kültürel güçlerine karşı korunmasızdır ve bağışıklık kazanamamıştır. Bu yüzden bunlar tarafından gönüllü olmaktan ziyade mecburi olarak değişime uğratılmaktadır. Bu yaklaşımda herkes tarafından eşit olarak paylaşılan, herkesin eşit oranda payının olabileceği bir dünya eğitim kültüründen bahsedilmektedir. Burada eğitim bir kaynaktır.

GSAE'de ise küreselleşmenin itici gücü olan kapitalist dünya ekonomisinin politik ve kültürel süreçlerinin yerel olarak konumlanmış eğitime olan etkileri açıklanmaya çalışılmıştır. Burada ulus ötesi güçler tarafından zorlamayla oluşturulmuş bir eğitimden söz edilmiştir ve bu yaklaşımda eğitim bir konudur.
Bu iki yaklaşımın ortak yönü; ikisinde de ulus ötesi, küresel etkilerin varlığıdır. Bu güç ülkelerin eğitim politikalarını etkilemektedir. Milli seviyede belirlenen eğitim müfradatı bir ülkenin yerel problemlerine göre şekillenmekten ziyade küresel ekonomi ve küresel politika tarafından etkilenmektedir. (Dale,2000) (Rizvi, Lingard,2000:5)

Küreselleşmenin ekonomik, politik, kültürel ve teknolojik boyutlarının hepsi birbirleriyle ilişkili olduğu gibi eğitimle de çok yakından ilgilidir. Şöyle ki:
Küreselleşme-ekonomi ilişkisi çok büyüktür. Çünkü küreselleşme iş ortamını, istihdamı etkilemiş ve eğitimin öncelikli amacını işe mesleğe hazırlamak olarak değiştirmiştir. Ayrıca şu an eğitim çok hızlı bir şekilde büyüyen uluslar arası bir ekonomik sektör haline gelmiştir. Kendi ülkeleri dışındaki bir ülkede kayıtlı öğrenci sayısındaki 2001 ile 2002 yılları arasındaki artış %15'tir ve 2025'te 4.9 milyon uluslar arası öğrencinin olacağı tahmin edilmektedir. (OECD Indicators,2004)
Politik etkilerde aynı zamanda anahtar bir öneme sahiptir. Çünkü küreselleşme devletlere politikalarını belirlemede sınırlar koymuştur. Unesco ve OECD gibi uluslar arası organizasyonlar, kalite güvence ajanslarının uluslar arası danışma ağları da, politik boyutun eğitimle olan ilgisini göstermektedir. Küresel kültürel olaylar ve değişimlerde eğitim politika, kurum ve uygulamalarını etkilemektedir. (McDonaldization, Disneyfication vb.)

Teknolojik boyutun eğitimle kesiştiği nokta en fazla bilgi iletişim teknolojilerindedir. Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimiyle online eğitim, online kütüphaneler ve eğitimde kara tahtaya tebeşirle yaz-konuş'un ötesinde yeni alternatifler ve öğretim metotları ortaya çıkmıştır.

Yeni teknolojilerle birlikte insan gücünün sayısal önemi değerini kaybetmiş, nitelik yönü ön plana çıkmaya başlamıştır. Çağımızın gelişmiş, nitelikli istendik insan tipi, ekonomik ve teknolojik gelişmelere ve bunların toplumda yarattığı değişime ayak uydurabilen, sürekli kendini yenileyebilen, yaşadığı kentten, dünya çapına düşünebilme, yerel kültür ve kişisel beceri artı değerleriyle katkıda bulunabilme becerisine sahip bilinçli bir üretken ve yaşadığı çevreyi hesaba katan rasyonel bir tüketicidir. Bu niteliklerde vatandaş yetiştirmek içinde eğitime her zamankinden daha çok ihtiyaç oluşmuştur.

Yukarıda da belirtildiği gibi küreselleşmeyle birlikte, endüstri toplumundan bilgi toplumuna geçişle insan gücünün nicel yönünden ziyade nitel yönünün öne çıkmasıyla eğitimin önemini daha da artmıştır. Friedman, eğitimin artan bu önemini küreselleşmenin geleceği adlı kitabında, Broadway müzikali Ragtime'den aldığı bir alıntıyla şöyle anlatmaktadır.

"Budur evet, Henry Ford'un buluşu.
Biri sıkıştırır biri çevirir.
Ahmak bile olsan öğrenirsin.
Durmadan bir somun sıkmayı,
Bir pedal takmayı, bir kol çekmeyi."

Bugün, maalesef, ahmak bile olsak durmadan mikroçip yapmayı öğrenemiyoruz. İyi işler birçok beceri gerektiriyor. Bu beceriler de ancak, sürekli kaliteli bir eğitimle kazanılıyor. (Friedman,2003:340)

Ekonomik, sosyal ve kültürel değişimle birlikte oluşan bilgi toplumunda, bir ülkede yaşayan bireyler artık eğitime sürekli olarak ihtiyaç duyar hale gelmişlerdir. Bu talepte hemen her yerde daha fazla miktarda eğitim kurumlarına olan ihtiyacı da

beraberinde getirmiştir. (Giddens,2001) Bu ihtiyaçta eğitimde yeni bir olguyu ortaya çıkarmıştır. Hayat Boyu Eğitim. UNESCO'nun yaptığı tanıma göre hayat boyu eğitim; mevcut eğitim sistemini yeniden yapılandırmayı ve eğitimle ilgili olup ta eğitim sisteminin dışında kalan tüm potansiyeli geliştirmeyi amaçlayan genel bir düzenlemedir. (UNESCO-Lifelong Learning,2000) Bu tür bir düzenlemede erkekler ve kadınlar kendi eğitimlerini bizzat kendileri gerçekleştirirler. Öğrenmeyi bağımsızlaştırıp tüm hayata yayan bu olguya olan gereksinim şu şekilde ortaya çıkmıştır.

Son yıllardaki değişen ekonomik, sosyal ve teknolojik şartlar bilginin önemini çok daha fazla önemli hale getirmiştir. Endüstri sonrası çağda her zamankinden kat kat daha fazla yığınlar halinde olan bilgileri seçip, analiz edip bunlardan gereksinim duyduğu alanlarda senteze gidebilecek yetenekte bireylere olan ihtiyaç artmıştır.

Bu değişen şartlar öğretmeyle öğrenme arasında yapılan tercihte öğrenmenin önemini daha da artırmıştır. Çünkü artık okulda öğretilen bilgiler çok kısa bir zaman içerisinde yetersiz hale geldiği için bu da ülkeleri, bireylerini yaşamları boyunca gereksinim duyacakları eğitimi sağlayacak hayat boyu öğretim alanına doğru çekmiştir. Burada hayat boyu öğretimden en çok beklenen, bireylerin ülke ve dünya ölçeğinde meydana gelen ekonomik, siyasi, kültürel ve teknolojik değişikliklere uyumunu ve bunlarla baş edebilecek düzeye gelmesini sağlamaktır. Şu an küreselleşmeyle birlikte, bilginin dolaşımının arttığı, devamlı olarak güncellenmesinin gerektiği ve en değerli meta haline geldiği bilgi çağında hayat boyu eğitim olgusu yükselen bir değer olmuştur.

Küreselleşmeyle birlikte eğitime olan talebin daha da arttığından bahsetmiştik. Bunun gerçek sebebi, hükümetlerin politikalarından ziyade iş piyasalarının istihdam taleplerindendir. Ekonomide piyasa şartları daha rekabetçi hale geldiği için talep edilen işgücü de değişmiş ve küreselleşmenin itici güçlerinden biri olan ekonomideki değişim, eğitim ve öğretim sistemlerindeki değişimi de beraberinde getirmiştir. Rekabetçi iş piyasasındaki insanlar her geçen gün daha da fazla kendilerini geliştirmeye ve kariyere ihtiyaç duymaya başlamış ve çalışan

insanları hedef alan part-time ve uzaktan eğitim programları çok büyük artış göstermiştir. Bu da eğitime olan talebi artırmıştır. Eğitime olan talep artığı için eğitim harcamaları ve kurs ücretleri de artmış, bu sayede eğitim çok karlı bir yatırım alanı ve ticari bir meta haline gelmiş ve artık devlet tekelinden çıkıp hızla özelleşmeye başlamıştır.

Mc Burnie, Yüksek Öğretim Politikası İçin Yeni Bir Paradigma adlı bir makalesinde, küreselleşmenin eğitime olan etkisini gözler önüne sermek için bir öğrenciyle arasında geçen şu diyaloga yer vermiştir. "Latin Amarikalı olan Lucy, Singapur sayesinde sağlanan bir burs ile yeni Zelanda da hem part-time çalışıp hem de Avustralya'daki bir üniversiteden online eğitim derecesi almaktadır. Ona eğitimini tamamlayınca ne yapmak isteyeceği sorulduğunda, o hedefim bir Avrupa şirketinin Amerika'da bulunan ofisinde bir kariyer elde etmek ve ..." (Mc Burnie,2001:1) diye devam ediyor. Burada ulaşım ve bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimiyle eğitimde artık zaman ve mekanın sınırlayıcılığının daha da azaldığı vurgulanmaktadır.

Ayrıca küreselleşmeyle birlikte çokuluslu şirket sayılarının artması, ekonomik sınırların kalkması ve uluslararası rekabetin artmasıyla gelişmiş ülkelerin vasıflı elaman ihtiyaçları ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaçlarını da gelişmekte olan ülkelerden temin etme yoluna gitmişlerdir. Bu da gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş olan ülkelere beyin göçünün ortaya çıkmasına sebep olmuştur. ABD'de 1990–1991 döneminde doktora yapan Hintli öğrencilerin %79'u, Çinli öğrencilerin %88'inin 1995 yılında hala ABD'de çalıştıkları görülmüştür. (Cervantes,Guellec,2002)

2.1.5.1. Bilgi İletişim Teknolojileri ve Eğitim

Küreselleşmenin en önemli itici güçlerinden biri olan, bir bilginin toplanmasını, işlenmesini, bilginin saklanmasını ve gerektiğinde herhangi bir yere iletilmesini ya da herhangi bir yerden bu bilgiye erişilmesini otomatik olarak

sağlayan teknolojiler bütünü (Uzay,2001:16) olarak tanımlanan **Bilgi İletişim Teknolojilerinin** (telefon, radyo, televizyon, posta sistemi, bilgisayar, internet, vb.) eğitimle ilgisi çok büyüktür. Bu teknolojilerin son yıllarda kullanımının yaygınlaşması, eğitim sistemlerini, müfredatlarını ve öğretim metotlarını değiştirmiştir.

Yeni küresel bilgi çağının hem bir belkemiği hem de sinir sistemi olan bilgi iletişim teknolojileri, yaşam boyu eğitim, uzaktan eğitim uygulamalarında ve eski geleneksel öğretmen merkezli, tahtaya yaz ve konuşun ötesinde çok daha farklı öğretim materyal uygulamalarının ve değerlendirmelerinin ortaya çıkmasında büyük bir rol üstlenmiştir.

Bilgi iletişim teknolojilerinin bilgiyi küresel seviyede demokratikleştirmesi sayesinde ise cinsiyetine, diline, dinine ve yaşadığı bölgeye bakılmaksızın her ırktan insan bilgiye daha rahat ulaşabilir hale gelmiştir.

Artık öğrenciler, öğretmenler ve araştırmacılar bilgi iletişim teknolojjileri sayesinde istedikleri bilgiye, gerektiğinde üniversitelerin full text bilgi bankalarına, online kütüphanelerine girerek rahatlıkla ulaşabilmektedir ve dünya olaylarını saniyelerle ölçülebilecek kadar kısa zamanlarda takip edebildikleri için, küresel dünya olaylarına (küresel ısınma, terör, savaşlar, aşırı yoksulluk, açlık, doğal afetler, bulaşıcı hastalıklar, vb.) karşı daha duyarlı hale gelmişlerdir.

Birleşmiş Milletler, yeni bin yıl kalkınma hedefleri (çocuk ölümlerini, aşırı yoksulluk ve açlığı azaltmak, HIV/AIDS, sıtma gibi bulaşıcı hastalıklarla savaşıp ana çocuk sağlığını korumak, yaşanabilir bir çevre ve kalkınma için küresel ortaklıklar kurmak, tüm dünyada ilköğretime kız-erkek eşit ve tam katılımı sağlamak) için bilgi iletişim teknolojileri sayesinde etkili bir eğitim ile gerçekleştirmeyi düşünmektedir. Bunu da, bilgi iletişim teknolojilerinin yardımıyla, yerel kanallarla, kırsal kesimlere kendi yerel ana dillerinde hazırlanmış kaset, radyo, televizyon programları ve

internet ile bilgilendirmeyi, onların da bilgiye ulaşmasını ve gerektiğinde istedikleri konuda yardım alabilmelerini sağlayarak gerçekleştirmeyi planlamaktadır.
(United Nations Economic and Social Council,2004)

Küreselleşme, sırayla eğitimi geleneksel, kültürel bir kalıptan bir ürüne, daha sonra da sınıftan, dershaneden, uzaktan eğitim alanına çekip daha önceden hayal edilemeyen yeni ufuklar ve fırsatların kapısını açmıştır. (Manila Bulletin,2003)

Bahsedildiği gibi bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesinin eğitim alanına etkilerinden birisi de uzaktan eğitim uygulamalarıdır. Uzaktan Öğretim, fiziksel olarak öğrencilerin bulundukları yerlerde olmasını gerektirmeksizin, teknolojinin imkanlarından yararlanılarak, öğrenci ve öğretmenlerin bir sanal dershane ortamında değişik şekillerde karşı karşıya getirildikleri, planlı bir öğretim şeklidir.

2.1.5.1.1. Dünyada Uzaktan Öğretim Uygulamaları

İletişim teknolojilerinde görülen hızlı gelişmeler dünyanın çeşitli bölgelerinde bulunan ülkelerin öğretim sistemlerini etkilemiştir. Bu teknoloji-öğretim etkileşimi ile bu ülkelerin öğretim sistemlerinde uzaktan öğretime doğru bir yönelme olmuştur.

İngiltere, yüksek öğretim alanında "Açık Üniversiteyi" kuran ilk ülkedir. Açık üniversite, yüksek öğretim imkanı bulamamış yetişkinlere, maddi durumları örgün üniversitelerde okumaya elverişli olmayan gençlere yüksek öğretim olanağı sağlamaktadır. Üniversite BBC'nin yardımlarıyla tüm İngiltere'ye televizyon yayını yapmaktadır. Çok etkili danışmanlık, rehber öğretmenlik sistemleri geliştirilmiştir.

Japonya' da 1948'de öğretim yasası çerçevesinde askerlere ve yarı zamanlı okullara devam edemeyen veya okuldan uzakta bulunanlara öğretim olanaklarını sağlamak üzere geliştirilen uzaktan öğretim sistemi orta, lise ve yüksek öğretim kademelerini kapsamı içine almıştır. Japonya' da son yıllarda İngiliz modeline uygun açık üniversite geliştirilmiştir.

A.B.D. açık öğretim yapan üniversiteler kurmuştur Pennsylvania ve South Carolina Üniversiteleri bunların başında sayılabilir. Bu üniversiteler televizyon ve bilgisayar sistemleri ile öğrencilerin evlerine kadar ulaşarak, gerektiğinde danışman öğretim üyeleri ile öğrenciler arasında bu yolla danışmanlık hizmeti sağlayabilmektedir.

Kanada'da A.B.D' de olduğu gibi, bu alanda televizyondan geniş ölçüde yararlanmaktadır. Kanada üniversiteleri bu yöntemi başarı ile uygulamaktadır. Hindistan, uydu ile televizyon öğrenimi yaygın biçimde kullanılmaktadır İsrail "Every Man's Üniversity" ismindeki televizyon kitaplarını geliştirmiştir. İtalyan Radyo ve Televizyon Kurumu "Tele Scoula" projesini başarı ile gerçekleştirmiştir. (Türkiye 2. Bilişim Şurası,2004) (http://www.ido.sakarya.edu.tr/sertifika/default.asp?d=g1 19.05.2005)

Küreselleşmenin eğitime olumlu etkileri olarak, tüm dünyada bilgi edinme ve öğrenme fırsatlarını artırması olmuştur. Fakat hala bunların kalitesi, güvenirliği ve içerikleri kontrol edilememektedir. Aynı zamanda okulların ve öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki denetim ve gözetim etkisi de gün geçtikçe azaldığı için bütün bunlar birer risk oluşturmaktadır.
Bilgi iletişim teknolojilerinin hayat boyu öğrenmede ve uzaktan eğitimde büyük rol oynadığı gerçeklerine rağmen, bunun bir kapıyı açan bir anahtar gibi bir araç olduğu, eğitimde pedagojinin öneminin unutulmaması gerektiğini de vurgulamakta yarar vardır.

Küreselleşmenin sunduğu sınırsız ve kontrolsüz bilgi ve iletişim ağlarının öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerini bazı akademisyenler şöyle vurgulamaktadırlar:

Çocuklarımızın gerçek öğretmenleri, okuldaki öğretmenleri, üniversite profesörleri değil sanıldığının aksine film yapımcıları, reklam yönetmenleri ve pop kültür üreticileridir. Disney, Spielberg ve MTV, Stanford, Duke ve MIT'den çok

daha etkilidir. (Giroux,2000:15) Bu da öğrencileri tek tip baskın kültüre doğru itmektedir.

Küreselleşmeyle artık büyük firmalar okulları sanki bir esir pazarı gibi görüp markalarını duyurmak için değişik şekillerde (öğretim paketleri, sponsorlu videolar, ekran koruyucular, reklamlar v.b.) sınıflara kadar girmiş ve genellikle de bu materyaller okul yönetimleri tarafından onaylanmıştır. Bu da uzun vadede gençleri daha okul çağındayken marka bağımlısı tüketiciler haline getirmiştir. (Akt.Smith,2002:8)

Küreselleşmenin her hemen her alana etkisinde olduğu gibi, eğitim alanına etkisinde de farklılıklar göze çarpmaktadır. Bilgi iletişim teknolojileri sayesinde ortaya çıkan yeni öğretim tekniklerini, iletişimin, bilgiye ulaşımın ve paylaşımının kolaylaşmasını küreselleşmenin olumlu katkıları olarak, tek tip kültüre doğru olan değişim, bilginin denetlenememesi ve eğitimin işlevine yönelik değişiklik baskısı da olumsuzlukları olarak ortaya çıkmaktadır.

Peki, küreselleşmeden dolaylı veya direk olarak böylesine etkilenen eğitim, aynı şekilde küreselleşmeyi etkileyebilecek midir?
Hızla değişen bir dünyada ortaya çıkabilecek sosyal, kültürel ve ekonomik risklere karşı ve küreselleşmenin olumsuz etkilerini olumluya çevirebilecek stratejik bir güç olarak nasıl bir öneme sahip olacaktır?

2.1.5.2. Küreselleşme Sürecinde Eğitimin Önemi

Küreselleşme, sosyal, ekonomik ve kültürel bütün alanların sürekli olarak değişimi ve gelişimi ihtiyacını ortaya çıkarırken, tüm bu alanlar üzerinde belirleyici rol oynayan, yeniden üreten ve çoğaltan etkisine sahip olan **eğitimin** önemini de daha da güçlendirmiştir.

Bir ülkenin ekonomik kalkınması ve vatandaşlarının başarısı ile sahip oldukları eğitimin seviyesi ve kalitesi arasında direk bir bağlantı vardır. Yüksek

kalitede eğitim seviyesine sahip olan ülkeler daha da fazla kalkınırken diğerleri borç ve fakirlik içinde yüzmektedir. Çünkü eğitim, değişik iş alanlarında gerekli olan beceri ve davranışları bireylere kazandırır ve o ülkenin bireylerini yeni iş alanlarına kolaylıkla adapte edip, modern, verimli ve rekabetçi vatandaşlara dönüştürerek bir ülkenin kalkınmasına yardımcı olur. (Dale,2000:8) (Adams,2002:21) (Manila Bulletin,2003) (ILO,2004)

Eğitimin küreselleşme sürecinde artan potansiyel gücü sadece ülkelerin ekonomik yapısını değil aynı zamanda sosyal yapısını da değiştirebilecek yeterliliktedir.

Son yıllarda küreselleşmeyle artan bireysellikler, kişileri, özellikle gelişmiş ülkelerde yaşayanları kendi hayatından memnun, pasif vatandaşlar haline getirmiştir. Fakat ülkelerin küreselleşmenin negatif etkilerini, yoksullukları ve eşitsizlikleri yumuşatacak, kültürel farklılıkları kucaklamasını sağlayacak, sadece kendi hayat standardını değil diğerlerininkini de düşünüp bu konuda yapılması gerekenleri yapabilecek aktif vatandaşlara ihtiyacı vardır. Bu vatandaşları da ancak toplumsal yapı üzerinde değişim gücüne sahip eğitim sayesinde yetiştirebilir. (WorldBank,Oxford University Press,2002) (Jarvis,2002:17-18) (Akt.Becker,2002:1)

Gelişmekte olan ülkelerin de artan yoksulluklarının yükünü azaltıp vatandaşlarının kaliteli bir yaşam sürebilecekleri bir seviyeye gelebilmelerini, sürekli dışarıdan gelen yardımlarla değil kendi iç dinamikleriyle başarılabilecektir. Bu dinamiklerin de en başta geleni ise insan faktörüdür. Buna yapılacak her türlü yatırım o ülkeye daha iyi bir gelecek olarak geri dönecektir.

Eğitim, ezici sefalet ile yüksek yaşam standardı arasında bir yaşam, tedavi edilebilir bir hastalıktan ölen ile sağlıklı bir çevrede yetişen bir çocuk, yoksulluk ve çatışmalardan parçalanan ile, güvenli ve sürdürülebilir kalkınmaya kavuşan bir ülke için ayrım olabilir. (World Bank Atlas,2003:1)

OECD'nin 2004 yılında yayınladığı Education At A Glance 2004, Bir Bakışta Eğitim istatistiklerinden, eğitimin ülkelerin hem sosyal hem de ekonomik alanlarına etkilerini gösteren aşağıdaki sonuçlar özetlenmiştir.

- OECD ülkelerinde yapılan araştırmalar eğitimin, istihdama, kız erkek eşitsizliğinin azaltılmasına, kişi başı gelir seviyelerinin ve üretim düzeylerinin artmasına pozitif katkıları olduğunu göstermiştir.

- OECD ülkelerinin çoğunda **istihdam oranları, eğitim düzeyi** ile birlikte artmaktadır. Çok az sayıdaki istisnalar ile birlikte, yüksek öğrenim kurumlarından mezun olanların istihdam oranları lise mezunlarından belirgin bir şekilde daha yüksektir.

- **İstihdam oranlarındaki cinsiyet farklılığı** eğitim düzeyi arttıkça azalmaktadır. Lise eğitimi olmayan kişiler arasında bu farklılık yüzde 23 olup en yüksek eğitim görmüş kişiler arasında yüzde 11'dir. (OECD Indicators,2004)

- **Eğitim ile gelir** arasında pozitif bir bağ bulunmaktadır. Birçok ülkede, lise eğitimi daha ilerisinde özellikle yüksek kazançlar sağlanan bir ayrım noktası oluşturmaktadır. Bütün ülkelerde, yüksek öğrenim kurumlarından mezun olanlar lise mezunlarından önemli oranda daha fazla gelir elde etmektedir. Yüksek öğrenim ile lise eğitimi arasındaki gelir farklılıkları genel olarak lise ile orta ve daha alt kademe eğitim arasında olduğundan daha belirgindir.

- Lise altı düzeydeki eğitim sahibi kişilerin gelirleri lise mezunlarının gelirlerinin %60 ile %90'ı arasında değişme eğilimindedir.

- Genel olarak OECD bölgesinde genel eğitim düzeyinin bir yıl arttırılmasının kişi başına üretim düzeyini %3 ile %6 arasında arttırdığı tahmin edilmektedir. (OECD Indicators,2004)

Ayrıca yukarıdaki araştırmaya ek olarak OECD'nin ülkemizin de içinde bulunduğu, OECD üyesi olan 30, olmayan 11, toplam 41 ülke üzerinde yaptığı araştırmadan, ülkelerin **eğitim düzeyi ile kalkınmışlık düzeyleri** arasında pozitif bir oran bulunmuştur. (OECD PISA,2003 veritabanı, Tablo2.6)

Ülkemizde de, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 2005 yılı için hazırladığı Eğitim Düzeylerine Göre Bireylerin İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oranları tablosuna göre bireylerin eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılım oranları artmakta ve işsizlik oranları düşmektedir. İşsizlik oranındaki düşüş liseden yüksek öğretime geçişte daha belirgindir.

Aşağıdaki tablodan erkeklerde olduğu gibi kadınlarında eğitim seviyeleri arttıkça işgücüne katılım oranları artmakta ve işsizlik oranları azalmakta olduğu görülmektedir. Bu da aynı zamanda eğitimin cinsiyet ayrımcılığının azaltılmasındaki olumlu etkisini göstermektedir.

Tablo–1: Eğitim Düzeylerine Göre Bireylerin İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oranları

	İşgücüne Katılım Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
Toplam	**46,7**	**11,5**
Okur-yazar olmayanlar	21,1	5,1
Lise altı eğitimliler	45,6	10,9
Lise ve dengi meslek	56,1	15,3
Yüksekokul ve fakülte	80,1	10,8
Erkek	**70,6**	**11,7**
Okur-yazar olmayanlar	41,5	11,8
Lise altı eğitimliler	70,0	11,9
Lise ve dengi meslek	72,4	12,7
Yüksekokul ve fakülte	85,7	8,2
Kadın	**23,2**	**10,8**
Okur-yazar olmayanlar	16,7	1,5
Lise altı eğitimliler	19,9	7,2
Lise ve dengi meslek	30,4	25,0
Yüksekokul ve fakülte	70,8	15,8

(http://www.die.gov.tr/hbultenleri.htm 20.05.2005)

Eğitimin sosyal faydalarına ilişkin Hindistan'da yapılan bir çalışma, özellikle kız çocukların eğitimine ilişkin çıktıları açısından önemli sonuçlar içermektedir. Bu çalışmada 1000 kız çocuğun ilköğretim kademesinde ilave bir yıllık eğitiminin 32.000 Dolara mal olduğu, ancak bu ilave eğitimin doğurganlık oranının azalması sebebiyle 75.000 Dolar, çocuk ölümlerinin azaltılması etkisi ile 32.000 Dolar, ölümcül hastalıkların azaltılması suretiyle 2.300 Dolarlık bir faydaya yol açtığı ortaya çıkmıştır. (DPT Uzmanlık Tezleri:2002)

Devlet Planlama Teşkilatının, 2002 yılında eğitimin ekonomik ve sosyal faydaları konusunda hazırladığı uzmanlık tezinde, bu konu ile ilgili OECD tarafından yapılmış en kapsamlı araştırmaya yer vermiştir. Bu araştırmada 22 OECD ülkesi ve 56 Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkesi olmak üzere toplam 78 ülkede eğitimin neden olduğu çeşitli faydalar incelenmiştir. Ayrıca ortaya çıkan faydaların doğru olarak hesaplanabilmeleri amacıyla kişi başına gelir ile ilgili düzeltmeler

yapılmıştır.78 ülke için yapılan bu çalışma incelendiğinde eğitimin dokuz net çıktısından söz edilebilir:

- Bireysel gelirlerdeki artış
- Daha iyi birey ve halk sağlığı (ortalama yaşam süresinin artması ve daha düşük bebek ölümleri)
- Düşük doğurganlık oranı
- Demokratikleşme
- Siyasi istikrar
- Yoksulluğun ve eşitsizliğin azaltılması
- Artan çevre bilinci
- Suç oranında düşme
- Toplumsal suçlarda ve mülkiyet suçlarında düşme. (DPT Uzmanlık Tezleri,2002)

Orozco, küreselleşmenin Amerika'daki göçmen ailelerin çocukları üzerindeki etkilerini açıklarken eğitimin önemini şöyle ifade etmektedir. Bu çocuklara kontrolsüz ve hızla değişen hayat iki opsiyon sunuyor. Yale or Jail, Princeton or Prison. (Orozco,2003:3) Yani ya kendilerini hayata en iyi şekilde hazırlayacak eğitimi alabilecekleri bir okul ya da hapishane.

Eğitimin, her toplumun sosyal bir sorunu olan suç işlemeye etkisi incelendiğinde eğitim düzeyi arttıkça cezaevine giren kişi sayısında azalmalar gözükmektedir. Aşağıda Devlet İstatistik Enstitüsünün 2000 yılı için öğrenim durumuna göre cezaevine giren hükümlülerin sayıları gözükmektedir.

Tablo–2: Öğrenim Durumuna Göre Cezaevine Giren Hükümlüler

Öğrenim Durumu	2000 Yılı
Toplam	98.969
Okur yazar olmayan	2.241
Okur yazar olup da okul bitirmeyen	2.653
İlkokul	71.265
Ortaokul ve dengi	10.733
Lise ve dengi	9.943
Yüksekokul ve fakülte	2.134

http://www.die.gov.tr/istTablolar.htm#sos

Öğrencilerin çeşitli disiplinlerden ve coğrafyalardan bilgi alıp onları sentez etmelerine imkan tanıyan eğitim, ekonomik ve politik olarak potansiyel bir dengesizliğe maruz kalan dünyamızdaki eşitsizlikleri azaltma kapasitesine sahip yegane güçtür. Küreselleşmeyle beraber ekonomileri de kalkınan ülkelerin hepsi bunu eğitime borçludur.

Dünya şunu öğrenmiştir ki; cehalet her yerde ekonomik ve politik bir risk oluşturmaktadır. Az gelişmiş ülkelerin bugünkü durumu da ekonomik bir problemdir. Ekonomik problemlerde hükümet politikalarıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Sonunda eğer siz iyi liderler yetiştirmek istiyorsanız iyi bir eğitim sisteminiz olmalıdır. (Akt.Potier,2004)

Görülmektedir ki küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı elimizde bulunan yegane etkili güç eğitimdir. Çünkü dış zorlamalarla değişen kültürümüze ve toplumumuza, değişen ekonomik ve politik koşullara ve ortaya çıkabilecek daha fazla farklı risklere karşı bireyi merkeze alan, bireyin yeteneklerini geliştiren eğitimin önemi küreselleşmeyle birlikte her geçen gün daha da artmaktadır.

Küreselleşme sürecinde eğitimin önemi ve gücü oldukça açıktır. Peki eğitim içinde ayrı bir alan olan Mesleki Teknik Eğitimin durumu nedir? Onun küreselleşmenin olumsuzluklarını olumluya çevirebilme yeteneği ne ölçüdedir?

2.1.5.3. Küreselleşmenin Sürecinde Mesleki Teknik Eğitimin Önemi

Mesleki ve teknik eğitim, küreselleşen dünyanın getireceği olası sorunlara karşı bireylerin potansiyellerini geliştirerek karşı koyabilecek en etkili araçtır. Çünkü okullar ve eğitim sisteminin diğer kuruluşları tek başlarına sürdürülebilir bir kalkınma için gerekli eğitim ve öğretimi gerçekleştiremezler. Mesleki teknik eğitimin yüzü hem okul, hem iş tüm hayata baktığı için bireylerin 7'den 70'e bütün yaşamının tamamlayıcı bir parçasıdır.

25- 28 Ekim 2004 tarihinde Bonn'da düzenlenen sürdürülebilir kalkınma için mesleki teknik eğitim adlı toplantının final raporunda şöyle denmiştir.
Biz 21. yüzyılda ortaya çok daha fazla risk çıkacağını, bu yüzyılın bilgi, enformasyon ve teknoloji çağı olacağını düşündük. Küreselleşme ve bilgi iletişim teknolojilerindeki yenilikler bize birey merkezli gelişim paradigmalarına olan ihtiyacın sinyallerini verdi. Sonuçta, yaşam boyu öğrenmenin tamamlayıcı bir bileşeni olarak **mesleki teknik eğitimin**, çevreyle barışık bir sürdürülebilir kalkınmanın, barışçı bir kültürün, sosyal birleşmenin ve uluslar arası vatandaşlığın önemini kavramamıza yardımcı olacak etkili bir araç olacağı gerçeğini anladık. (Unesco-Unevoc,2004:1)

2.1.5.3.1. Sürdürülebilir Kalkınma Nedir?

İlk olarak 1992'de Rio'da Birleşmiş Milletler Kalkınma ve Çevre Konferansında öne çıkan Sürdürülebilir Kalkınma kavramının temelinde birbiriyle bağlantılı üç element vardır. Bunlar: toplum, çevre ve ekonomidir. Bu üç element:

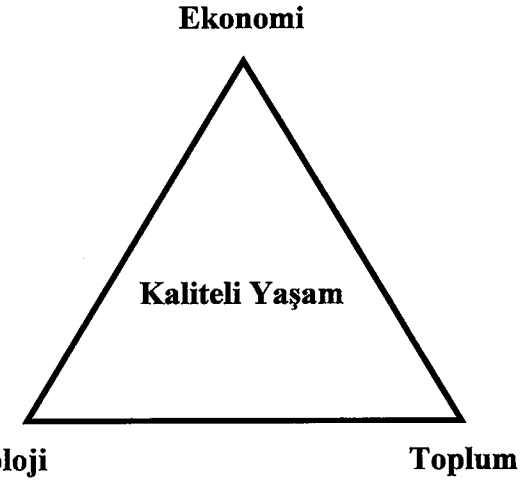
Ekonomi: Ekonomik olarak sürdürülebilir bir sistem devamlı olarak hizmet ve mal üretmeli, zirai ve endüstriyel üretimde sektörel bir dengesizlikten

kaçınmalıdır. Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomi boyutu, aşırı yoksulluğun azaltılması, bölgesel kalkınma için dayanışma ve pazar ekonomisi gibi konuları kapsar.

Çevre: Ekolojik olarak sürdürülebilir bir sistem, devamlı olarak kararlı bir kaynak sağlamalı, yenilenebilir kaynakların sömürülmesinden kaçınmalı, yenilenemez olanların ise kullanılmasını azaltmalıdır. Bu kavram aynı zamanda biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesini, atmosferik dengeyi korumayı ve bu kaynakların ekonomik bir kaynak olarak düşünülmemesini de içermektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın Çevre boyutu da, tabii kaynakları (su, enerji, tarım, biyolojik çeşitlilik), iklimsel değişiklikler, kırsal kesimin gelişimi, sürdürülebilir şehirleşme ve doğal afetlerin (deprem, sel, yangın) yıkıcı etkilerinin azaltılması gibi konuları kapsar.

Toplum: Sosyal olarak sürdürülebilir bir sistem kaynak dağıtımında eşitliği, eğitim ve sağlık gibi sosyal servislere yeterli kaynak ayrılmasını, dil, din ve ırkların eşitliğini, politik bir sorumluluk olarak aktif vatandaşlığı desteklemeyi içerir.
Sürdürülebilir kalkınmanın en önemli hedefi ise kaliteli bir yaşamdır. Toplum boyutu, insan hakları, barış ve insan güvenliği, cinsiyet eşitliği, kültürel çeşitlilik ve kültürler arası anlayış, sağlık, HIV/AIDS gibi bulaşıcı hastalıklar ve yönetim gibi konuları kapsar.

Şekil–2: Sürdürülebilir Kalkınmanın Bileşenleri

(http://www.unevoc.unesco.org/sustainable/ 20.05.2005)

Sürdürülebilir kalkınma, eski endüstri toplumunda sadece ekonomiyi merkeze alan kalkınmanın yerine, sosyal ve çevre olarak ta desteklenen kaliteli bir yaşamı merkeze alan ve hayatın tüm katmanlarını hedefi içine alan kapsamlı bir kalkınmadır.

Sürdürülebilir Kalkınma, dolaplar dolusu elbise, kilerler dolusu yiyecek, lüks otomobillerle dolu garajı olan bir evde, tüketimin arttığı, yüksek hayat standardına sahip çok zengin bir ülkede yaşamak değil aksine tüketimin çok dikkatli yapıldığı daha mütevazı bir yaşam demektir. Bu kavram kalıplaşmış olmaktan ziyade şimdinin ve geleceğin, ülkeler, ırklar, sosyal sınıflar ve cinsiyetlerin eşitliğini öngören, toplum, ekonomi ve çevrenin dinamik bir dengesini içermektedir. (Unesco-Unevoc,2004:7)

2.1.5.3.2. Birleşmiş Milletler Milenyum Kalkınma Hedefleri ve Mesleki Teknik Eğitim

Yeni insan merkezli kalkınma paradigması, Birleşmiş Milletlerin Eylül 2000'de yapmış olduğu Milenyum Zirvesinde ele alınmış ve Milenyum Kalkınma Hedefleri adı altında hedefler belirlenmiştir. Bunlar: aşırı yoksulluğu ve açlığı azaltmak, zorunlu ilköğretimi evrensel hale getirmek, cinsel eşitliği sağlamak, bebek ölümlerini azaltmak, bulaşıcı hastalıkların özellikle HIV/AIDS'in yayılımını durdurmak, içilebilir su kaynaklarına ulaşamayan insan nüfusunu azaltmak ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamaktır. Bu hedefler, özellikle eğitimin sürdürülebilir kalkınma için bir motor görevi yapacağı, gelişmekte olan ülkelerde, uzun vadeli bir vizyon için atılmış adımlardır. Bu hedefleri gerçekleştirmek için teknoloji transferi gerekmektedir. Etkili bir Mesleki, Teknik eğitim, tüm bu sorunlara çözüm bulmak ve uygulamak için bir yardımcıdır, tamamlayıcıdır. Bu bakımdan Mesleki teknik eğitim, her bir hedefin başarılması için destekçidir. Bize gereksinim duyduğumuz bilgi ve beceriyi kazandıracak mesleki ve teknik eğitim politikalarına kapsamlı ve etkili bir şekilde odaklanmadan tüm bu hedeflerin başarılmasını düşünmek imkansızdır. (Unesco-Unevoc,2004) www.unevoc.unesco.org 20.05.2005)

Mesleki Teknik Eğitim, bireyleri, sadece bilgi toplumunda bir meslek bulmaları için değil, aynı zamanda onları hem yaşadıkları çevreye hem de diğer kültürlerden insanlara değer veren sorumlu vatandaşlar olarak yetiştirme potansiyeline sahiptir.
Eğitim her türlü kalkınma stratejisi için bir anahtarken, Mesleki Teknik Eğitim iş ve ekonomik alanı düzenleyerek yoksulluğu azaltacak, çevreyi koruyacak ve yaşam kalitesini artıracak asıl anahtardır.

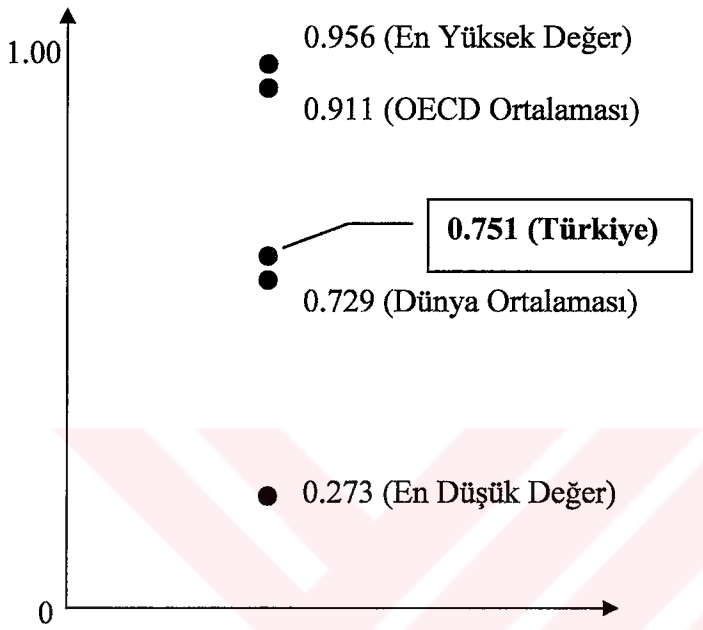
Şu an sürekli olarak hızlı bir şekilde kentleşmeye karşın hala toplam dünya nüfusunun hemen hemen yarısı kırsal kesimlerde, aşırı yoksul ve çok zor şartlar altında yaşamaktadır. Bugün her zamankinden daha fazla eğitim özellikle mesleki teknik eğitim kırsal alanların ve toplulukların ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan gelişimi için bir yaşam kaynağıdır. (Unesco-Unevoc,2004:2)

2.2.1. Ülkemiz için Mesleki Teknik Eğitimin önemi nedir?

2004 İnsani Kalkınma Raporuna göre, uzun ve sağlıklı bir yaşam (ortalama yaşam beklentisi), yetişkin okuryazarlığı, eğitim seviyeleri ve kişi başı satın alma gücüyle ölçülen yeterli yaşam standardının ortalama başarısını gösteren İnsani Gelişim İndeksindeki Küresel Farklılıklar Tablosuna göre ülkemizin araştırma yapılan dünyadaki 177 ülke arasındaki yeri üstten 88. sıradır.

2.2.1.1. İnsani Gelişim İndeksi Tablosunda Ülkemizin Yeri

Şekil–3: İnsani Gelişim İndeksi Tablosunda Ülkemizin Yeri İnsani Gelişim

(Human Development Report,2004:140)

İnsani Gelişim İndeksi Tablosundaki ülkemizin yeri dünya ortalamasının çok az üzerinde olmasına rağmen gelişmiş ülkelerin çok daha aşağısındadır.

Bu verilere göre ülkemizin hem hızla gelişen ve değişen küresel ekonomide rekabet edebilmesi, hem istihdamı artırıp böylelikle her geçen gün nüfusla birlikte artan işsizliği, açlığı ve buna bağlı diğer sosyal sorunların azaltılabilmesi için bireylerinin kabiliyetlerini geliştirecek, onlara istihdamın yollarını açacak hatta yurtiçinde veya yurt dışında kendi iş imkanlarını kendilerinin oluşturabilecekleri müteşebbis ruhunu verecek kaliteli bir Mesleki Teknik Eğitime duyulan ihtiyaç çok büyüktür.

Ayrıca şu an ülkemizdeki en son nüfus, istihdam ve işsizlik durumunu ortaya koyabilmek için bazı rakamlar vermek gerekirse;

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre;

2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı ülkemiz toplam nüfusu 67 milyon 803 bin kişi, 2005 yılı tahmini nüfusu 73 milyon kişidir. Ülkemiz yıllık nüfus artış hızı ortalama %2'dir.

2004 yılı işsiz sayısı 2 milyon 498 bin kişi iken, 2005 yılı Ocak ayı itibariyle işsiz sayısı 2 milyon 697 bin kişidir. 2005 yılı işsizlik oranı ise % 11,5'dir.

Genç nüfustaki işsizlik oranı % 21,4'tür. (Devlet İstatistik Enstitüsü,2005) www.die.gov.tr (http://www.die.gov.tr/istTablolar.htm#bil 20.05.2005)

Eğitim çağındaki nüfusun toplam nüfusa oranının diğer ülkelerle kıyası yapıldığında OECD ülkelerinde nüfusun ortalama % 35'i 5–29 yaş arası grupta yer almaktadır. Bu oran ülkemiz için **% 50**'dir. Bir başka deyişle ülke nüfusumuzun yarısı eğitim hizmeti götürülmesi gereken genç nüfustur. (OECD, Education at a Glance 2001)

http://www.oecd.org/document/20/0,2340,en_2649_37455_2672660_1_1_1_37455,00.html

Tansel (1999) tarafından yapılan, Türkiye'deki işgücüne katılım bakımından genel ve mesleki teknik orta öğretim kurumlarının karşılaştırılması adlı araştırma sonuçlarına bakıldığında; iş hayatındaki tecrübelerine göre aldıkları ücretler karşılaştırıldığında;

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim kurumlarından mezunların aldıkları ücretlerin, genel orta öğretim kurumlarından mezun olanlarınkinden açık farkla fazla olduğu görülmektedir.

Tablo–3: İş Tecrübelerine Göre Mesleki ve Teknik ve Genel Orta Öğretim Mezunlarının Aldıkları Ücretlerin Karşılaştırılması

İş Tecrübesi (Yıl olarak)	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim
5 yıl	1.81	4.18
10 yıl	2.53	6.07
15 yıl	3.09	7.77
20 yıl	3.31	8.77
25 yıl	3.10	8.73

(Tansel,1999)

Türkiye'deki işgücüne katılım, iş bulma ve işsizlik bakımından genel ve mesleki teknik orta öğretim kurumlarının karşılaştırılması adlı araştırma sonuçlarına bakıldığında; Mesleki ve Teknik Ortaöğretim kurumlarından mezunların bir işte çalışma oranlarının genel orta öğretim kurumlarından mezun olanlarınkinden daha yüksek, işsizlik oranlarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo–4: Cinsiyetlerine Göre Genel ve Mesleki Teknik Orta Öğretim Kurumlarının İstihdam ve İşsizlik Oranlarının Karşılaştırılması.

İş Durumu	Erkek		Kadın	
	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim
Çalışan	70.8	78.0	28.1	38.2
İşsiz	12.8	8.8	12.1	9.7

(Tansel,1999)

Bu rakamlardan ve araştırmalardan görülmektedir ki; ülkemiz için hem sosyal hem de ekonomik olarak en büyük riski taşıyan işsizlik oranlarının azaltılması öncelikli olarak ele alınması gereken bir konudur. Bu işsizlik oranlarının azaltılıp

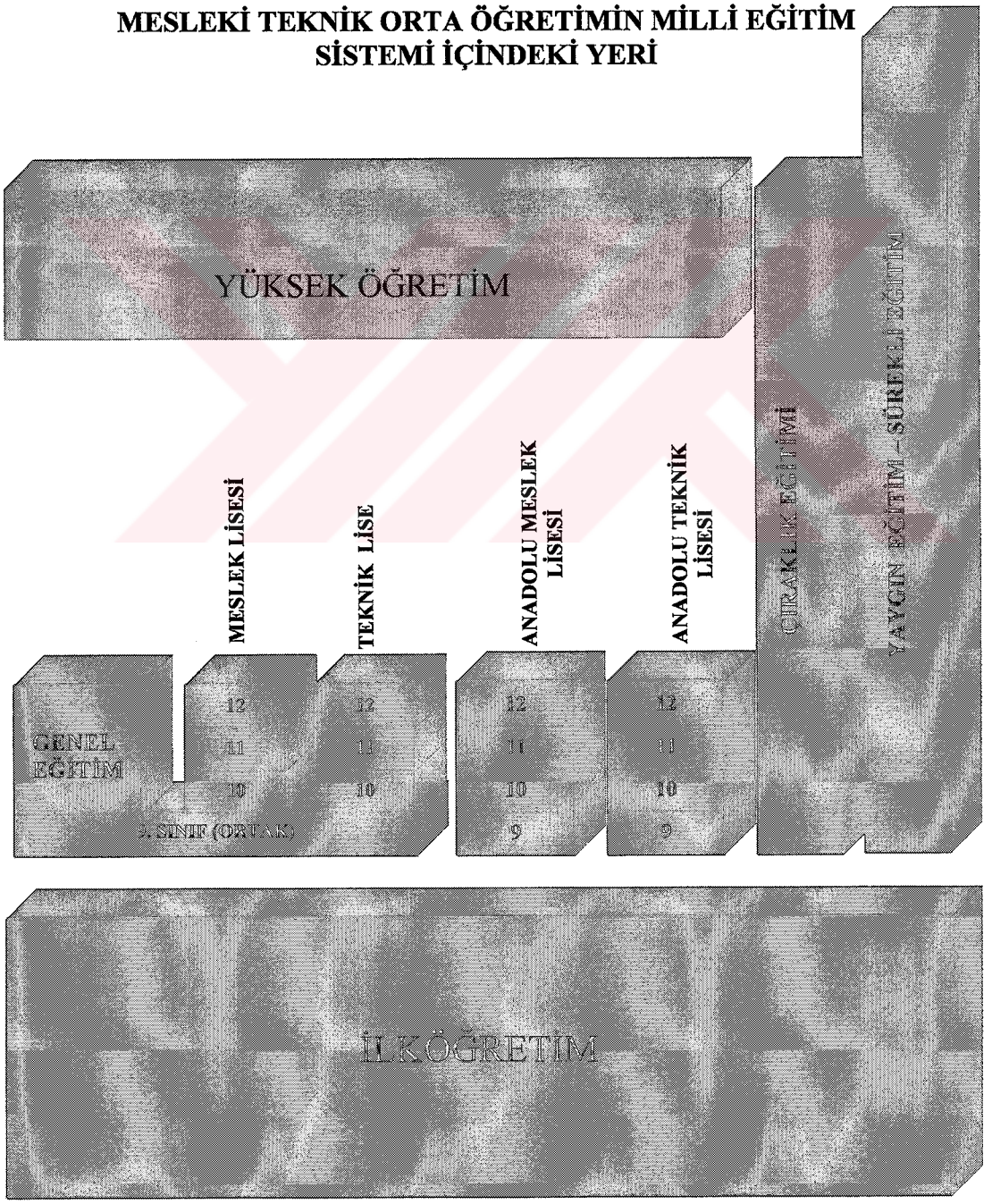
istihdam oranlarının artırılabilmesi için işsizliği azaltmadaki ve istihdamı artırmadaki rolü tartışılamaz olan çağdaş bir Mesleki ve Teknik Eğitime olan ihtiyaç çok büyüktür.

Ayrıca işsizlik oranlarının en fazla görüldüğü ve toplam nüfustaki oranının diğer ülkelere göre daha fazla olduğu kesim olan genç gruba yönelik olarak geliştirilecek Mesleki eğitim programları ülke kalkınmasında ve diğer ülkelerle olan sayısal açığı (digital gap) kapatmada büyük bir potansiyel olacaktır.

2.2.2. Ülkemizdeki Mesleki Teknik Eğitimin Genel Milli Eğitim Sistemi İçerisindeki Konumu

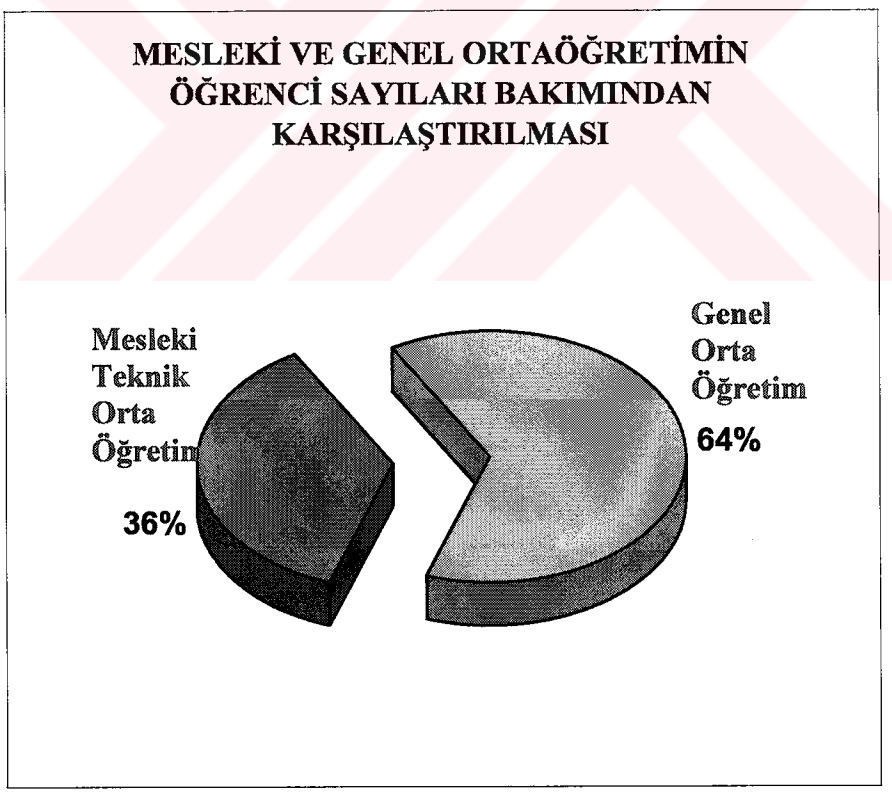
Küreselleşme sürecinde Mesleki Teknik Eğitimde yapılanlara geçmeden önce genel olarak bir perspektif vermesi açısından Türk Milli Eğitim Sistemi içerisindeki yeri ve durumunu incelememiz daha faydalı olacaktır.

Şekil–4: Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisinde Mesleki Orta Öğretimin Yeri

Türkiye'de ortaöğretim 2004–2005 Eğitim Öğretim Yılı verilerine göre 3.309.449 öğrenci, 167.949 öğretmen ve 6861 okul sayısı ile büyük bir yere sahiptir. Orta öğretim yapısı içerinde genel olarak iki yapı vardır. Birisi öğrenci sayısı 1.937.055 olan genel orta öğretim, diğeri öğrenci sayısı 1.102.394 olan Mesleki ve Teknik orta öğretimdir. Mesleki orta öğretim öğrenci, öğretmen, okul sayısı olarak genel orta öğretimden daha küçük durumdadır. Aşağıdaki karşılaştırmalı tabloda da görüldüğü gibi Mesleki Teknik orta öğretimin öğrenci sayıları baz alınarak oranlandığında bütün orta öğretim içindeki oranı % 36'dır. (MEB, APK 2005, http://apk.meb.gov.tr/)

Şekil–5: Mesleki ve Teknik Orta Öğretimin Öğrenci Sayıları Bakımından Karşılaştırılması

Türkiye'de Mesleki Teknik Orta Öğretimin genel Orta Öğretim içerisindeki oranı % 36 seviyesinde iken, gelişmiş OECD ülkelerinde bu oran % 60'dan fazladır ve son yıllarda daha da yükselme eğilimindedir. (OECD Education At A

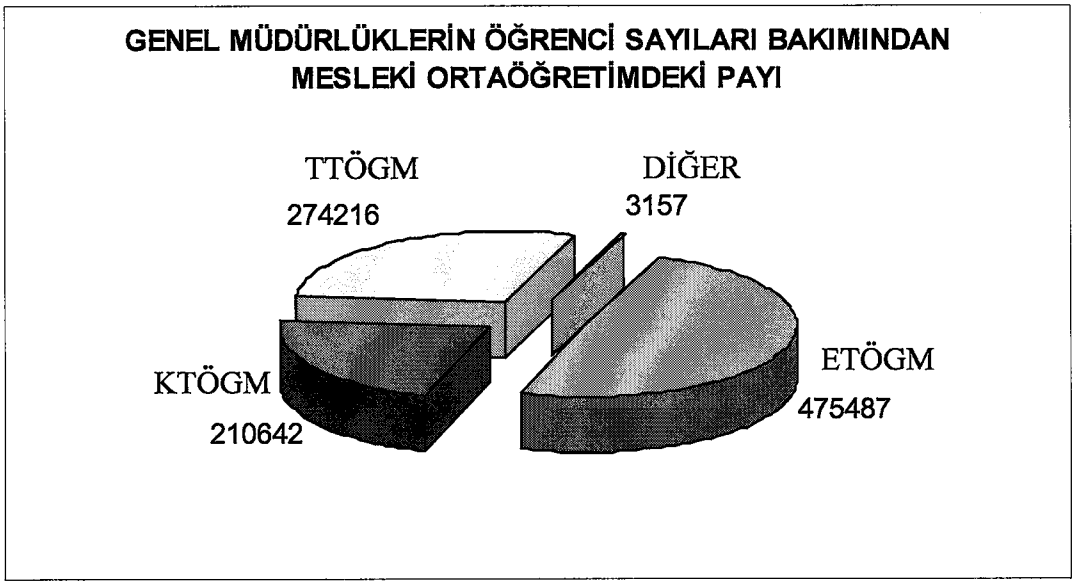
Glance,2004:154–282) (UNESCO Institute for Statistics,2005) (MEB,APK,2005) http://apk.meb.gov.tr/

Mesleki Teknik Orta Öğretim kendi içinde olarak dört genel müdürlük tarafından temsil edilmektedir. Bunlar:

- Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü (ETÖGM)
- Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü (KTÖGM)
- Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü (TTÖGM)
- Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü (ÇYGM)'dir.

Bu genel müdürlüklerin ilk üçü örgün eğitim vermektedir. Bunların öğrenci sayıları bakımından Mesleki teknik orta öğretim içerindeki yerine baktığımızda Erkek teknik Öğretim genel Müdürlüğünün daha büyük bir yere sahip olduğu görülmektedir. Onu ikinci sırada Ticaret Turizm Genel Müdürlüğü izlemektedir.

Şekil–6: Genel Müdürlüklerin Toplam Öğrenci Sayıları Bakımından Mesleki Orta Öğretimdeki Payları

Tablo–5: Genel Müdürlüklere Bağlı Okul Türleri

Genel Müdürlük	Okul Türü
Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	Endüstri Meslek Liseleri, Teknik Lise, Anadolu Meslek Liseleri, Anadolu Teknik Liseleri, Çok Programlı Liseler, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri (METEM)
Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü	Ticaret Meslek Liseleri, Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Liseleri, Anadolu İletişim Meslek Liseleri, Çok Programlı Liseler, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri (METEM)
Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	Kız Meslek Liseleri, Anadolu Kız Meslek Liseleri, Kız Teknik Liseleri, Anadolu Kız Teknik Liseleri, Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri, Çok Programlı Liseler, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri
Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü	Çıralık Eğitim Merkezi, Pratik Kız Sanat Okulu, Olgunlaşma Enstitüsü, Halk Eğitimi Merkezi, Mesleki Eğitim Merkezi
Diğer Bakanlıklara Bağlı Olanlar	Tarım Meslek Liseleri, Adalet Meslek Liseleri, Tapu ve Kadastro Meslek Liseleri, Maliye Meslek Liseleri vb.

Bu okullar genel olarak, Meslek Lisesi, Teknik Lise, Anadolu Meslek Lisesi, Anadolu Teknik Lisesi, Çok Programlı Liseler, Çıraklık Eğitim ve Halk Eğitim

Merkezleri olmak üzere sınıflandırılabilir. Bunların Mesleki Teknik Orta Öğretimdeki işlev ve konumlarını kısaca açıklamak gerekirse;

2.2.2.1. Meslek Liseleri:

Meslek liseleri, 2005-2006 Eğitim öğretim yılından itibaren, ilköğretim okulu üzerine öğrenim süresi 4 yıl olan ve öğrencilere; ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültür ve uygar bir dünya görüşü kazandırılması yanında, çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyon verilmek suretiyle öğrencileri; hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı endüstriyel teknik öğretim okullarıdır.
Meslek lisesi öğrencileri, 9 ve 10'uncu sınıfın eğitim ve öğretimlerinin tamamını okulda görmektedirler. 11 ve 12'nci sınıflarda ise öncelikle 12'nci sınıf öğrencileri olmak üzere, genel bilgi ve teknik teorik derslerini haftanın iki günü okulda, haftanın diğer üç gününde ise uygulamalı meslek derslerini alanları ile ilgili işletmelerin makine, araç-gereç ve mesleğinde uzmanlaşmış personel imkânlarından faydalanarak işyerlerinde yapmaktadır.

2.2.2.2. Teknik Liseler:

Teknik liseler, 2005-2006 Eğitim öğretim yılından itibaren, ilköğretim okulu üzerine, 9'ncu sınıfı meslek liseleri, genel liseler ve çok programlı liseler ile ortak olan, öğretim süresi toplam **4** yıl olan meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarıdır. Bu okullarda öğrencilere orta öğretim seviyesinde ortak genel kültür kazandırılması amacıyla okutulan genel bilgi dersleri ile birlikte endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon verilmesini amaçlayan, öğrencileri, hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı okullardır.

2.2.2.3. Anadolu Meslek Liseleri:

2004-2005 yılı itibariyle, ilköğretim okulu üzerine, bazı derslerin öğretimini yabancı dille yapan, öğretim yılı bir yıl **hazırlık** sınıfından sonra **üç** yıl olan ve

mesleğe yönelik teknik elemanların yetiştirildiği okullardır. Çeşitli meslek alanlarına yönelik değişik alan ve bölümlerde faaliyet göstermektedir. Eğitim İngilizce ve Almanca dillerinden biriyle yapılmaktadır. Bu okullardan teknisyen ünvanı ile mezun olunur.

2.2.2.4. Anadolu Teknik Liseleri:

2004-2005 yılı itibariyle, ilköğretim okulu üzerine bazı derslerin öğretimini yabancı dille (İngilizce) yapan, bir yıl **hazırlık** sınıfından sonra dokuzuncu sınıfları, Anadolu Meslek lisesi ile ortak olmak üzere öğretim süresi **dört** yıl olan bu okullardan teknisyen ünvanı olarak mezun olanlar, alanları ile ilgili iş yerlerinde çalışabilecekleri gibi, isterlerse yüksek öğretim kurumlarına da devam edebilirler.

2.2.2.5. Çok Programlı Liseler:

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 29'uncu maddesindeki, "Nüfusu az ve dağınık olan, Millî Eğitim Bakanlığı'nca gerekli görülen yerlerde, ortaöğretimin; genel, meslekî ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan Çok Programlı Liseler kurulabilir" hükmüne göre, küçük yerleşim birimlerindeki kapasitelerinin tamamı kullanılmayan ortaöğretim düzeyindeki okulların bina, tesis, eğitim araçları, öğretmen ve diğer personelinden azamî derecede faydalanmak veya öğrenci potansiyeli göz önüne alınarak ihtiyaç fazlası eğitim yatırımını önlemek gayesi ile açılmışlardır.

Çok programlı liseler; 2004-2005 Eğitim, öğretim yılı itibariyle ilköğretim okulu üzerine öğrenim süresi **3** yıl olan ve öğrencilere; ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültür ve uygar bir dünya görüşü kazandırılması yanında, çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu meslekî formasyon verilmek suretiyle öğrencileri; hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı meslekî ve teknik okullardır.

2.2.2.6. Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri:

Meslekî ve teknik eğitim alanında orta öğretim diploması, sertifika ve belge veren, çok program, tek yönetim ilkesine uygun olarak kurulan örgün ve yaygın eğitim programlarının uygulandığı kurumlardır.

2.2.2.7. Çıraklık Eğitim Merkezleri:

Zorunlu temel eğitimini tamamladıktan sonra, gerçek iş ortamında fiilen çalışmak suretiyle meslek öğrenmek isteyen 15 yaşın üzerindeki vatandaşların, teorik ve pratik mesleki eğitimlerinin bir programa göre yapılmasını sağlayarak, onları ülkenin ihtiyaç duyduğu becerili işgücü haline getirmek, çıraklık eğitiminin temel amacıdır. Çıraklık eğitim merkezleri, bu amacı yerine getirmek için kurulan ve öğrencilerin teorik eğitimlerinin yapıldığı, sınavlarla kalfalık ve ustalık belgelerinin verildiği okullardır.

2.2.2.8. Yaygın Eğitim, Halk Eğitim Merkezleri:

Yaygın eğitim toplumun ihtiyaçlarını; fertlerin ilgi, istek ve hizmet anlayışlarına göre farklı yönlerden dinamik hale getirmek amacıyla onlara belli programlar halinde sunulan bir eğitim faaliyetidir. Yaygın Eğitim ve Halk Eğitim Merkezleri, zorunlu ilköğretim çağı dışında kalmış bireylere okuma yazma öğretmek, sürekli eğitim imkânları hazırlamak ve bunları bireylere gönüllü katılımlarını sağlayacak programlar halinde ve sürekli götürülmek maksadıyla kurulmuş Mesleki ve Teknik Ortaöğretim kurumlarıdır. http://cygm.meb.gov.tr/anasayfa.htm, http://ttogm.meb.gov.tr/okultanitim/ticaret.html , http://etogm.meb.gov.tr/ , http://ktogm.meb.gov.tr/

2.2.4. Mesleki Teknik Eğitimin Şu anki Genel Durumu

Mesleki Teknik Eğitimin şu an ülkemizdeki son durumunu vermek için; Türkiye İş Kurumu'nun 2004 yılında yapmış olduğu Ulusal Gözlemevi Ülke Raporu yönlendirme komitesi üyelerinin hazırlamış olduğu SWOT analizi aşağıdaki Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo–6: Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi İle İlgili Olarak Yapılan SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
• Mesleki ve teknik öğretimin kurumsal alt yapısı ve yaygın hizmet kapasitesi • Mesleki ve teknik öğretim fırsatlarının geniş kitleler için ücretsiz ve kolay erişilebilir oluşu • Fırsat eşitliğinin sağlanmış olması • Mesleki ve teknik öğretim konusunda devlet-işçi-işveren üçlüsünün gönüllü iş birliği • Üçlü yapının işlerlik düzeyinin yükselmesi • Meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin sistemde etkili olma çabaları • Mesleki ve teknik öğretime önem ve öncelik verilmesinin devlet politikası haline gelmiş olması • İstihdam politikalarının belirlenmesinde sosyal tarafların katılımının esas alınması • Okul-iş yeri iş birliği kültürünün güçlenmesi • Mesleki ve teknik öğretim kurumlarında oluşan uluslar arası iş birliği kültürü	• Mesleki ve teknik öğretimde talebe değil arza dayalı yapı • Uzun vadeli politika ve stratejilerin uygulanmasındaki yetersizlikler • Orta öğretimde genel eğitim ağırlıklı yapının sürmesi • İş gücü piyasası arz ve talep projeksiyonlarının yetersizliği • Mesleki ve teknik öğretime ayrılan kamu ve özel kaynakların yetersizliği • Yerel yönetimlerin mesleki ve teknik öğretime sağladığı desteklerin yetersizliği • İşten okula geçişlerdeki kısıtlılık • Eğitim-istihdam ilişkilerinin istenilen düzeyde olmaması • Üçlü yapıda alınan kararların tavsiye mahiyetinde olması • Mesleki ve teknik öğretim hizmeti sunan kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyon eksikliği • Yönetimde çok başlılık • Mesleki rehberlik hizmetlerindeki yetersizlik • Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerindeki yetersizlikler • Mesleki ve teknik öğretim programlarının iş yaşamının talepleri doğrultusunda oluşturulamamış olması • Mesleki ve teknik öğretimde uygulanan projelerin proje olarak kalması, elde edilen kazanımların sisteme mal edilerek sürdürülebilirliğin sağlanmasındaki sınırlılıklar • Mesleki ve teknik öğretimde uygulanan projelerin fayda/maliyet analizlerinin yetersizliği • Eğitimli kişilerdeki işsizlik oranlarının yüksekliği

FIRSATLAR	RİSKLER
• Eğitim çağı yaş nüfusundaki artışın durması sebebiyle eğitimin kalitesini yükseltmek amacıyla daha fazla kaynak ayırma fırsatının doğmuş olması • Özellikle kentlerde yaşayan ailelerin çocuklarının eğitimine verdikleri önemin artması • İstihdam ile mesleki eğitimin ilişkilendirilmesinin önemine ilişkin bilincin yaygınlaşması. • Dış kaynaklı projelerin mesleki ve teknik öğretime yönlendirme arzusu. • AB'ye katılım sürecinin doğuracağı fırsatlar • Ülkenin genç nüfus yapısı • İşsizlik sigortası uygulamasının başlatılması • Kadınların çalışma yaşamına girişlerinde gözlenen yükselme • **Küreselleşme süreci**	• Yeni istihdam alanlarının kısıtlılığı ve yetersizliği • Değişime karşı direnç • Mesleki ve teknik öğretimin önemi konusundaki bilinç ve farkındalık düzeyinin düşüklüğü • Konuya ilişkin AB fonların açılmasının gecikmesi, uzun ve yorucu bürokrasi ve fon miktarlarının yetersizliği • Mesleki ve teknik öğretime yeterli kamu kaynağının aktarılmaması • **Küreselleşme süreci**

(İşkur,2004 http://www.iskur.gov.tr/mydocu/yurtdisi/bolum3/bolum3ek1.htm 28.05.2005)

Yukarıdaki SWOT analizinde zayıf yönlere ek olarak aşağıdakilerde söylenebilir.

- Eğitim alanında gösterilen yoğun çaba eğitim seviyesinin yükselmesine ilişkin olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Ancak, kaynak sıkıntısı özellikle kırsal alanın eğitim ihtiyaçlarını karşılamada sorunlar yaratmaktadır. Ayrıca, eğitim sisteminin içeriği işgücü piyasasının ihtiyaçları ile tam olarak örtüşmemektedir. Araştırma ve geliştirme harcamalarına yapılan harcama GSYİH'nin % 0,6'sı gibi düşük seviyelerdedir.

- Son dönemde ekonomik büyüme rakamları yüksek seyretmesine rağmen işsizlik oranındaki artış devam etmektedir. Özellikle, genç ve eğitimli nüfustaki işsizlik yapısal bir sorun haline dönüşmüştür.

- Mesleki niteliklerin karşılıklı tanınması, vatandaşlık hakları ve sosyal güvenliğin koordinasyonu konularında bir gelişme kaydedilmemiştir. Mesleki niteliklerin ve diplomaların tanınması ile ilgili yasal düzenleme mevcut değildir. Bazı mevzuatta milliyet, ikamet dil bilme gibi kaldırılması gereken şartlar bulunmaktadır. Avrupa Birliği çerçevesinde düzenlenen meslekler ile ilgili asgari eğitim şartları ile ilgili mevzuat Türk mevzuatına aktarılmalıdır.

- İl mesleki eğitim kurullarının yeteri kadar toplanamadığı ve yapılan toplantılara üye kurum ve kuruluş temsilcilerinin çoğunun katılmadıkları tespit edilmiştir. Bu durum, kanunla il mesleki eğitim kurullarına verilen görevler kapsamında ilin gelişmesi ve kalkınmasında önemli yeri olan kararların alınmasını engellemektedir.

- Öğrencilerimizin eğitim gördükleri işletmelerin bir kısmı bu konuda yeterince bilinçli değildir ve mesleki eğitimi angarya olarak görmektedir. Bunun sonucu olarak beceri eğitimine gereken önem verilmemekte ve öğrenciler ucuz iş gücü olarak kullanılmak istenmektedir.

- Türkiye'de eğitime aktarılan kaynak, GSYİH oranı açısından AB ortalamasının altındadır.

- Öğrencilerin mesleki okullardan üniversitelere geçişi zorlaştığı ölçüde, bu okullara başvurularda düşüş gözlenmektedir. Mesleki eğitim politikalarının belirlenmesinde sosyal ortakların katılımı yetersiz kalmaktadır.

- Vatandaşlık hakları ve sosyal güvenliğin koordinasyonu konularında bir gelişme kaydedilmemiştir. (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği,2004)

- İlköğretim mezunlarının meslek liselerine yönelişi ve kayıt oranında azalma.

- Mezunların, alanlarının devamı mahiyetinde sayılabilecek bazı fakültelere geçişlerini güçleştiren düzenlemeler. (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği,2004)

- Sınavsız geçiş uygulaması ve meslek yüksek okullarının programlarının ve donanımlarının yetersizliği. (Akpınar,2004:8)

- Mezunların kendi işlerini kurarak istihdam yaratmalarına fırsat vermek için sağlanan desteklerin yetersizliği.

- İş yerlerinde verilen beceri eğitiminin kalitesi ve uygulanmasında karşılaşılan sorunlar.

- AB Mesleki Eğitim programlarından ülke genelinde yeterince yararlanılamaması.

- Mesleki niteliklerin uluslar arası alanda karşılıklı tanınmaması (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği,2004)

Şu anda hem ülkedeki iş piyasasının vasıflı insan gücü isteğinin hem de bu okul mezunlarındaki yüksek işsizlik oranlarının varlığı bu sistemin küreselleşme sürecinin getirdiği değişimler ışığında tekrar gözden geçirilip planlanması gerektiğini göstermektedir.

2.2.5. Küreselleşme Sürecinde Mesleki Teknik Eğitimde Yapılanlar

Meslekî ve teknik eğitim sisteminin gelişimi içerisinde uluslararası yapıya uyum sağlanması, diğer ülkelerdeki yeni ve başarılı örneklerin ülkemizde uygulanması amacıyla pek çok proje geliştirilmektedir. Bu projelerin bir kısmı uluslar arası kuruluşlardan sağlanan borç krediler ile diğer bir kısmı ise hibe mahiyetindeki yardımlarla finanse edilmiştir ve edilmektedir. Projelerin finansmanında yaygın

olarak başvurulan finans kuruluşlarından birisi Dünya Bankasıdır. Dünya Bankasından sağlanan finansman desteği çoğunlukla kredi olup belirlenen koşullar çerçevesinde geri ödenmektedir. Hibe mahiyetindeki yardımlar ise, hükümetler arası iş birliği anlaşmaları yoluyla sağlanan desteklerdir. Avrupa Birliği fonlarından sağlanan destekler de hibe olup, bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Aşağıda küreselleşme süreci içerisinde meslekî ve teknik eğitim sisteminin değişen dünyaya uyumu için yapılan ve hâlâ uygulama safhasında olan faaliyetler üzerinde durulacaktır.

2.2.5.1. Mesleki Teknik Eğitimde Bilgi İletişim Teknolojileri Uygulamaları

Bir bilginin toplanmasını, işlenmesini, bilginin saklanmasını ve gerektiğinde herhangi bir yere iletilmesini ya da herhangi bir yerden bu bilgiye erişilmesini otomatik olarak sağlayan teknolojiler bütünü (Uzay,2001:16) olarak tanımlanan, **Bilgi İletişim Teknolojilerinin** kapsamı içerisine telefon, radyo, televizyon, posta sistemi, bilgisayar, internet, foto görüntüleme sistemleri, faks vb. girmektedir. Fakat burada aralarında en öne çıkanlar olarak bilgisayar sayıları ve internete bağlılık oranları üzerinde durulacaktır.

Tablo–7: Eğitim Kademelerine Göre Bilgisayar Başına Düşen Öğrenci Sayıları

Eğitim Kademesi	Bilgisayar Sayısı	Öğrenci Sayısı	Bilgisayar Başına Düşen Öğrenci Sayısı
İlköğretim	127.215	10.126.298	79,6
Genel Ortaöğretim	31.205	1.614.862	51,8
Mesleki Ortaöğretim	60.038	1.035.404	**17,2**

(http://apk.meb.gov.tr/ 18.05.2005)

Tablodan bilgisayar başına düşen öğrenci sayıları Mesleki Teknik Orta Öğretimde bağıl olarak daha düşük olsa da AB ülkelerine göre bu oranın çok yüksek kaldığı görülmektedir. Bilgisayar başına düşen öğrenci sayısı AB Ortalaması 9,3'tür.

Hatta bazı İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde bu oran 3'e kadar düşmektedir. http://www.becta.org.uk/page_documents/research/ict_in_schools_survey_2004.pdf (www.eurydice.org/Documents/KDICT/en/FrameSet.htm 18.05.2005)

Tablo–8: Eğitim Kademelerine Göre Kurumların İnternet Bağlantılık Oranları

Eğitim Kademesi	Bağlantı Sayısı	Kurum Sayısı	Bağlantılılık Oranı (% olarak)
İlköğretim	9.493	34.782	27,2
Genel Ortaöğretim	1.790	2.991	59,8
Mesleki Ortaöğretim	1.606	3.077	**52,1**

(http://egitek.meb.gov.tr/), (http://www.meb.gov.tr/ADSL/adsl_index.html 18.05.2005)

Karşılaştırma yapılabilmesi açısından Finlandiya, Lüksemburg gibi ülkelerde bu oran % 80'in üzerindedir.
(http://www.eurydice.org/Documents/KDICT/en/FrameSet.htm 28.05.2005)

Eğitim üzerindeki pozitif etkisi ve bireyleri geliştirme potansiyeli konusunda hem fikir olunmuş olan Bilgi İletişim Teknolojilerinin eğitimde kullanım oranları bir ülkenin eğitim sistemi içerisindeki bireylerinin uluslar arasılaşabilme potansiyellerini göstermektedir. Küreselleşebilme, dış dünyaya açıklık, teknolojik entegrasyon bakımından değerlendirildiğinde, mesleki teknik eğitimde bu teknolojik altyapının yeterli olmadığı görülmektedir.

2.2.5.1.1. Mesleki Açık Öğretim Lisesi

1974 tarihinde kurulan Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu. İlköğretim Okulu mezunu veya daha üst düzey öğrenim görmüş vatandaşlara, uzaktan öğretim veya gerektiğinde yüz yüze eğitim programları uygulayarak meslek kazandıran ve bu yolla onları hayata hazırlayan bir kurumdur.

Bu kurumun amacı, bir meslek edinmek isteyen veya mesleğinde ilerlemek isteyen vatandaşlara uzaktan öğretim teknikleri ile meslek kursları ve sertifika

programları açmak, eğitim sonunda sınavlarını yaparak başarılı olanlara bitirme veya yetki belgelerini vermektir.

Günümüze kadar Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu tarafından yapılan eğitim ve sınavlarda başarılı olan yaklaşık 70.000 kişiye Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi verilmiştir. http://egitek.meb.gov.tr/

2.2.5.1.2. İnternet Tabanlı Sertifika Programları

İnternet Tabanlı Sertifika Programları, Sakarya Üniversitesi ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanıp hayata geçirilen bir projedir. Gerekli şartları yerine getiren herkese açık olan sertifika programları, internet üzerinden ve Sakarya Üniversitesi Öğretim Elemanları tarafından hazırlanan dersler yoluyla yürütülmektedir.

Bu Programlar, kursiyerleri sistem analizi, yazılım geliştirme ve ofis teknolojileri alanlarında eğiterek, teknoloji ve bilişim sektörlerinde çalışabilecek nitelikli iş gücü yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Şu ana kadar Sakarya Üniversitesi ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yürütülen internet tabanlı bu sertifika edindirme programından Haziran 2005 itibariyle, Bilgi Yönetimi alanında 440, Bilgisayar Programcılığı alanında 456 olmak üzere toplam 896 kursiyer sertifika almıştır. http://www.ido.sakarya.edu.tr/sertifika/

2.2.5.1.2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi Projesi (Web Portalı Sürdürülebilir Pilot)

Milli Eğitim Bakanlığı, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ve Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı Mesleki ve Teknik orta öğretim kurumları mezunlarının, güncel bilişim teknolojilerini kullanarak web tabanlı olarak izlenmesi, verilen eğitimin

hedeflere ulaşma düzeyinin belirlenmesi ve eğitim programlarının güncelliğinin değerlendirilmesi amacıyla ortaya çıkmış bir projedir.

Bu proje ile; Mesleki ve Teknik orta öğretim kurumlarının 2001–2002 öğretim yılından günümüze mezunlarının istihdam edilme durumları belirlenerek, mezunların sistematik olarak izlenmesi sağlanıp sistem kurumsallaştırılacak, elde edilecek somut veriler analiz edilerek, mesleki ve teknik orta öğretim programları için önerilerde bulunulacak, eğitim sisteminin güçlü ve zayıf yönleri ortaya çıkarılarak, mesleki ve teknik eğitimin iş hayatının taleplerine uygunluğu belirlenerek eğitim ile istihdam arasındaki ilişki kuvvetlendirilecek, mesleki ve teknik eğitim programları talepler doğrultusunda geliştirilip mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında performansa dayalı değerlendirme yapılabilecek ve daha ileride bahsedilecek olan Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP) ile entegrasyon sağlanacaktır.

Proje tamamıyla hayata geçirildiğinde Mesleki Teknik Orta Öğretimde kapsamlı istatistiki bir veri tabanı oluşturulmuş olacaktır. Şu an bu proje kapsamında 24 ilde 63 pilot okulda çalışmalar tamamlanmış olup ülke geneline 2005 sonu itibariyle oluşturulan bir web portalı üzerinden yaygınlaştırılması planlanmaktadır. (http://metargem.meb.gov.tr/mezun/acıklama.htm 19.05.2005)

2.2.5.1.4. Müfredat Laboratuvar Okulları (MLO Projesi)

MEB'in Bilgi İletişim Teknolojilerinin eğitimde etkin kullanımı için uygulamaya koyduğu Müfredat Laboratuar Okulları projesi kapsamında ise 23 ilde hemen her türlü teknolojiye sahip 208 tane MLO açılmıştır. Bu okulların içinde ayrı bilgisayar laboratuvarları olmakla birlikte, sınıflarda kullanılabilecek her türlü teknolojik araç gereç de mevcuttur. Bu okulların amacı teknolojiyi sınıfta etkin olarak kullanarak teknoloji ile öğrencileri birleştirmektir.

Milli Eğitim Bakanlığının, yukarıdakilere ek olarak, bilgi iletişim teknolojilerinin eğitimde etkin olarak kullanımı amacıyla E-Devlet kapsamında yaptığı başlıca kurumsal uygulamalar şunlardır.

- İnternet Tabanlı Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemi (MEBBİS)
  Ülke genelinde MEB Personelinin, internet tabanlı olarak atama, yer değiştirme, sicil, kadro, terfi v.b. gibi işlemleri yapılmaktadır.
- İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi (İLSİS)
  İl düzeyinde MEB Personelinin internet tabanlı olarak atama, yer değiştirme, sicil, kadro, terfi gibi işlemleri yapılmaktadır.
- E-Mail Hizmetleri
  Tüm okullara bir elektronik posta adresi verilerek haberleşmenin hızlandırılması amaçlanmıştır.
  2004 yılına göre:
  Toplam elektronik posta trafiği: 145,3 GB (Bir önceki yıla göre artış % 128)
  Alınan elektronik posta adedi: 2.380.187 (Bir önceki yıla göre artış % 194)
  Gönderilen elektronik posta adedi: 2.306.628 (Bir önceki yıla göre artış % 105)
- Uzaktan Eğitim Hizmetleri
  Açık öğretim Lisesi ile Açık İlköğretim Okulunun Öğrencilik hizmetlerinin elektronik ortamda ulaştırılarak bu hizmetlerin (yurt içi, yurt dışı) yaygınlaştırılması amaçlanmıştır.
- Web Soru Bankası
  Soruları sayısal ortamda saklayarak sınavların elektronik ortamda yapılmasına altyapı oluşturmak ve isteyen herkesin ulaşımına sunmak amaçlanmıştır.
- Eğitim Portalı
  Milli eğitim müfredatını destekleyen, zengin, güvenli ve Türkçe içerik sunarak, eğitimde bütünlük ve standardizasyonun, fırsat eşitliğinin ve eğitim maliyetinin düşürülmesinin sağlanması amaçlanmıştır.
- Sınav Uygulama ve Değerlendirme Sistemi (SUDESİS)

Sınav başvuru, sonuçların yayınlanması ve diğer sınav uygulamalarında İnternet ortamından yararlanılması amaçlanmıştır.

- Açık Öğretim Çevrimiçi Bilgi Kaynakları
  Elektronik ortamda uzaktan eğitim öğrencilerinin ve diğer ilgililerin eğitim gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik kaynak sağlanması amaçlanmıştır.
- Bilgiye Erişim Merkezi
  Bu uygulama ile de bilginin istenildiğinde zaman ve mekândan bağımsız olarak temin edilebilmesi için elektronik ortamda düzenlenmesi ve yayınlanması amaçlanmıştır.
- Mesleki Teknik Orta Öğretimdeki Okulların Döner Sermaye İşletmeleri E-İletişim, E-Arşiv Sistemi (DÖSENET)
  Mesleki Teknik Orta Öğretimdeki Okulların döner sermaye işletmelerinin yazışma ve arşiv işlerinin internet tabanlı olarak hızlı ve güvenli bir şekilde yapılmasını amaçlayan başka bir e-devlet uygulamasıdır. Bu uygulamaya 2005 yılı başlarında başlanmış ve şu an ülke genelinde aktif olarak kullanılmaktadır. (http://idb.meb.gov.tr/dösenet/ 28.06.2005)

Millî Eğitim Bakanlığı ayrıca, bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğretmenler tarafından da eğitimde etkin kullanımını sağlamak için 2005 Nisanından itibaren uygulamaya koyduğu Her Öğretmene Dizüstü Bilgisayar Kampanyasıyla da öğretmenlerin uygun fiyat koşullarıyla diz üstü bilgisayar edinmelerini sağlamaktadır. (http://www.meb.gov.tr/mebedevlet/ 19.05.2005)

Mesleki teknik eğitimde bilgi iletişim teknolojileri uygulamaları konusunda, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından, bilişim alanındaki iş gücü açığı ve sektör gereksinimlerine uygun eğitim vererek meslek edindirmek, mezunları uluslar arası alanlarda çalışacak düzeye getirmek, meslek standartlarına dayalı yeterliklerinin belgelendirilmesini sağlayarak uluslararası rekabete hazırlamak ve istihdamlarını kolaylaştırıcı uygulamaları geliştirmek amacıyla 2005 yılında 20 Anadolu Teknik Lisesi bünyesinde Bilişim Teknolojileri bölümü açılmıştır. (http://etogm.meb.gov.tr/ 20.06.2005)

2.2.5.2. Avrupa Birliği Eğitim Programları

Bu başlık altında Avrupa Birliği eğitim programlarından Leonardo da Vinci, Comenius ve Arion üzerinde durulacaktır.

2.2.5.2.1. Leonardo da Vinci Programı:

Avrupa Birliğinde mesleki eğitimi geliştirmek amacıyla 6 Aralık 1994 tarihinde kabul edilmiş, birinci safhası 1995–1999 yılları arasında uygulanmış, ikinci safhası 2000–2006 yılları arasında uygulanmakta olan bir Mesleki Eğitim eylem programıdır. Bu programa, Avusturya, Belçika, Danimarka Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, İspanya, İsveç, İngiltere gibi AB'ye üye ülkeler ile Bulgaristan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Estonya- Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Türkiye gibi AB'ye Aday Ülkelerin yanısıra İzlanda, Liechtenstein, ve Norveç gibi EFTA Ülkeleri de katılmaktadır. Türkiye programların 2000–2006 yıllarını kapsayan ikinci safhasına 2004 yılında katılmıştır. (Ulusal Ajans,2005:1)

Programa katılan ülkelerin, özellikle mesleki eğitim alanındaki yasal mevzuat, politikalar ve uygulamalar geliştirmelerine zemin hazırlaması bakımından büyük önem taşıyan Leonardo da Vinci Programının ayrıca, ulusal sistemlere değer katarak ve her sistemin en iyi özelliklerini destekleyerek Avrupa'daki mesleki eğitimin kalitesini yükseltmeyi ve yenilikleri arttırmayı, toplumların değişmesiyle ortaya çıkan yeni beceri alanlarına olan talebi karşılamayı, Avrupa'da istihdam sorununa somut çözümler üretmeyi de hedeflemektedir.

Programın üç genel hedefi vardır;

1- Kişilerin, özellikle gençlerin, temel mesleki eğitim içinde tüm düzeylerde beceri ve yeterliliklerinin artırılması;

2- Özellikle teknolojik ve örgütsel değişimi güçlendirmek üzere uyum sağlayabilmeyi artırıp geliştirmeye yönelik sürekli-mesleki eğitimde ve hayat-boyu beceri ve yeterlilikler kazanmada kalitenin yükseltilmesi, bunlara erişimin iyileştirilmesi.

3- Rekabet edebilmeyi ve girişimciliği, yeni istihdam fırsatları açısından da geliştirmek üzere mesleki eğitimin yenileşme sürecine katılımını destekleyip artırmak.

Leonardo da Vinci Mesleki Eğitim Programı beş ana faaliyet alanını içermektedir.

Bunlar;

2.2.5.2.1.1. Hareketlilik:

Mesleki eğitim sistemi içinde yer alan daha çok eğitim görmekte olan veya iş gücü piyasasına girmeye çalışan gençlere, genç işçilere veya iş arayanlara, yeni mezunlara, yüksek öğrenim kurumlarında kayıtlı olan öğrencilere yönelik, ülkelerarası hareketlilik faaliyetleriyle ilgilidir. Bu kapsamda aynı zamanda Mesleki Eğitimde yer alan eğitmenler, insan kaynakları yöneticileri, eğitim projesi yöneticileri, yabancı dil uzmanları ve sosyal ortaklarında uluslar arası hareketliliği öngörülmektedir.

Bu faaliyette esas nokta, temel mesleki eğitim ve sürekli-mesleki eğitimin Avrupa boyutunun güçlendirilmesi, kişilerin teori ve uygulama içeren faaliyetlerden, özellikle iş-bağlantılı eğitimle deneyim kazanmaya teşvik edilmesi, dil becerilerinin, ülkeler arası bağlantıların, eğitmenler ve insan kaynakları yöneticileri için başarılı uygulamaların karşılıklı değişimlerinin geliştirilmesidir. Aynı zamanda hareketlilik adı altındaki projelerle mesleki eğitim alanında tüm aktörlerin bir araya gelmesini sağlayarak genel anlamda hem ülkeler arası işbirliğinin hem de çalışma hayatı ile eğitim sistemleri arasındaki bağların güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

2.2.5.2.1.2. Pilot projeler:

Pilot projeler, Mesleki eğitimdeki yenileşme sürecini hareketlendirmek ve mesleki eğitimin kalitesini artırmak içindir. Bunların uygun hallerde yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini de kullanarak elle tutulur ürünler gerçekleştirmesi istenmektedir. Bu kapsamdaki mali destek, Mesleki eğitim ve rehberlik alanında metot, içerik ve ürün açısından yenilikçi uygulamaların tasarımı, geliştirilmesi, test edilmesi, değerlendirilmesi ve yayılması için kullanılmaktadır.

2.2.5.2.1.3. Dil Yeterlilikleri:

Bu projeler, daha az kullanılan ve öğretilen diller konusu dahil, mesleki eğitim kapsamında dil ve kültürel yeterliliklerin artırılmasıyla ilgilidir. Bu kapsamda öğretim materyallerinin tasarımı, test edilmesi ve tanınması, değerlendirilmesi ve yayılmasına yönelik olabileceği gibi farklı mesleki ve ekonomik sektörlerin belirli ihtiyaçlarına göre hazırlanmış yenilikçi öğretim metotları konusunda da olabilir. Ayı zamanda dil konusundaki denetimlerin ve kendi kendine dil öğrenmeye dayalı yenilikçi pedagojik yaklaşımlar geliştirilmesi ve sonuçların dağıtılmasıyla da ilgili olabilir.

2.2.5.2.1.4. Ülkelerarası Ağlar:

Avrupa deneyiminin yaygınlaştırılması için uluslararası ağları destekleyen bu program üç fonksiyon üstlenir. Bunlar;

- Avrupa deneyimi ve yenilikçi yaklaşımların derlenmesi, rafine edilmesi ve inşası,
- Analizlerin geliştirilmesi ve mesleki beceri gerekliliklerinin tahmini,
- Ağ çıktılarının ve proje sonuçlarının topluma yayılması.

2.2.5.2.1.5. Başvuru Kaynakları

Araştırma ve analiz için toplumun başvuru kaynaklarının, karşılaştırılabilir verilerin oluşturulması ve güncelleştirilmesi, başarılı uygulamaların incelenmesi, dağıtımı ve ayrıntılı bilgi alışverişine yönelik bir faaliyettir. Burada amaç, belirlenen

bir konuda topluluk düzeyinde ulusal mesleki eğitim sistemlerindeki belirli özelliklerin ve değişimlerin kaydedilmesidir.

Leonardo da Vinci Mesleki Eğitim programından Mesleki Teknik Eğitim almakta olan öğrenciler, genç işçiler, yeni mezunlar, bu kurumlarda görevli öğretmen, yönetici ve çalışanlar yararlanabilmektedir. Bu program dahilinde öğretmen, öğrenci ve yöneticiler diğer katılımcı ülkelere gidip oradaki meslekî ve teknik eğitim alanında uygulanan yenilikleri görme, öğrenme, kendi ülkelerindeki uygulamaları paylaşma imkanı bulabilmektedirler. Bu programların süresi hazırlanan projenin içeriğine göre en az 1 hafta ile en fazla 2 yıl arasında olabilmektedir.

Leonardo da Vinci programı Hareketlilik projeleri ile ilgili 2004 Teklif Çağrısı döneminde Türkiye'den **293 proje teklifi** başvurusu yapılmış, uygunluk kontrolleri sonucu 269 tanesi değerlendirilmeye alınmıştır. Bağımsız dış uzmanlarca yapılan içerik değerlendirmeleri ve Leonardo da Vinci uzmanlarınca gerçekleştirilen bütçe kontrolleri sonucu, 215 proje teklifi Yönlendirme ve İzleme Komitesi tarafından desteklenmeye değer bulunmuş, 23 proje teklifi de yedek listeye dahil edilmiştir.

2004 yılı Teklif Çağrısı döneminde yapılan proje başvurularından onaylanan 215 hareketlilik projesinden toplam **1883 kişi** (mesleki eğitim programı planlamacıları, mesleki rehberlik uzmanları ve yöneticileri, temel mesleki eğitim almakta olan öğrenciler, çalışan gençler ve yeni mezunlar) yararlanmaktadır. Bu sonuçlarla, 2004 yılı için Hareketlilik projelerine ayrılan 4,8 Milyon Euro'nun tamamı kullanılmış olacaktır. (www.dpt.org/ulusalajans/leonardo.html, 02.06.2004)

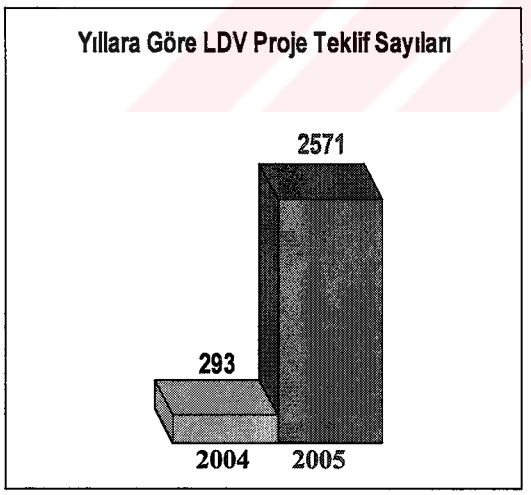
Leonardo da Vinci programı Hareketlilik projeleri ile ilgili 2005 Teklif Çağrısı döneminde Türkiye'den **2571 proje teklifi** başvurusu yapılmış, uygunluk kontrolleri sonucu 602 tanesi değerlendirilmeye alınmıştır. Bunlardan 347 tanesi desteklenmeye değer bulunmuş, 255 proje teklifi de yedek listeye dahil edilmiştir.

2005 yılı Teklif Çağrısı döneminde yapılan proje başvurularından, onaylanan 168 değişim projesinde 1057 kişi, 179 yerleştirme (staj) projesinde 2190 kişi ve bunlara refakat edecek 153 kişi olmak üzere toplam **3400 kişinin** (mesleki eğitim programı planlamacıları, mesleki rehberlik uzmanları ve yöneticileri, temel mesleki eğitim almakta olan öğrenciler, çalışan gençler ve yeni mezunlar) yararlanması beklenmektedir. (http://www.leonardo.gov.tr 17.05.2005)

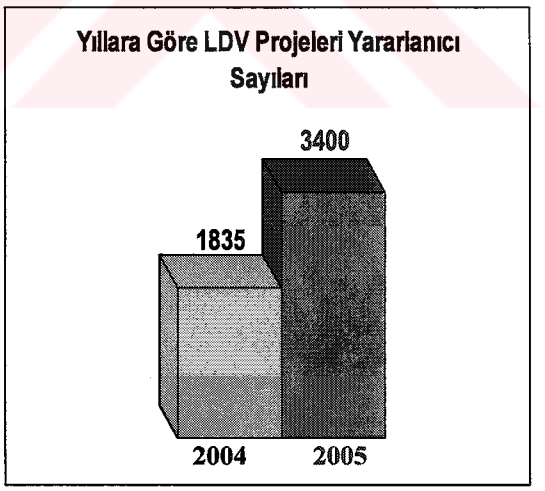
Tablo–9: Yıllara Göre Leonardo da Vinci Programı Katılım ve Bütçe Oranları

AB Eğitim Programları, Leonardo da Vinci Mesleki Eğitim Hareketlilik Projeleri	2004 Yılı	2005 Yılı
Proje Teklifi (adet)	293	2571
Kabul Edilen Proje Sayısı (adet)	215	347
Yararlanıcı Sayısı (toplam)	1835	3400
Kaynak (Euro)	4.8 Milyon	7 Milyon

Şekil-7: Yıllara Göre Leonardo da Vinci Programı Proje Teklif Sayıları

Şekil-8: Yıllara Göre Leonardo da Vinci Programı Yararlanıcı Sayıları

(http://www.leonardo.gov.tr 17.05.2005)

Leonardo da Vinci programına katılan programa üye ülkelerin istatistiki karşılaştırmasını veren Avrupa Birliği Gençlik Programlarının http://leonardo.cec.eu.int/pdb/recherche_En2000_All.cfm adresinde 04.06.2005 tarihi itibariyle, 2004 ve 2005 yılı verileri olmadığı için diğer ülkelerle karşılaştırmalı

bir kıyaslama yapmak mümkün olmamıştır. Fakat Avrupa Birliği Eğitim Programlarından, Leonardo da Vinci Mesleki Eğitim Hareketlilik Projelerine 2004 ve 2005 yılındaki Türkiye'nin katılımı incelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Türkiye, 2004 yılına göre 2005 yılında, Ulusal Ajansa verilen proje tekliflerinin sayısında % 877'lik bir artış, bu projelerden yararlananların sayısında da % 185'lik bir artış göstermiştir.

Proje tekliflerindeki artış bize Mesleki teknik Eğitimdeki bireylerin dış dünyaya açılmalarındaki istek ve duyarlılıklarını göstermektedir. Türkiye'nin Leonardo da Vinci programına daha 2004 yılında katıldığı dikkate alındığında, iki yılın yararlanıcı sayısındaki toplam 5235 kişilik uluslar arası hareketlilik, Mesleki Teknik Eğitimin uluslar arasılaşması, küreselleşmesi adına atılmış çok ciddi bir adımdır.

2.2.5.2.2. Mesleki Teknik Orta Öğretimi İçine Alan Diğer AB Eğitim Programları:

2.2.5.2.2.1. Comenius:

Okul öncesi eğitimden yüksek öğretime kadar olan Mesleki Teknik Orta öğretiminde içinde bulunduğu alanı kapsamaktadır. Bu program kapsamında okullar diğer AB ülkelerindeki okullarla ortaklıklar (en az 3) kurup öğrenci ve öğretmenlerin karşılıklı değişimini yapabilmekte ve eğitimle ilgili belirli konular üzerinde çalışmalar yapabilmektedirler.

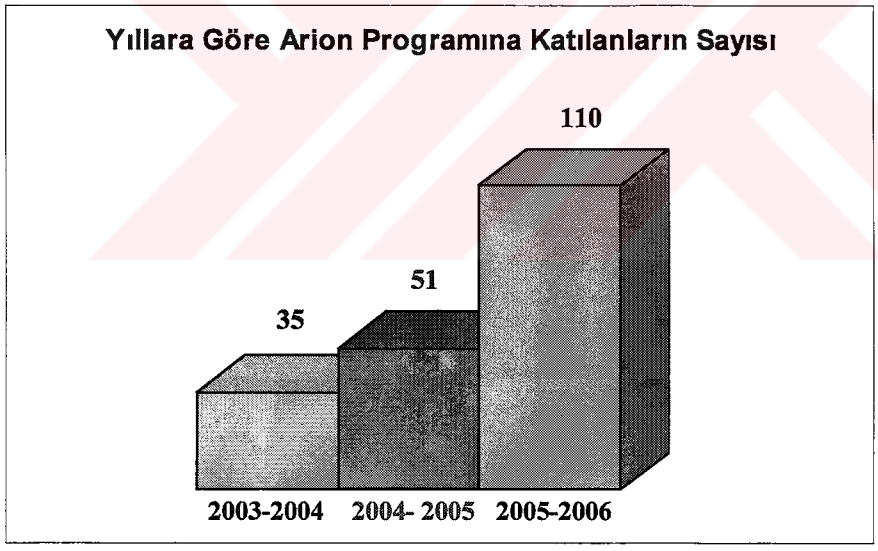
2004–2005 döneminde okul ortaklıklarında, 7 tane Mesleki Teknik Orta öğretim kurumu okul olarak bu programa katılmaya hak kazanmış ve karşılıklı olarak ülkeler arasında öğrenci ve öğretmen değişimi gerçekleştirmişlerdir. (http://www.socrates.gov.tr 17.05.2005)

2.2.5.2.2.1. Arion:

Eğitim uzmanlarının ve yöneticilerinin karşılıklı olarak önceden belirlenmiş konular üzerinde bilgi ve tecrübelerini paylaşmalarını esas alan, AB üye veya program kapsamındaki ülkelerden birinde gerçekleştirilen çalışma ziyaretleridir. Bu programa Mesleki Teknik orta öğretim kurumlarındaki yöneticiler de katılabilmektedir.

Mesleki Teknik Eğitimdeki Yöneticilerinde katıldığı Arion çalışma ziyaretlerinin yıllara göre katılımcı sayıları aşağıda gösterilmiştir. Leonardo da Vinci Programında olduğu gibi bu programda da katılım her geçen yıl daha da fazla artmaktadır.

Şekil–9: Yıllara Göre Arion Programına Katılanların Sayıları

(http://www.socrates.gov.tr 20.05.2005)

Hem Leonardo da Vinci hem de diğer programlara katılımda her yıl daha fazla bir ilgi olduğu gözlenmektedir. Bu veriler bize Türk halkının küreselleşme sürecinde Mesleki Teknik Eğitim alanında itici bir güç olabilecek yeniliklere ve dış dünyaya açıklığını göstermektedir. Bu konuda Avrupa Birliği Genel Sekreterliği 2004 yılı ilerleme raporunu değerlendirirken Türkiye'nin AB Eğitim programlarına

katılım sürecinde daha ilk yıllarda büyük ölçüde ilerleme sağlandığını bildirmiştir.(AB Genel Sekreterliği,2004)

2.2.5.3. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP) Strengthening The Vocational Education and Training System in Turkey (SVET)

Türkiye uzun süredir iş gücünün niteliğini yükseltmek ve ekonominin tüm sektörlerinde istihdam imkanlarını artırabilmek için mesleki eğitim sistemini geliştirmeye çalışmaktadır. Bu çaba, Türkiye'nin dünyanın önde gelen ekonomileri arasında rekabet edebilirliği ve Avrupa Birliği'ne giriş bağlamında daha da anlamlı hale gelmektedir. Türkiye'nin bu alandaki çabalarını desteklemek amacıyla 1999 AB Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin MEDA fonlarından yararlandırılması kararlaştırılmıştır. Bunun sonucunda Türkiye, ekonomisinin iş gücü ihtiyacıyla, mesleki ve teknik öğretim okullarının çıktıları arasındaki boşluğu kapatabilmek amacıyla bazı proje fikirleri geliştirmiştir. Bu yöndeki ilk adım olarak, 4 Temmuz 2000 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesinin (MEGEP) anlaşması imzalanmıştır.

Projenin Teknik Yardım Ekibi 30 Eylül 2002 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. MEGEP'in süresi beş yıldır; ilk altı ayı başlangıç dönemi, geri kalan 4,5 yıllık süre ise uygulama dönemi olarak ayrılmıştır. Projenin toplam bütçesi 58,2 milyon Euro'dur; bunun 51 milyon Euro'luk kısmı AB tarafından sağlanan hibe, geri kalan 7,2 milyon Euro'luk kısmı ise Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin yerel katkısıdır

2.2.5.3.1. Projenin Hedefleri

- Ulusal Yeterlilik Sisteminin oluşturulmasını da içeren bir ulusal reformun uygulanması yoluyla mesleki eğitim sisteminin nitelik ve uygunluğunun geliştirilmesi
- Kamu kurumları, toplumsal ortaklar ve işletmelerin kurumsal kapasitelerinin ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde güçlendirilmesi
- Reform sürecinin uygulanmasına yerel oyuncuların da dahil edilmesi yoluyla sistemin yerelleşme sürecinin hızlandırılması

2.2.5.3.2. MEGEP Kapsamında Yapılan veya Devam Eden Etkinlikler:

- Mesleki Eğitim reform organlarının oluşturulması
- İş Piyasası İhtiyaç Analizinin Yapılması
- Meslek Standartlarının Geliştirilmesi
- Eğitim Standartlarının Geliştirilmesi
- Ulusal Yeterlilik Sisteminin Geliştirilmesi
- Mevcut öğretim programlarının gözden geçirilmesi
- Türkiye için bir Yaşam Boyu Öğrenme kavramının geliştirilmesi

- Kalite Güvence Sisteminin Oluşturulması
- Okul ve eğitim merkezi yöneticilerinin eğitimi
- Eğiticilerin Eğitimi ve Kurs Materyallerinin hazırlanması
- Mesleki Eğitimin yönetişiminde toplumsal ortakların rolünün geliştirilmesi

- Kamuoyunu bilgilendirme kampanyasının yürütülmesi
- Yerelleşmiş mesleki eğitim sisteminde yönetim işlevlerinin geliştirilmesi
- Mesleki eğitim yönetiminde yerel yaklaşımın güçlendirilmesi
- Yerelleşmiş mesleki eğitim sistemini yaygınlaştırmak amacıyla okul ve eğitim merkezlerinin ve yöneticilerinin güçlendirilmesi

- Bakanlık ve bölge düzeyinde üst düzey görevlilerin eğitimi http://www.megep.meb.gov.tr/docs/4%20PR-TR-2nd%20version.pdf

(http://www.megep.meb.gov.tr 15.05.2005)

Ayrıca şu an MEGEP Projesi kapsamında, genel liseler ile mesleki ve teknik liselerin birinci sınıfı ortak hale getirilmekte ve bu sınıf "yönlendirme sınıfı" olarak yapılandırılmaktadır. Bu yeniliğin pilot uygulaması 2004–2005 öğretim yılında başlatılmıştır. Bu çalışmayla öğrenciler, yönlendirme sınıfını tamamladıktan sonra devam edecekleri okul türleriyle bölümlerini/alanlarını seçeceklerdir. Böylece, meslek lisesi mezuniyeti için temel eğitim sonrasında 4 yıl okumak gerekecektir. Bu süre Anadolu meslek liseleri ve Anadolu teknik liseler içinde aynı 4 yıl olacaktır. Fakat bu okullara ilköğretim sonrasında yapılan sınavla girilecektir.

2.2.5.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM) Modernization of Vocational Education and Training in Turkey Project (MVET)

MTEM Projesi, mesleki ve teknik eğitim alanında, üyelik süreci öncesinde Türkiye'de AB tarafından desteklenen iki büyük projeden biridir. MTEM Projesi'nin başlıca amacı, Türkiye'de meslek dersleri öğretmen standartlarını ve meslek dersi öğretmen eğitimi sisteminin kalitesini geliştirerek MEGEP Projesi'ne (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) destek olmaktır. MEGEP Projesi AB üyesi olma aşamasından önce Doğu Avrupa ülkelerinde uygulanan benzer bir AB modelini izlemektedir. Bu model ayrıca birçok diğer ülkede de uygulanmıştır. AB'nin amacı topluluğa katılan her bir ülkenin, diğer tüm
üye ülkelerle eşit şartlarda rekabet etmesini sağlamak üzere gerekli endüstriyel ve ticari alt yapıya sahip olmasını sağlamaktır. Bu sürecin en öncelikli bileşeni ise, hiç kuşkusuz, tüm üye ülkelerin uluslararası çerçevede tanınan mesleki ve teknik nitelikler ile üstün nitelikli becerilere sahip esnek çalışanlar yetiştirebilecek mesleki ve teknik eğitim sistemine sahip olmalarıdır. Mesleki ve teknik eğitim ile meslek

dersleri öğretmen eğitimi, bu amaçlara ulaşmak açısından son derece önemli iki bileşeni oluşturmaktadır.

Unutulmamalıdır ki, herhangi bir eğitim sistemi ancak öğretmenleri kadar iyi olabilir. Bu sebeple, MTEM Projesi'nin temel amacı, Mesleki Teknik Orta öğretime öğretmen yetiştiren Teknik Eğitim Fakültelerinin modernizasyonu ve meslek dersi öğretmenlerinin niteliksel olarak gelişmesini sağlamaktır. (Read,2004:2)

MTEM projesi, başlama tarihi 07 Temmuz 2003, süresi 42 ay olan ve toplam bütçesi 18,5 milyon Euro olan bir projedir.

2.2.5.4.1. Bu Proje kapsamında Yapılanlar:

- Başlangıç Raporunun yazılmış ve onaylanmıştır.
- Proje, fakültelere ve sosyal taraflara tanıtılmış, Ulusal Koordinasyon Komitesi oluşturulmuştur.
- İhtiyaç Analizi için bilgi toplanmış ve rapor yazılmıştır.
- Meslek dersleri öğretmen eğitimi konulu uluslararası konferans düzenlenmiştir.
- Türk meslek dersleri öğretmen eğitimi sisteminin sorunları belirlenmiş ve çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Ayrıca bu proje kapsamında, Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültelerinin dekanları ve MEB Teknik Çalışma grubu üyeleri değişik ülkelere çalışma ziyaretlerine gönderilmiştir. (http://www.mvet.org 15.05.2005)

2.2.5.5. Diğer Projeler

2.2.5.5.1. Europass Uygulaması:

Europass, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 15 Aralık 2004 tarihli yeterlik ve nitelikler için tek şeffaflık çerçevesi ile ilgili kararıyla oluşturulmuştur. Avrupa'da

öğrencilerin ve çalışanların değişimini kolaylaştırmak ve AB vatandaşlarının beceri ve niteliklerinin şeffaflığını geliştirmek için düzenlenen bir Avrupa Birliği girişimi olan Europass'in yürürlüğe konulma konferansı Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi, CEDEFOP ve ETF temsilcilerinin katılımıyla 31 Ocak 2005 – 01 Şubat 2005 tarihleri arasında Lüksemburg'un başkanlığında düzenlenmiştir.

Europass, insanların;

- Beceri ve niteliklerinin Avrupa'da (Avrupa Birliği, EFTA/EEA ve aday ülkeler) kolay ve açık şekilde anlaşılır hale getirmelerine,
- Avrupa'da herhangi bir yere taşınmalarına yardımcı olmanın yeni bir yoludur. (http://europass.cedefop.eu.int, http://etogm.meb.gov.tr/ 20.06.2005)

Europass uygulaması konusunda, şu ana kadar ülkemizde yapılan uygulamalarla ilgili herhangi bir somut veriye ulaşılamamıştır.

2.2.5.5.2. Yaygın Mesleki Eğitim Projesi

Yaygın Meslekî Eğitim Projesi, Milli Eğitim Bakanlığının koordinasyonunda 1987–1994 yılları arasında uygulanmıştır. Proje, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı proje okullarında, yaygın meslekî eğitim yoluyla üretim sektörünün ihtiyaç duyduğu kalifiye iş gücünü yetiştirmeye ve bu eğitimden sorumlu kurumların kapasitesini güçlendirmeye yardım etmek amacıyla oluşturulmuştur. Projenin amaçları iki temel başlık altında toplanmıştır:

- İmalat sanayinin ihtiyaç duyduğu iyi eğitilmiş iş gücünü nicelik ve niteliksel olarak geliştirmek,
- Az eğitimli grupların istihdam ve gelir elde etme fırsatlarını genişletmek.

Bu hedeflere; yaygın mesleki eğitim programlarının kalitesinin artırılması, bu programların iş pazarı ihtiyaçlarına cevap vermesinin sağlanması ve Çıraklık Eğitim Merkezi ve Halk Eğitimi Merkezi gibi kurumlardaki eğitim mekânlarının sayılarının artırılması yoluyla ulaşılması ön görülmüştür.

Proje kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar aşağıda kısaca açıklanmıştır:

Öğretmenleri yurt dışında verilecek eğitime hazırlamak amacıyla 160 öğretmen ve Bakanlık personeline yurt içinde 6 ay süreli (750 saat) İngilizce kursu verilmiştir.

15 meslek dalında, 161 öğretmen ve 124 Bakanlık personeline ABD, İngiltere ve İrlanda'da eğitim imkanı sağlanmıştır. Söz konusu eğitim kapsamında; hizmet içi öğretmen eğitimi, program geliştirme, eğitim materyali hazırlama, ölçme-değerlendirme ve sertifikasyon, girişimcilik kursu, müfettiş eğitimi vb. konular yer almaktadır.

Altı değişik meslek alanında modüler eğitim programları hazırlanmıştır. Ancak organize ve plânlı bir çalışma içerisine girilemediğinden, öğretmen eğitiminin arzu edilen düzeyde gerçekleştirilemediği gözlenmiştir.

Programlara uygun 32 yardımcı teknik ders kitabının tercümesi yaptırılarak bastırılıp okullara dağıtılmıştır.

Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü programları kapsamına alınan Ayakkabıcılık, Deri Giyim, Soğutma ve Havalandırma, Büro Makinelerinin Onarımı gibi yeni meslek alanlarının müfredat programları hazırlanarak uygulanması sağlanmıştır.

Proje kapsamında plânlanan faaliyetlerden birisi de kendi kendini istihdamın geliştirilmesi ve mezunlar için gelir elde etme fırsatlarının artırılması amacıyla girişimcilik eğitiminin verilmesidir. Öğretmenler, girişimcilik programları geliştirme konusunda eğitim görmüşlerdir. Ancak eğitilen öğretmenlerin, Halk Eğitimi Merkezlerinde görevlendirilememeleri, bu merkezlerin mevcut yapısı ve öğretmen kadrosundaki yetersizlikler sebebiyle girişimcilik kursları planlandığı gibi uygulanamamıştır.

Yaygın Meslekî Eğitim Projesi kapsamında, 160 Halk Eğitimi Merkezi, 55 Çıraklık Eğitim Merkezi, 10 Yetişkinler Eğitimi Merkezi, 30 Ticaret Meslek Lisesi ve 15 Olgunlaşma Enstitüsü olmak üzere, 270 proje merkezinin donatımı öngörülmüştür.

Ayrıca, proje kapsamında 200 merkezde döner sermaye işletmesi kurulması, projenin uygulama süresi içerisinde tamamlanmıştır.

Proje bütçesi 71,1 milyon Amerikan Doları olup, bunun 58,5 milyonu Dünya Bankasından sağlanan kredi, 12,6 milyonu ise Türk Hükümetinin katkısıdır.

Yaygın Mesleki Eğitim Projesi'nden ayrıca, iç kaynaklarla başlatılan Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE)'ne de kaynak aktarılmıştır. METGE Projesi kapsamında;

- İş dünyasının ve bireylerin eğitim ihtiyacının bölgesel düzeyde saptanması,
- Sosyal ortakların, mesleki ve teknik eğitim sürecinin program geliştirme ve değerlendirme aşamalarına tam katılımının sağlanması,
- Sosyal ortaklarla sürekli beraber çalışarak, iş yaşamındaki gelişme ve değişikliklerin uygulanan programlara yansıtılması,
- Mezunları izleme çalışmaları yapılarak sonuçlarının değerlendirilmesi,
- Yerel düzeyde, okulların iş dünyası ile iletişimlerinin güçlendirilmesi ve tanınmalarının sağlanması, amaçlamaktadır.

Proje 1993 yılında başlatılmış ve 2000–2001 öğretim yılında Genel Müdürlüğün sorumluluğu altındaki tüm okullara yaygınlaştırılmıştır. Bu proje için, Yaygın

Mesleki Eğitim Projesi'nden uzmanlık desteği ve ayrıca projenin uygulandığı okullardan seçilen toplam 34 kişinin kısa süreli yurt dışı eğitimi gerçekleştirilmiştir. (İşkur,2004 http://www.iskur.gov.tr/mydocu/yurtdisi/bolum7/bolum7.htm 28.05.2005) (Akpınar,Ercan,2002)

2.2.5.5.3. Endüstriyel Okullar Projesi

Endüstriyel Okullar Projesi, Milli Eğitim Bakanlığının koordinasyonunda 1987–1994 yılları arasında uygulanmıştır.

Projenin amaçları şunlardır:

- Dördü yeni, yedisi mevcut meslek alanında olmak üzere toplam 39 endüstri meslek lisesinin donatılması yoluyla eğitilmiş endüstriyel iş gücünü, sayı ve kalite bakımından geliştirmek,

- Mevcut müfredat ve eğitim materyallerini kalite yönünden geliştirmek,

- Teknik destek yoluyla Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün plânlama ve yönetim kapasitesini artırmak,

Proje kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerden başlıcaları aşağıda özetlenmiştir:

- Teknik destek hizmetleri kapsamında, 189 öğretmen ve yöneticiye altı ay süreli İngilizce kursu verilmiş, bunlardan başarılı olan 89'u İngiltere'de meslekî eğitime yollanmıştır.

- 20 proje okul müdürü ve 2 personele İngiltere'de bir aylık "Okul Yöneticiliği" kursu verilmiştir.

- Yurt dışı eğitimini bitiren 80 atölye ve meslek dersi öğretmeni, proje okullarında görevlendirilmiştir.

- 10 öğretmene "Ekipman Plânlama ve Satın Alma", 3 öğretmene ise "Ders Kitabı Telif Haklarını Satın Alma" konularında süresi 1 ilâ 3 aylık süreli eğitimler verilmiştir.

- Öğretmenlere, Hidrolik-Pnömatik, CNC Makineleri, Mikro İşlemciler, Dijital Elektronik, NC-CNC Makineleri, PLC, Bilgisayar (Software/Hardware), Kontrol Teknolojileri, Program Geliştirme, Temel ve Endüstriyel Elektronik, Soğutma Teknolojileri ve Telekomünikasyon vb. alanlarda hizmet içi eğitim verilmiştir.

- Yedisi yeni alanda olmak üzere 14 eğitim programı yurt dışında eğitim alan öğretmenler tarafından hazırlanmış veya adapte edilmiştir. Hazırlanan programlar Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına sunularak pilot uygulamaları yapılmıştır.
- Plânlanan 50 ders kitabından 42'sinin telif hakları satın alınarak tercüme edilmiş ve okulların kullanımına sunulmuştur.

- Seçilen 17 endüstri meslek lisesi "Program Geliştirme ve Hizmet İçi Eğitim Merkezi" olarak düzenlenmiş ve donatılmıştır.

- Proje kapsamında 14 meslek alanında 274 endüstri meslek lisesinin donatımı gerçekleşmiştir.

- Proje kapsamında ayrıca mesleki ve teknik eğitim konulu bir de sempozyum düzenlenmiştir.

Projenin toplam bütçesi 72,7 milyon Amerikan Doları olup, bunun 57,7 milyonu Dünya Bankasından sağlanan kredi, 15 milyonu ise Hükümet katkısıdır. (İşkur,2004 http://www.iskur.gov.tr/mydocu/yurtdisi/bolum7/bolum7.htm 28.05.2005) (Akpınar,Ercan,2002)

2.2.5.5.4. Türkiye-Federal Almanya Teknik İş Birliği İkili Meslek Eğitiminin Teşviki Projesi

Proje, Alman Federal Devleti ile yapılan teknik iş birliği çerçevesinde, Millî Eğitim Bakanlığının koordinasyonunda 1988–1998 yılları arasında uygulanmıştır. Projenin amacı, 3308 Sayılı Kanun çerçevesinde yürütülen çıraklık eğitiminin daha ziyade esnaf-sanatkâr işletmelerine kalifiye eleman yetiştirdiği görüşünden hareketle, sanayiye kalifiye eleman yetiştirmek üzere bir model geliştirmektir. Proje kapsamında, sanayinin ihtiyaç duyduğu kalifiye teknik eleman, usta, ustabaşı ve usta öğreticilerin ikili meslek eğitimi modeli içinde yetiştirilmeleri amaçlanmıştır.

Proje kapsamında gerçekleştirilen başlıca faaliyetler şunlardır:

Ankara Dikmen Türk-Alman Meslekî Eğitim Merkezinin kurulması ve işletilmesi, Projede görev alacak atölye ve meslek dersi öğretmenlerinin yurt içinde yabancı dil eğitimi, Projede görev alacak atölye ve meslek dersi öğretmenlerinin yurt dışında alanda ihtisaslaşma, eğitim materyali ve dokümanı hazırlama konularında eğitilmesi. Proje kapsamında oluşturulan model, Ankara Dikmen Türk-Alman Meslekî Eğitim Merkezinden sonra ülkenin değişik yerlerinde açılan 13 merkezde daha uygulanmaya başlanmıştır. Söz konusu model hâlihazırda, Endüstriyel Elektronik, Endüstriyel Mekanik ve Motor olmak üzere üç meslek alanında uygulanmaktadır. Projenin toplam bütçesi 9.5 milyon Alman Markı olup tamamı Alman Hükümeti'nce sağlanan karşılıksız hibedir. (İşkur,2004 http://www.iskur.gov.tr/mydocu/yurtdisi/bolum7/bolum7.htm 28.05.2005) (Akpınar,Ercan,2002)

2.2.5.5.5. Türkiye-Fransa Teknik İş Birliği İstanbul Profilo Anadolu Teknik Lisesi Projesi:

Proje, Fransa Hükümeti ile yapılan uluslar arası iş birliği protokolü ile 1990 yılında başlamış ve 1995 yılında tamamlanmıştır. Proje, İstanbul Profilo Anadolu Teknik Lisesi bünyesinde yürütülmüştür. Projenin amacı, seçilen okulda öğrencilerin alanlarında uluslar arası niteliklere haiz kalifiye eleman olarak yetiştirilmeleridir. Bu proje kapsamında elektrik, elektronik ve bilgisayar alanlarında İngilizce ve Fransızca eğitim verilmiştir. İstanbul Profilo Anadolu Teknik Lisesinin geliştirilmesine yönelik olarak aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmiştir:
Atölye ve laboratuarlara makine ve teçhizat sağlanması, Derslik, laboratuar, öğrenci pansiyonu, çok amaçlı salon ve öğretmen lojmanı inşa edilmesi, Atölye meslek dersi öğretmenlerinin yurt içinde yabancı dil ve Fransa'da yeni teknolojilere dayalı gelişme eğitimine tâbi tutulması, Okulun sürekli gelişimini sağlamak amacıyla "İstanbul Profilo Anadolu Teknik Lisesi Vakfı"nın kurulması. Projenin bütçesi, Fransa'nın sağladığı 23 milyonu ikraz, 20 milyon Fransız Frangı karşılıksız kredi olmak üzere sağladığı finans desteğinden oluşmaktadır. (İşkur,2004 http://www.iskur.gov.tr/mydocu/yurtdisi/bolum7/bolum7.htm 28.05.2005) (Akpınar,Ercan,2002)

Proje kapsamında yapılanlar:

Proje kapsamında Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı elektrik, elektronik ve bilgisayar bölümlerinin atölye ve laboratuvarları donatılmış ve 39 teknik öğretmen alanlarında Fransa'da eğitim almıştır. Ayrıca 10 Fransızca öğretmeni proje kapsamında birer ay Fransa'ya gönderilmiştir. Söz konusu proje, Türkiye-Fransa Bilimsel ve Teknik İşbirliği Programı çerçevesinde, Fransa hükûmetinin, proje okulunun geliştirilmesine yönelik olarak öğretmen eğitimi, Fransızca eğitim dokümanı ve uzman desteği faaliyetleri hâlen devam etmektedir. Halen proje kapsamında 6 öğrenci Fransa'da eğitim almaktadır. (http://etogm.meb.gov.tr/ 20.06.2005)

2.2.5.5.6. Türk-Japon Teknik İş Birliği İle Anadolu Teknik Liselerinde Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri Bölümü Kurulması Projesi

Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren endüstriyel teknik öğretim okullarından İzmir Mazhar Zorlu ve Konya Adil Karaağaç Anadolu Teknik Liselerinde, Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri Bölümleri kurularak uluslararası standartlarda donatılması, bu alanlarda eğitim veren teknik öğretmenlerin yurt dışında eğitimleri ve öğretim programlarının geliştirilmesi amacıyla, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japon hükümeti arasındaki iş birliği protokol metni 12 Ekim 2000 tarihinde imzalanarak proje uygulamasına başlanmıştır.

Proje kapsamında yapılanlar:

- İki okulda toplam 17 atölye ve laboratuvarın Japon finans kaynakları kullanılarak Japonya'da ve Ülkemizde gerçekleştirilen satın alma işlemleriyle modern ve yüksek teknoloji ürünü araç-gereçle bedelsiz olarak komple donatılması,
- Her türlü giderleri Japon makamlarınca karşılanmak üzere 21 öğretmenimizin 3-9 ay süre ile Japonya'da Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri alanında eğitimi,
- Her türlü giderleri Japon makamlarınca karşılanan 6 Japon uzmanın 5 yıllık proje süresince Ülkemizde görevlendirilmesi,
- Proje uygulama süresince ihtiyaç duyulan sayı, süre ve nitelikte kısa süreli Japon uzmanların her türlü giderleri Japon makamlarınca karşılanmak üzere proje okullarında görevlendirilmesi,
- Japonya'da eğitim gören öğretmenlerimiz ve Japon uzmanların iş birliği ile yeni teknoloji transferinin gerçekleştirilmesi, öğretim materyallerinin hazırlanması ve yeni öğretim metotlarının uygulanması faaliyetleri gerçekleştirilmesi.

Proje, Nisan–2001 ile Nisan–2006 tarihleri arasında 5 yıl süre ile uygulanacak, proje sonucunda yukarıda belirtilen öğretmen eğitimi, uzman desteği faaliyetleri de dahil olmak üzere Ülkemize yaklaşık 5 Milyon ABD Doları tutarında bir girdi temin edilmiş olacaktır. Bu finansmanın tamamı Japon hükümetince hibe olarak sağlanacaktır.

2005–2006 yıllarında 20 ilde 20 okulda daha yaygınlaştırılması düşünülen bu proje kapsamındaki çalışmalar Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünce yürütülmektedir. (http://etogm.meb.gov.tr/prj_TURK_JAPON.htm 20.06.2005)

2.2.5.5.7. Federal Almanya Teknik İş Birliği İstanbul Haydarpaşa Anadolu Teknik Lisesi Otomatik Kumanda Bölümü Projesi

Proje, 1987–2001 yılları arasında, Alman Federal Devleti ile yapılan teknik iş birliği çerçevesinde, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İstanbul Haydarpaşa Anadolu Teknik Lisesinde uygulanmıştır.

Proje, teknolojik gelişmelere paralel olarak sanayinin elektrik, elektronik, pnömatik ve hidrolik alanlarında ihtiyaç duyduğu "Otomatik Kumanda Teknisyeni" ihtiyacını karşılamak üzere başlatılmıştır.

Uygulama 1994–1995 öğretim yılından itibaren Adana, Bursa, Eskişehir, İstanbul-Zeytinburnu, İzmir ve Kocaeli'nde bulunan 6 Anadolu teknik lisesine daha yaygınlaştırılmıştır. Proje kapsamında verilen derslerin bir kısmı Almanca olarak gerçekleştirilmektedir.

Proje kapsamında, uygulamanın yapıldığı okulların laboratuar ve atölyelerinin donatımı sağlanmış; öğretmenlere de yurt içinde ve Almanya'da eğitim materyali ve dokümanı geliştirme ile alanlarında yeni teknoloji eğitimleri verilmiştir.

Projenin bütçesi, 4,7 milyon Alman Markı olup tamamı Alman Hükümeti'nce sağlanan karşılıksız hibedir. (Akpınar,Ercan,2002) (İşkur,2004 http://www.iskur.gov.tr/mydocu/yurtdisi/bolum7/bolum7.htm 28.05.2005)

2.2.6. Genel Değerlendirme

Yukarıda açıklanan projeler dahil, uygulanan hemen hemen tüm projelerde bazı ortak noktalar dikkati çekmektedir. Aşağıda yer alan bu hususların büyük bölümünün proje değerlendirme raporlarında da yer aldığı görülmektedir:

- Projelerin dizaynına konuyla ilgili uzmanların ve sorunu bizzat yaşayanların yeterince dahil edilmemesi, uygulamada ciddi problemlere sebep olmaktadır. Nitekim uygulama sırasında projede öngörülen temel faaliyetlerin bir kısmının gereksiz olabildiği, buna karşın bazı çok önemli hususların ise unutulabildiği gözlenmektedir.
- Projelerde karşılaşılan önemli sorunlardan bir diğeri ise, kuruluşlar arasındaki koordinasyon eksikliğidir. Bu durum, çalışmalarda kalite ve etkinliği düşürmekte; kıt kaynakların verimsiz kullanımına sebebiyet vermektedir. Değişik kurumlarda hatta aynı kurumun farklı birimlerinde aynı işin yapılmasıyla oluşan tekrarlar zaman ve emek kaybına neden olmaktadır. Koordinasyon eksikliği, bazen projeyi uygulayan aynı kuruma bağlı birimler arasında dahi yaşanabilmektedir. Koordinasyon eksikliği, bazen projeyi uygulayan aynı kuruma bağlı birimler arasında dahi yaşanabilmektedir.

- Projeyi yürütecek kurum ve personelin proje için teknik ve idari bakımdan yeterince hazır olmaması pek çok projede sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu durum uygulamada ciddi sorunlara ve zaman kaybına sebebiyet verebilmektedir.

- Projelerin uygulanacağı okul ya da kurumlar ile görev alacak personelin seçiminde objektif ölçütlerden ziyade politik veya kişisel tercihler rol

oynayabilmektedir. Bu durum daha başlangıçta projenin başarı şansını tehlikeye düşürebilmektedir.

- Projeler, yeni bir yaklaşımın ya da modelin denendiği girişimler olmaktan ziyade çok büyük ve çoğunlukla sistem geliştirmeye veya mevcut sistemi değiştirmeye yönelik olarak hazırlanmaktadır. Bu durum, proje uygulamanın en önemli avantajı olan "deneme" ve "sonuç çıkarma" olanağını ortadan kaldırmaktadır.

- Sistem kurma veya mevcut sistemi değiştirme amaçlı projelerin çoğunda yeni mevzuat çıkarma veya mevzuat değiştirme çalışmaları öngörülmektedir. Bu iş çok uzun ve zor bir süreç gerektirdiğinden proje koşullarında ve süresi içinde çoğunlukla mümkün olamamaktadır.

- Proje sırasında ve sonrasındaki izleme çalışmaları genellikle yetersiz kalmaktadır. Bu husus projenin sürdürülebilirliği ile de yakından ilgilidir. Bugüne kadar uygulanan pek çok projenin süresinin bitimiyle birlikte son bulduğu, proje kapsamında başlatılan çalışmaların devam etmediği veya kurulan sistemin terk edildiği gözlenmektedir.

- AB projelerine katılımın her geçen yıl daha da artmasına karşılık iyi uygulamalar henüz ülke genelinde yaygınlaştırılamamıştır. (Akpınar,Ercan,2002) (İşkur,2004 http://www.iskur.gov.tr/mydocu/yurtdisi/bolum7/bolum7.htm)

- Leonardo da Vinci A tipi hareketlilik projelerinde öğrenci başına ayrılan 200 Euro'luk iaşe ve ibate bedelinin yetersizliği, öğrenci projelerine olan ilginin azalmasına ve projelerin verimli bir şekilde yürütülememesine sebep olmaktadır.

- AB projelerinde, proje hazırlama prosedürlerinin yeterince bilinmemesi nedeniyle Leonardo da Vinci B ve C tipi Pilot projeler gibi bazı alanlarda etkili katılım sağlanamamıştır. (www.leonardo.gov.tr 20.06.2005)

- AB fonlarından finansmanı sağlanan çeşitli projeler bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için katalizör rolü oynamakla birlikte, bu projeler kapsamında yapılan geliştirme çalışmalarının sürdürülebilirliği mali boyutu ile sorgulanabilir niteliktedir. (Karip,2005)

2.2.7. Küreselleşme Sürecinde Mesleki Teknik Eğitim Sistemi ve Bileşenlerinde Olması Gereken Yeterlilikler

Küreselleşme sürecinin getirdiği sürekli değişme ve gelişme baskısı, ülkelerin eğitim sistemlerini, bu sistemin uygulayıcısı konumundaki öğretmenlerinin, yöneticilerinin sahip olması gereken ve bu sistemin en önemli parçası olan öğrencilere kazandırılması gereken nitelikleri de değiştirmiştir.

Öncelikle öğrencilerin, küreselleşen dünyada etkin bir dünya vatandaşı, verimli bir dünya çalışanı olabilmesi için ne gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir.

Bu özellikler değişik akademisyenler değişik kaynaklarda farklılık gösterse de genel olarak bazı unsurlar öne çıkmaktadır.

2.2.7.1. Öğrenci

Aşağıda Uluslar arası Amerikan Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi tarafından hazırlanmış, küreselleşen dünyada bireylerin sahip olması gereken anahtar yeterliklerin sınıflandırılarak verildiği tablo görülmektedir.

Tablo–10: Küreselleşen Dünyada Bireylerin Sahip Olması Gereken Yeterlikler

Yeterlilik Alanı	İçerik
Bilişsel	Yabancı dil, iletişim, mantıksal, matematiksel düşünebilme
Problem çözücülük	Bir problem üzerinde gözlem ve analiz yapıp tanımlayabilme, Eleştirel fikirler ve yaratıcı çözümler sunabilme, Projelerin planlamasını yapıp yönetebilme Değişen şartlara adapte olabilme, esneklik
Kendi Kendine Öğrenme	Öğrenmeyi öğrenme, öğrenmeye motive olma, haberdar olma Kendinin bireysel gelişimine istekli olma Bilgiyi bir konudan diğerine transfer edebilme
Sosyal	Takım içinde çalışabilme, Karşılıklı iletişim ve köprü kurabilme kapasitesi Öz güven, açıklık, Sosyal bağlantılar kurabilme ve sürdürebilme yeteneği.
İş İçin Motivasyon	Yaptığı işte inisiyatif ve sorumluluk alabilme

(CINTERFOR, 2005)

Öğrenciler, günümüz dünyasında kolaylıkla sahip olunabilen bilgi yığınları arasından istediğini seçip, analiz edip ve bu bilgileri sentezleyip kendine yeni düşünce ve fikir ufukları açabilmelidir. Ayrıca, öncelikle kendi kültürünü, dilini, değerlerini özümsemiş ve kendine güveni tam, farklı dil ve dinlerin kültürlerine saygılı ve gerektiğinde onlarla birlikte ortak çalışmalar yapabilecek yeterliliklere de (yabancı dil, teknolojik bilgi, takım çalışması) sahip olması gerekmektedir. Peki, bu özellik ve yeterliliklerde öğrencileri yetiştirecek sistem, müfredat ve bunların uygulayıcıları olan öğretmen ve yöneticiler ne gibi yeterliliklere sahip olmalıdır?

2.2.7.2. Sistem

Yukarıdaki özelliklere sahip hem etkin bir dünya vatandaşı hem de verimli bir dünya çalışanını ortaya çıkarabilmek için Mesleki Teknik Eğitim Sisteminin sahip olması gereken yeterlilikler konusunda MEGEP projesi çerçevesinde Meslek Eğitim Sisteminin yeniden yapılandırılması için yapılan çalışmalarda genel olarak şöyle bir sistem üzerinde durulmaktadır.

- Esnek, sağlam, iş piyasası ihtiyaçlarına yakın,
- Kalite yönetimi açısından kontrol edilebilir,
- Şeffaf, bilgileri aktarabilen ve paylaşabilen
- Meslek dalları içinde ve arasında öğretim programı değişimi yapabilen,
- Bireysel farklılıkları gözetip alternatif eğitim seçeneklerini sunabilen,
- Yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştiren ve destekleyen,
- Hem küresel hem de yerel ihtiyaçlara cevap verebilecek **canlı** bir eğitim yapısı. (MEB-MEGEP,2005 http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html

Bu bağlamda Mesleki Teknik Eğitim Sisteminin daha da iyileştirilebilmesi ve ihtiyaçlara cevap verebilir hale gelmesi için;

- Sektör – Üniversite – MEB işbirliği geliştirilmeli
- Meslek liseleri programları ile fakülteler arasında program bütünlüğü sağlanmalıdır.

2.2.7.3. Müfredat:

Mesleki Teknik Eğitimde şu anki mevcut öğretim programları ve müfredat gözden geçirildiğinde aşağıdakiler göze çarpmaktadır.

- Mesleki eğitim sistemi herhangi bir eğitim standart sistemi kullanmamaktadır, bu da uygun öğretim programı geliştirmeye engel olmaktadır.

- Öğretim programları ile ilgili incelenen belgelerin çoğu bir yönetsel amaca hizmet etmekte, amaçları ya çok az tanımlanmış veya belirsizdir, ulaşılacak aşamaları tanımlamamaktadır.
- Öğretmen merkezlidir ve hiçbir esnekliği yoktur.
- İçindekiler, öğretilecek konuların bir listesinden ibarettir, başlamak için gerekli düzey veya bitirince ulaşılacak düzey belirsizdir.
- Öğrencilerin nasıl değerlendirileceği ile ilgili ana hatlar yoktur.
- Söz edilen teknoloji genellikle modası geçmiş teknolojidir.
- Yerel ihtiyaçlara cevap verecek esnekliğe sahip değildir. http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html 02.06.2005

Şu anki temel eğitim müfredatı öğretmen merkezli ve bilgi ağırlıklı bir öğretim yaşantısını yansıtmaktadır. Bu yaklaşım dünyanın pek çok gelişmiş ülkesinde yerini öğrenci merkezli, eleştirel bir öğrenme deneyimine açık ve farklılıkları kucaklayan öğrenme modellerine bırakmaktadır. (Türkiye 2. Bilişim Şurası,2004)

Yukarıda bahsedilen özelliklere sahip bir müfredatla öğrencilere bilgiye ulaşma yöntemlerini, problem çözme, kendi kendine öğrenme, eleştirel düşünce, özgüven gibi özellikler kazandırıp onu hem kendi ülkesinde hem de uluslar arası ortamlarda rekabet edebileceği bir dünya çalışanı haline getirmek mümkün değildir. Mesleki Teknik Eğitim müfredatı ayrıca şu özelliklere de sahip olmalıdır.

- Yerel ihtiyaçlara cevap verebilen
- Dünyadaki teknolojik ve pedagojik değişikliklere anında cevap verebilecek esneklik ve açıklıkta olan
- Teknoloji-pedagoji dengesi iyi kurulmuş
- Öğretmen merkezli olmaktan ziyade bireyin ihtiyaç ve tüm öğrenme tarzlarını kapsayacak şekilde öğrenci merkezli tasarlanmış.
- Öğrencilere ezbercilikten ziyade sorgulamayı ve kendi kendine öğrenmeyi öğretecek yeterliliğe sahip olmalıdır.

Bu arada Mesleki Teknik Eğitimin görevi öğrencileri uluslar arası arenada sadece rekabetçi işçiler olarak yetiştirmek değil aynı zamanda onları değişen dünya olaylarına ve küresel sorunlara vakıf, katılımcı, çözümler üretebilecek, gerektiğinde farklı dil, din ve kültürlerden insanlarla çalışabilecek sağduyulu bir dünya vatandaşı yapmaktır.

Bu konuda küreselleşmenin ortaya çıkardığı eşitsizliklere karşı eğitimi etik, moral eğitim olarak değerlendiren Ruiz ve Minguez pedagojinin eleştirel vicdanlar yetiştirmek suretiyle, ezilen ve ezen sorununu çözeceğini ve insan ilişkilerinde kaybolan asaleti yeniden ortaya çıkarabileceğine inanmaktadırlar. Bunun özellikle okul müfredatlarının belkemiği olan bilgi odaklı müfredattan, değerlerin öğretilmesine geçilmesiyle olacağını ayrıca vurgulamaktadırlar. Ötekini yabancı değil bir komşu olarak gören bir moral iklimi oluşturmadan hiçbir şey yapılamayacağını bilen, başkalarının acılarını adaletsizlik olarak tanımlayan ve kendi erdemi için başkalarına karşı sorumluluk taşıdığı bilincine sahip bireylerin yetişeceği bir eğitim sistemi küreselleşmenin ortaya çıkardığı eşitsizliklere karşı her zamankinden daha fazla ihtiyaçtır. (Ruiz, Minguez,2001:155–172)

Küresel Vatandaşlık Eğitimi Programı da benzer bir şekilde küresel vatandaşı aynı çerçevede tanımlamaktadır. Dünyadaki var oluşunu bir dünya vatandaşı sorumluluğuna sahip olarak ortaya koyan, başkalarına saygı gösterme ve önem verme değerlerine sahip, dünyayı daha adil ve dengeli bir tarzda paylaşma duyarlılığı taşıyan ve çaba gösteren bir birey.

Programın, küresel bir vatandaşlık için geliştirdiği **müfredat**, bu profile sahip bir bireyin yetiştirilmesi için küresel vatandaşı temsil eden üç boyutu;

- Toplumsal adalet, eşitlik, çeşitlilik, küresel ve bütünleşik oluş ve yardımlaşmayı içeren **bilgi ve anlama**,
- Eleştirel düşünme becerisinin, etkili diyalog geliştirebilme yeteneğini, adaletsizlik ve eşitsizliklere karşı koyabilme cesaretini, insanlara ve nesnelere

karşı saygılı olma ahlakını, çatışmaların çözümünde işbirliği geliştirebilme tavrını içeren **beceriler,**

- Öz saygı ve öz kültür bilinci, kendisini karşısındakinin yerine koyma tutumu, toplumsal adalet ve sorumluluğu taşımayı, ötekine karşı saygı gösteren ve değer veren bir anlayışı, çevreye duyarlı oluşu, gelişmeye yardımcı olan ve insanların farklı olabileceklerini kabullenmiş olmayı içeren **değer ve tutumlar** çerçevesinde tespit eder. Bu boyutların her biri ve alt başlıkları dünya ölçeğindeki eşitsizliğin ve adaletsizliğin temelinde var olan olumsuz öğelerin yok edilerek olumlu unsurların yapılandırılması amacına yöneliktir. (http://www.oxfam.org.uk/coolplanet/ 21.05.2005)

2.2.7.3. Yönetici

Genel eğitimde olduğu gibi, Mesleki ve Teknik Eğitimde de kalite, büyük ölçüde bu hizmetleri öğrencilere götüren eğitim personelinin niteliklerine ve yeterliliklerine bağlıdır. Sistem ne kadar güzel ve ayrıntılı kurulmuş, müfredat ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun bunu uygulayanların yeterlilikleri uygun olmadığı sürece tüm bunların başarıya ulaşması düşünülemez.

Bu bağlamda küreselleşen dünyada okul yöneticilerinin:

- Her türlü teknolojik ve toplumsal değişime ayak uydurabilen ve değişime yön veren
- Doğru ekipleri kurup yönetebilen
- Stratejik düşünen ve hızlı kararlar alabilen
- Kendini durmadan yenileyen ve geliştiren liderler olması gerekmektedir.

MEGEP kapsamında Mesleki ve Teknik Eğitimde Yönetim Yeterliliği Profilinin Geliştirilmesi için hazırlanan yöneticilerin sahip olması gereken yeterlikler tablosunda şunlar yer almaktadır:

Kararların kalitesi, süreç ve projelerin yönetimi, ısrar, ahlak ve değerler, yazılı iletişim, dinleme becerisi, iş anlayışı, çeşitliliği idare etmek, kişiler-arası uzmanlık, empati, stratejik düşünme becerisi, etkili takım/yönetim gruplarının geliştirilmesi, görüşme, organizasyon becerisi, teknik ve bilgi teknolojisi yeterliliği, faaliyet yönlendirme, müşteriye odaklı olmak, belirsizlik ile başa çıkmak, öncelik verme becerisi, paradokslar ile başa çıkmak, hedef koyma becerisi, uyuşmazlık ile başa çıkmak, yaratıcılık, dürüstlük ve güven, kalite yönetimi, kendini geliştirme becerisi, sosyal beceriler, mizah, örgütsel anlayış, zamanında karar alma, sabır, planlama becerisi, görevlendirme, problem çözme, sunum becerileri, sonuçlara yönelme, bakış açısı, öz-biliş, kişisel öğrenme, zaman yönetimi, iş ve özel hayat arasındaki denge, motivasyon becerisi, bilgi becerisi, vizyon yönetimi, iş sektörü bilgisi, girişimcilik, performans ihtiyacı, satış ve pazarlama, psikolojik denge, analitik beceriler ve politik uzmanlık. http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html

Görülmektedir ki artık klasik yönetim anlayışlarının işlerliğini yitirmesiyle geleceğin hızla değişen dünyasında etkin bir şekilde yer almak isteyen yöneticilerin her zamankinden daha fazla yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Bu da sürekli değişimi ve gelişimi gerektirmektedir.

Mesleki Teknik Eğitim gibi değişimin yoğunluğunun çok daha fazla yaşandığı alanlarda, değişime direnç gösteren klasik yöneticilerin yerine bu değişimi yönetebilecek, kriz yönetimi ve çatışma yönetimini uygulayabilen, sürekli hem kendini hem astlarını geliştirecek, davranışlarıyla önder olacak yenilikçi liderlere ihtiyaç vardır.

2.2.7.5. Öğretmen

Mesleki Teknik Eğitimin başlıca öğelerinden biri de toplumun geleceği olan, ülkeyi daha ileri noktalara götürecek olan bireyleri yetiştiren, onlara iyi bir meslek kazandırarak hayata hazırlayacak kişi olan öğretmendir. Küreselleşen dünyada hem iyi bir dünya çalışanı hem de iyi bir dünya vatandaşı olabilecek bir birey yetiştirebilecek öğretmenlerinde bir takım yeterliliklere sahip olması gerekir. Bunlar özetle;

- Değerler geliştiren,
- Kaynak arayan,
- Güçlükleri ve sorunları tanıyan, çatışmaları yönetebilen
- Disiplinler arasında bağlantı kurabilen,
- İnsan ilişkilerini geliştiren,
- Mesleki ilerleme ve kariyer gelişiminde danışmanlık yapabilen,
- Teknolojideki ve kendi mesleğiyle ilgili olan gelişmeleri takip edip öğrencilerini bilgilendirebilen,
- Fabrika, işyeri ve her türlü teknik gezilerde rehberlik edebilen,
- Öğrenme/öğretme konusunda uzmanlaşmış,
- Eğitimdeki yeni paradigmalardan (toplam kalite yönetimi, çoklu zeka, duygusal zeka, öğrenme stilleri vb.) haberdar olan
- İhtiyaç ve beklentileri dikkate alarak öğrencileri etkin kılan biri olmalıdır. http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html (Yurdabakan,2002) (Eşme, Temel, Turaşlı 2003) http://oyegm.meb.gov.tr/yet/yayinlar/ulusal/Cagdas_Ogretmen_Profili..htm

BÖLÜM–3

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesi açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Tanımlayıcı nitelik taşıyan bu araştırmada birincil ve ikincil veriler bir arada kullanılmıştır. İkincil veriler için geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Buradan elde edilen bilgiler, araştırmanın amacı doğrultusunda yorumlanarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Birincil verilerin elde edilmesi için, bir anket uygulaması yapılmıştır. Bu amaçla kavramsal çerçevede verilen bilgilerden yararlanarak bir anket formu geliştirilmiştir. Elde edilen anket formu, mesleki teknik eğitimdeki okul yöneticilerine, öğretmenlere ve öğrencilere uygulanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Yozgat ili merkezi ile Yerköy, Sorgun, Akdağmadeni, Çayıralan, Çekerek, Aydıncık, Çandır, Kadışehri, Sarıkaya, Şefaatli, Boğazlıyan, Saraykent ve Yenifakılı olmak üzere toplam 13 ilçede bulunan mesleki teknik eğitim okullarında öğrenim gören öğrenciler ve bu okullarda çalışan yönetici ve öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem grubu olarak, ulaşım kolaylıkları ve evreni temsil edecek yeterli okul sayısına sahip olmaları nedeniyle, Yozgat ili merkez ve en büyük ilçeler olan Yerköy ve Sorgun'da bulunan okullardaki öğrenci, yönetici ve öğretmenler seçilmiştir.

Bu 3 yerleşim merkezindeki mesleki teknik orta öğretime ait okul sayısı 18'dir. Araştırmada kullanılan anketler, araştırmacı tarafından ilgili okullara dağıtılmış ve bir hafta sonra toplanmıştır. Anket uygulama sürecinde; Yozgat

merkezde 8, Yerköy'de 6 ve Sorgun'da 4 okula olmak üzere okulların tamamına ulaşılmıştır.

Tablo–11: Anket Yapılan Okul Türlerinin Ait Olduğu Genel Müdürlükler

		Genel Müdürlükler		
		Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü
Okul Türleri	Anadolu Teknik Lisesi	2		
	Anadolu Meslek Lisesi	2	1	2
	Teknik Lise	2		
	Endüstri Meslek Lisesi	3	3	3
	TOPLAM	9	4	5

Gidilen okullardaki öğrencilerin anket cevaplama konusunda genel olarak isteksiz oldukları görülmüştür. Fakat bununla birlikte, okullardaki yönetici ve öğretmenlerin anketlere cevap vermede daha istekli oldukları gözlenmiştir.

Anketin uygulanacağı evreni yansıtacak örnek büyüklüğü, % 95 güven sınırında, %3 hata payı ile 313 kişi olarak tespit edilmiştir. Örnek büyüklüğü arttıkça araştırmanın sıhhatinin daha da artacağı ve bazı anket formlarının geri dönmeyeceği veya hatalı ve eksik doldurulabileceği düşünülerek, okullara toplam 600 adet anket dağıtılmıştır. Bunlardan 538 tanesi geri dönmüş, ancak uygulama kriterlerine uymayan anketlerden 36 adedi değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak 33 Yönetici, 102 öğretmen ve 367 öğrenci olmak üzere toplam **502** anket değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmaya katılan deneklerin konumlarına göre dağılımları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo–12: Araştırmaya Katılanların Konumlarına İlişkin Dağılımı

Konum	N	%
Yönetici	33	6,6
Öğretmen	102	20,3
Öğrenci	367	73,1
Toplam	**502**	100

Tablo 12 incelendiğinde; denek grubunun en büyük kısmını, yaklaşık dörtte üçünü (%73,1) öğrenciler, yaklaşık beşte birini (20,3) öğretmenler, yüzde olarak en düşük kısmı ise yöneticiler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen ve öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin dağılım tablo 13'de verilmiştir:

Tablo–13: Araştırmaya Katılan Deneklerin Cinsiyetlerine İlişkin Dağılım

Cinsiyet	N	%
Bay	294	58,6
Bayan	208	41,4
Toplam	502	100

Tablo: 13 incelendiğinde; denek grubunun yarıdan biraz fazla olan kısmını (% 58,6) baylar, yarıdan biraz daha az olan kısmını (%41,4) bayanlar oluşturmaktadırlar.

Araştırmaya katılan deneklerin okullarının bağlı bulundukları genel müdürlüğe ilişkin dağılım tablo 14'de verilmiştir:

Tablo–14: Araştırmaya Katılan Deneklerin Okullarının Bağlı Bulundukları Genel Müdürlüğe İlişkin Dağılımı

Genel Müdürlük	N	%
Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	183	36,5
Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	140	27,9
Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü	179	35,7
Toplam	502	100

Tablo 14 incelendiğinde; seçilen denek grubundaki kişilerin okullarının bağlı bulunulan genel müdürlükler bazında yaklaşık olarak üçte birlik bir orana sahip oldukları görülmektedir.

Tablo–15: Araştırmaya Katılan Öğretmen, Öğrenci ve Yöneticilerin Cinsiyetlerine ve Okullarının Bağlı Bulunduğu Genel Müdürlüğe Göre Dağılımı

OKUL	CİNSİYET	KONUM			TOPLAM
		YÖNETİCİ	ÖĞRETMEN	ÖĞRENCİ	
ETOGM	BAY	13	41	124	178
		7,3%	23,0%	69,7%	100,0%
	BAYAN		5		5
			100,0%		100,0%
		13	46	124	183
		7,1%	25,1%	67,8%	100,0%
KTOGM	BAY	4	5		9
		44,4%	55,6%		100,0%
	BAYAN	6	23	102	131
		4,6%	17,6%	77,9%	100,0%
		10	28	102	140
		7,1%	20,0%	72,9%	100,0%
TTOGM	BAY	8	20	79	107
		7,5%	18,7%	73,8%	100,0%
	BAYAN	2	8	62	72
		2,8%	11,1%	86,1%	100,0%
		10	28	141	179
		5,6%	15,6%	78,8%	100,0%

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Küreselleşme Sürecinin, Mesleki Teknik Eğitim Alanına Etkileri Anketi kullanılmıştır.

Küreselleşme sürecinin mesleki teknik eğitim alanındaki etkileri ve bu alandaki bireylerin algı derecelerini ölçen ölçek, araştırmanın literatür kısmındaki bilgilerden yararlanılarak geliştirilmiştir.

Elde edilen bilgiler ışığında, taslak olarak anket soruları oluşturulmuştur. Hazırlanan taslak anket, iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde 2, ikinci bölümde 46 soru maddesine yer verilmiştir. Anket formunun ön testini yapmak amacıyla, Yozgat Merkez Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Yozgat Merkez Anadolu Kız Meslek Lisesi ve Yozgat Merkez Anadolu Ticaret Meslek Lisesindeki okul yöneticileri, meslek öğretmenlerine ve öğrencilerine toplam 150 kişilik bir gruba anket uygulanmış ve anketteki soru maddelerinin anlaşılabilirliği konusunda düşünceleri alınmıştır. Taslak anket üzerinde yapılan faktör analizi ve güvenirlik testleri ve tez danışmanının kontrolünden sonra, ikinci bölümden 9 soru maddesinin çıkarılmasının, bazı soruların yerlerinin değiştirilip anlam bütünlüklerinin bozulmadan daha anlaşılır hale getirilmesinin uygun olacağına karar verilmiştir. İki bölümden ve toplam 37 soru maddesinden oluşan anket uygulama için hazır hale getirilmiştir.

Cevaplayıcıların anketteki verilen ifadelere katılma dereceleri; 5-Tamamen katılıyorum, 4-büyük ölçüde katılıyorum, 3-orta derecede katılıyorum, 2-çok az katılıyorum ve 1-hiç katılmıyorum şeklinde ağırlıklandırılmış olan 5 noktalı ölçek ile ölçülmüştür.

3.4. Verilerin Analizi

Anket formunda yer alan sorulara verilen cevaplar uygun şekilde kodlanarak bilgisayara girilmiş ve "SPSS 12.0 (Statistical Package For Social Sciences) for Windows" (sosyal bilimler için istatistik programı) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekanslar, yüzdeler, ortalamalar, standart sapmalar, güvenirlik analizi ve çok değişkenli analiz türlerinden faktör analizi ile varyans (MANOVA, ANOVA) analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM- 4

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, anket aracılığı ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve buna ilişkin yorumlar yer almaktadır.

4.1. Deneklerin İfadelere Katılma Durumları

Tablo–16: Deneklerin (Öğretmen, Öğrenci ve Yöneticilerin) Verilen İfadelere Katılma Durumları

	İFADE	Ortalamalar		
		Öğrenci	Öğretmen	Yönetici
1	Geleceğimizden ümitliyiz.	2,62	3,27	3,27
2	Ülkemizin geleceğinden ümitliyiz.	2,59	3,26	3,45
3	Gelecekte mesleğimizle ilgili iyi bir konuma gelebileceğimize inanıyoruz.	2,23	3,15	3,27
4	Eğitimimizi, kariyer gelişimimizi devam ettirebilmek için gerekli her türlü imkana sahibiz.	2,27	3,30	3,42
5	Mevcut yabancı dil bilgimiz, diğer ülke insanlarıyla iletişime geçebilecek, mesleğimizle ilgili gelişmeleri takip edebilecek ve gerektiğinde yabancı meslektaşlarımızla rekabet edebilecek kadar yeterlidir.	1,81	2,19	2,39
6	İstediğimizde okul dışında bir internet bağlantısına rahatlıkla ulaşabiliyoruz.	2,76	3,60	3,88
7	Mesleğimizle ilgili gerekli bilgisayar programlarını biliyoruz.	2,20	3,25	3,55
8	Mesleğimizle ilgili araştırmaları, internet arama motorlarını (google, yahoo, altavista, vb.) kullanarak yapabiliriz.	2,53	3,71	3,85
9	Küreselleşmeyle birlikte çevre kirliliği, fakirlik ve ekonomik krizler daha da artmıştır.	4,33	4,41	4,64
10	Artık bulaşıcı hastalıklar, terör olayları ve bilgisayar virüsleri, küreselleşmeyle birlikte tüm dünyaya daha da hızlı bir şekilde yayılır hale gelmiştir.	4,20	4,23	4,42
11	Her geçen gün küreselleşmeyle birlikte kültürel olarak zenginleşmekten ziyade değerlerimizden daha da uzaklaşmaktayız.	4,20	4,27	4,36
12	Okul çağındaki öğrenciler, internet ve medyanın nimetlerinden ziyade zararlı etkilerine maruz kalmaktadırlar.	3,79	3,78	4,12
13	Küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan teknolojik değişim yüzünden öğrenilen bilgiler kısa zamanda eskimektedir.	4,72	4,71	4,88
14	Ülkemizde Mesleki ve Teknik Eğitime gereken önem verilmektedir.	1,97	2,14	2,30
15	Okulumuzun mevcut fiziki kapasitesi (ders araç, gereç, atölye, derslik, laboratuar, vb.) öğrencilerin dünya standartlarında bir meslek sahibi olabilmesi için yeterlidir.	2,10	2,43	3,52
16	Okulumuzda, öğrencilerin ve öğretmenlerin bilimsel çalışma ve araştırma yapabilmelerini sağlayacak ortamlar vardır.	2,04	2,54	3,30
17	Okulumuzun kütüphanesinde mesleğimizle ilgili bilgileri bulabileceğimiz yeterli sayı ve türde kaynak mevcuttur.	2,24	2,61	3,42

18	Okulumuzda istediğimiz zaman bir internet bağlantısına ulaşabiliyoruz.	1,99·	3,69	4,64
19	Öğretmen ve yöneticiler, toplumun ve endüstrinin değişen gereksinimlerini yakından izleyip değerlendirebilmektedirler.	2,28	3,21	3,85
20	Öğretmen ve yöneticiler meslekleriyle ilgili bilim ve teknolojideki gelişmeleri izleyip öğrencileri ile paylaşmaktadırlar.	2,29	3,25	3,42
21	Öğretmenler ve yöneticiler, öğrencilere gelişmelerini teşvik edecek bir davranış sergiler.	2,40	3,56	3,91
22	Okulumuzdaki öğretmenler, öğrencilerin dünya standartlarında bir mesleğe sahip olabilmesi için gerekli eğitim ve öğretimi verebilecek yeterliliktedir.	2,29	3,69	3,45
23	Öğretmenler, öğrencilere güncel en son bilgiye ulaşma konusunda sürekli rehberlikte bulunmaktadır.	2,21	3,45	3,39
24	Öğrencilerin gelecekteki kariyer gelişimleri için yeterli rehberlik yapılmaktadır.	2,21	3,37	3,73
25	Okulda öğretmen, öğrenci ve yönetici arasındaki iletişim açık, ağlıklı ve yeterlidir.	2,14	3,68	4,03
26	Sorunların çözümünde öğrenci görüş ve önerileri etkili olmaktadır.	2,10	3,39	3,61
27	Öğrencilere kuralların konulması ve uygulanmasında yeterince sorumluluk verilmektedir.	2,25	2,86	3,33
28	Okulumuzda öğrenci katılımının sağlandığı sosyal ve kültürel faaliyetler yeterince yapılmaktadır.	2,18	2,86	3,48
29	Şu anda uygulanan müfredat programı, öğrencilerin teknolojideki en son gelişmeleri yakalayıp diğer ülkelerdeki meslektaşlarıyla rahatlıkla rekabet edebileceği şekilde hazırlanmıştır.	2,07	2,56	3,21
30	Küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı okullarda sosyal dersler yeterince verilmektedir.	2,18	2,60	3,30
31	Okulda verilen eğitim, öğrencileri internet ve medyanın zararlı etkilerine karşı yeterince bilinçlendirmektedir.	2,31	2,78	3,42
32	Okullardaki uygulamalı eğitimde, öğrencilerin ezbercilikten ziyade, yaratıcılıklarını ortaya koyacak şartlar oluşturulmaktadır	2,26	3,30	3,82
33	Okulumuzda verilen eğitim ve kazandırılan meslek, öğrencileri tüketimden çok üretime yönlendirmektedir.	2,20	3,31	4,06
34	Öğrencilere araştırmayı teşvik eden, ilgi çekici nitelikte ödevler verilmektedir.	2,21	3,74	3,36
35	Okulumuz öğrencilerine tüm dünyayı ilgilendiren çevre kirliliği, tabii kaynakların ve enerji kaynaklarının tükenmesi, açlık v.b. gibi konularda yeterli bilgiyi vermektedir.	2,26	3,17	3,70
36	Okulumuz, öğrencilerine sorumluluk sahibi bir dünya vatandaşı olarak, dünya sorunlarının çözümünde nasıl aktif rol oynayabileceklerini öğretmektedir.	2,13	3,26	3,64
37	Okulumuzda öğrenciler kendilerine ve başkalarına değer veren, yaşadığı çevreye duyarlı bireyler olarak yetiştirilmektedir.	2,25	2,91	3,48

Yukarıdaki tabloda yer alan ortalamalara bakıldığında cevaplayıcıların, "Mevcut yabancı dil bilgimiz, diğer ülke insanlarıyla iletişime geçebilecek, mesleğimizle ilgili gelişmeleri takip edebilecek ve gerektiğinde yabancı

meslektaşlarımızla rekabet edebilecek kadar yeterlidir" ifadesine katılma oranının (öğrenci ortalaması=1,81, öğretmen ortalaması=2,19 ve yönetici ortalaması=2,39) oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, hedef kitlede yer alan okullarda yabacı dil eğitim seviyesinin oldukça düşük olduğu, cevaplayıcıların da bu konuda hemfikir oldukları söylenebilir.

Deneklerin ifadelere katılma oranlarına bakıldığında, "Küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan teknolojik değişim yüzünden öğrenilen bilgiler kısa zamanda eskimektedir" ifadesine katılma oranının (öğrenci ortalaması=4,72, öğretmen ortalaması=4,71 ve yönetici ortalaması=4,88) en yüksek değerler olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre mesleki teknik eğitim sistemindeki bireylerin, küreselleşme sürecinde ortaya çıkan hızlı teknolojik değişime karşı yüksek düzeyde farkındalıklarının olduğundan bahsedilebilir.

4.2.Faktör Analizi Sonuçları

Faktör Analizi; seçilen değişkenlerden belirli karakteristikleri gösterenlerin (ortak faktörlere indirgenebilenlerin) bir araya getirilmesine, dolayısıyla değişkenlerin seçimindeki ve ağırlıklandırmadaki subjektifliğin giderilmesine ve birbirinden bağımsız göstergeler elde edilmesine imkân vermektedir. (Nakip,2003:403; Kurtuluş,1998:482)

Faktör analizi sonucunda, özdeğerleri birden büyük olan 4 faktör belirlenmiştir. Bu faktörler; mesleki teknik eğitim sistemi ve bileşenlerinin yeterlilikleri, kişisel yeterlilikler ve gelişim imkânları, küreselleşmeye karşı bakış açısı ve gelecek beklentisi olarak adlandırılmıştır. Faktörlere ait varyanslar toplamı **76.918** çıkmıştır.

Tablo 17'te faktörler ve her bir faktöre ait faktör yükleri, toplam varyans içindeki payları ve öz değerleri verilmiştir.

Tablo–17: Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler ve Değişkenler	Faktör Yükleri	Varyans %	Öz Değerleri
Faktör 1: Mesleki Teknik Eğitim Sistemi ve Bileşenlerinin Yeterlilikleri		**49,602**	**19,503**
30. Küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı okullarda sosyal dersler yeterince verilmektedir.	,931		
29. Şu anda uygulanan müfredat programı, öğrencilerin teknolojideki en son gelişmeleri yakalayıp diğer ülkelerdeki meslektaşlarıyla rahatlıkla rekabet edebileceği şekilde hazırlanmıştır.	,928		
28. Okulumuzda öğrenci katılımının sağlandığı sosyal ve kültürel faaliyetler yeterince yapılmaktadır.	,923		
31. Okulda verilen eğitim, öğrencileri internet ve medyanın zararlı etkilerine karşı yeterince bilinçlendirmektedir.	,912		
36. Okulumuz, öğrencilerine sorumluluk sahibi bir dünya vatandaşı olarak, dünya sorunlarının çözümünde nasıl aktif rol oynayabileceklerini öğretmektedir.	,910		
26. Sorunların çözümünde öğrenci görüş ve önerileri etkili olmaktadır.	,909		
37. Okulumuzda öğrenciler kendilerine ve başkalarına değer veren, yaşadığı çevreye duyarlı bireyler olarak yetiştirilmektedir.	,908		
27. Öğrencilere kuralların konulması ve uygulanmasında yeterince sorumluluk verilmektedir.	,904		
23. Öğretmenler, öğrencilere güncel en son bilgiye ulaşma konusunda sürekli rehberlikte bulunmaktadır	,898		
24. Öğrencilerin gelecekteki kariyer gelişimleri için yeterli rehberlik yapılmaktadır.	,898		
19. Öğretmen ve yöneticiler, toplumun ve endüstrinin değişen gereksinimlerini yakından izleyip değerlendirebilmektedirler.	,897		
20. Öğretmen ve yöneticiler meslekleriyle ilgili bilim ve teknolojideki gelişmeleri izleyip öğrencileri ile paylaşmaktadırlar.	,890		
33. Okulumuzda verilen eğitim ve kazandırılan meslek, öğrencileri tüketimden çok üretime yönlendirmektedir.	,886		
32. Okullardaki uygulamalı eğitimde, öğrencilerin ezbercilikten ziyade, yaratıcılıklarını ortaya koyacak şartlar oluşturulmaktadır	,885		
17. Okulumuzun kütüphanesinde mesleğimizle ilgili bilgileri bulabileceğimiz yeterli sayı ve türde kaynak mevcuttur.	,871		
25. Okulda öğretmen, öğrenci ve yönetici arasındaki iletişim açık, ağlıklı ve yeterlidir.	,868		
22. Okulumuzdaki öğretmenler, öğrencilerin dünya standartlarında bir mesleğe sahip olabilmesi için gerekli eğitim ve öğretimi verebilecek yeterliliktedir.	,866		
16. Okulumuzda, öğrencilerin ve öğretmenlerin bilimsel çalışma ve araştırma yapabilmelerini sağlayacak ortamlar vardır.	,859		
35. Okulumuz öğrencilerine tüm dünyayı ilgilendiren çevre kirliliği, tabii kaynakların ve enerji kaynaklarının tükenmesi, açlık v.b. gibi konularda yeterli bilgiyi vermektedir.	,832		

15. Okulumuzun mevcut fiziki kapasitesi (ders araç, gereç, atölye, derslik, laboratuar, vb.) öğrencilerin dünya standartlarında bir meslek sahibi olabilmesi için yeterlidir.	,831		
34. Öğrencilere araştırmayı teşvik eden, ilgi çekici nitelikte ödevler verilmektedir.	,826		
21. Öğretmenler ve yöneticiler, öğrencilere gelişmelerini teşvik edecek bir davranış sergiler.	,806		
14. Ülkemizde Mesleki ve Teknik Eğitime gereken önem verilmektedir.	,683		
18. Okulumuzda istediğimiz zaman bir internet bağlantısına ulaşabiliyoruz	,637		
Faktör 2: Kişisel Yeterlilikler ve Gelişim İmkânları		**10,407**	**3,727**
7. Mesleğimizle ilgili gerekli bilgisayar programlarını biliyoruz.	,901		
4. Eğitimimizi, kariyer gelişimimizi devam ettirebilmek için erekli her türlü imkana sahibiz.	,881		
8. Mesleğimizle ilgili araştırmaları, internet arama motorlarını (google, yahoo, altavista, vb.) kullanarak yapabiliriz.	,828		
5. Mevcut yabancı dil bilgimiz, diğer ülke insanlarıyla iletişime ilecek, mesleğimizle ilgili gelişmeleri takip edebilecek ve gerektiğinde yabancı meslektaşlarımızla rekabet edebilecek kadar yeterlidir.	,742		
6. İstediğimizde okul dışında bir internet bağlantısına rahatlıkla ulaşabiliyoruz.	,704		
Faktör 3: Küreselleşmeye Karşı Bakış Açısı		**9,839**	**3,879**
10. Artık bulaşıcı hastalıklar, terör olayları ve bilgisayar virüsleri, küreselleşmeyle birlikte tüm dünyaya daha da hızlı bir şekilde yayılır hale gelmiştir.	,912		
11. Her geçen gün küreselleşmeyle birlikte kültürel olarak zenginleşmekten ziyade değerlerimizden daha da uzaklaşmaktayız.	,892		
9. Küreselleşmeyle birlikte çevre kirliliği, fakirlik ve ekonomik krizler daha da artmıştır.	,865		
13. Küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan teknolojik değişim yüzünden öğrenilen bilgiler kısa zamanda eskimektedir.	,843		
12. Okul çağındaki öğrenciler, internet ve medyanın nimetlerinden ziyade zararlı etkilerine maruz kalmaktadırlar.	,725		
Faktör 4: Gelecek Beklentisi		**7,069**	**2,177**
Geleceğimizden ümitliyiz.	,930		
Gelecekte mesleğimizle ilgili iyi bir konuma gelebileceğimize inanıyoruz.	,869		
Ülkemizin geleceğinden ümitliyiz.	,860		

Varimax Rotasyonlu Temel Bileşenler Faktör Analizi.
KMO: **0.936,** Barlett's testi: **p<0.000**

Mesleki Teknik Eğitim Sistemi ve Bileşenlerinin Yeterlilikleri (Faktör 1):

Bu faktörün açıkladığı varyans yüzdesi, 49.602'dir. Faktöre ait değişkenlere genel olarak bakıldığında, mesleki teknik eğitim sisteminin bileşenlerinin yeterlilikleri ile ilgili oldukları görülmektedir. Bu faktöre katkı sağlayan 24 değişken içerisinde 0,931 değerle "Küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı okullarda sosyal dersler yeterince verilmektedir" ifadesi en büyük değere sahiptir. Daha sonra sırasıyla; "Şu anda uygulanan müfredat programı, öğrencilerin teknolojideki en son gelişmeleri yakalayıp diğer ülkelerdeki meslektaşlarıyla rahatlıkla rekabet edebileceği şekilde hazırlanmıştır. (faktör yükü 0.928)", "Okulumuzda öğrenci katılımının sağlandığı sosyal ve kültürel faaliyetler yeterince yapılmaktadır. (faktör yükü 0.923)", "Okulda verilen eğitim, öğrencileri internet ve medyanın zararlı etkilerine karşı yeterince bilinçlendirmektedir. (faktör yükü 0.912)" gelmektedir. "Okulumuzda istediğimiz zaman bir internet bağlantısına ulaşabiliyoruz" değişkeni ise 0.637 değeri ile bu faktöre en az katkıyı sağlamaktadır. Tüm değişkenlerin faktör yükleri, %50'nin üzerindedir. Faktöre katkı sağlayan değişkenler incelendiğinde, değişkenlerin daha çok mesleki teknik eğitim sistemi ve bileşenlerinin yeterlilikleri ile ilgilidir. Bu yüzden bu tüm faktörler arasında en büyük ağırlığa sahip olan 1.Faktörün adının, **Mesleki Teknik Eğitim Sistemi ve Bileşenlerinin Yeterlilikleri** olarak belirlenmesine karar verilmiştir.

Kişisel Yeterlilikler ve Gelişim İmkânları (Faktör 2):

Bu faktörün açıkladığı varyans yüzdesi, 10.407'dir. Faktöre ait değişkenlere genel olarak bakıldığında; Kişisel Yeterlilikler ve Gelişim İmkânları ile oldukları görülmektedir. Bu faktöre katkı sağlayan 5 değişken içerisinde 0,901 değerle "Mesleğimizle ilgili gerekli bilgisayar programlarını biliyoruz." ifadesi en büyük değere sahiptir. Daha sonra sırasıyla; "Eğitimimizi, kariyer gelişimimizi devam ettirebilmek için erekli her türlü imkana sahibiz. (faktör yükü 0.881)", "Mesleğimizle ilgili araştırmaları, internet arama motorlarını (google, yahoo, altavista, vb.) kullanarak yapabiliriz. (faktör yükü 0.828)", "Mevcut yabancı dil bilgimiz, diğer ülke insanlarıyla iletişime ilecek, mesleğimizle ilgili gelişmeleri takip edebilecek ve

gerektiğinde yabancı meslektaşlarımızla rekabet edebilecek kadar yeterlidir. (faktör yükü 0.742)" gelmektedir.

"İstediğimizde okul dışında bir internet bağlantısına rahatlıkla ulaşabiliyoruz." değişkeni ise 0.704 değeri ile bu faktöre en az katkıyı sağlamaktadır. Tüm değişkenlerin faktör yükleri, %50'nin üzerindedir. Faktöre katkı sağlayan değişkenler incelendiğinde, değişkenlerin daha çok kişisel yeterliliklerle ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu yüzden faktörler arasında ikinci büyük ağırlığa sahip olan 2.faktörün adının, **Kişisel Yeterlilikler ve Gelişim İmkânları** olarak belirlenmesine karar verilmiştir.

Küreselleşmeye Karşı Bakış Açısı (Faktör 3):

Bu faktörün açıkladığı varyans yüzdesi, 9,839'dur. Faktöre ait değişkenlere genel olarak bakıldığında, Küreselleşmeye Karşı Bakış Açısı ile ilgili oldukları görülmektedir. Bu faktöre katkı sağlayan 5 değişken içerisinde 0,912 değerle "Artık bulaşıcı hastalıklar, terör olayları ve bilgisayar virüsleri, küreselleşmeyle birlikte tüm dünyaya daha da hızlı bir şekilde yayılır hale gelmiştir." ifadesi en büyük değere sahiptir. Daha sonra sırasıyla; "Her geçen gün küreselleşmeyle birlikte kültürel olarak zenginleşmekten ziyade değerlerimizden daha da uzaklaşmaktayız. (faktör yükü 0.892)", "Küreselleşmeyle birlikte çevre kirliliği, fakirlik ve ekonomik krizler daha da artmıştır. (faktör yükü 0.865)", "Küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan teknolojik değişim yüzünden öğrenilen bilgiler kısa zamanda eskimektedir. (faktör yükü 0.843)" gelmektedir.

"Okul çağındaki öğrenciler, internet ve medyanın nimetlerinden ziyade zararlı etkilerine maruz kalmaktadırlar." değişkeni ise 0.725 değeri ile bu faktöre en az katkıyı sağlamaktadır. Tüm değişkenlerin faktör yükleri, %50'nin üzerindedir. Faktöre katkı sağlayan değişkenler incelendiğinde, değişkenlerin daha çok küreselleşmeye karşı bakış açısı ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu yüzden faktörler arasında ikinci büyük ağırlığa sahip olan 3.faktörün adı **Küreselleşmeye Karşı Bakış Açısı** olarak belirlenmesine karar verilmiştir.

Gelecek Beklentisi (Faktör 4) :

Bu faktörün açıkladığı varyans yüzdesi, 7,069'dur. Faktöre ait değişkenlere genel olarak bakıldığında, Gelecek Beklentisi ile ilgili oldukları görülmektedir. Bu faktöre katkı sağlayan 3 değişken içerisinde 0,930 değerle "Geleceğimizden ümitliyiz." ifadesi en büyük değere sahiptir. Daha sonra; "Gelecekte mesleğimizle ilgili iyi bir konuma gelebileceğimize inanıyoruz. (faktör yükü 0.869)", ifadesi gelmektedir. "Ülkemizin geleceğinden ümitliyiz", "değişkeni ise 0.860 değeri ile bu faktöre en az katkıyı sağlamaktadır. Tüm değişkenlerin faktör yükleri, %50'nin üzerindedir. Faktöre katkı sağlayan değişkenler incelendiğinde, değişkenlerin daha çok Gelecek Beklentisi ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu yüzden faktörler arasında en az ağırlığa sahip olan 4. faktörün adının, **Gelecek Beklentisi** olarak belirlenmesine karar verilmiştir.

4.3. Güvenirlik Analizi

Anketin güvenirliğini test için tüm değişkenlere Güvenirlik Analizi uygulanmış ve Cronbach's Alfa değeri 0.966 bulunmuştur.

4.4. Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler itibariyle deneklerin algılarının, bulundukları okul, konum ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla çok değişkenli analiz türlerinden Çoklu Varyans Analizi (MANOVA) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucunda deneklerin algılarının bulundukları okul, okul içindeki konum ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

4.4.1. Deneklerin Okullara Göre Değerlendirmeleri

Tablo–18: Deneklerin Bulundukları Okula Göre Algılarının Farklı Olup Olmadığını Gösteren Varyans Analizi Sonucu Özeti

Faktörler	Ortalamalar			F	Anlamlılık
	1[1]	2[2]	3[3]		
Faktör 1: Mesleki Teknik Eğitim Sistemi ve Bileşenlerinin Yeterlilikleri	2,03	2,42	2,93	38,40	0,000[a]
Faktör 2: Kişisel Yeterlilikler ve Gelişim İmkânları	2,34	2,57	2,79	8,218	0,000[a]
Faktör 3: Küreselleşmeye Karşı Bakış Açısı	4,34	4,19	4,25	1,979	0,139
Faktör 4: Gelecek Beklentisi	2,28	2,91	2,92	16,74	0,000[a]

[a] %1 anlam düzeyinde; Hotelling T= 12,634, p= 0.000.
[1] Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar
[2] Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar
[3] Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı okullar

Yukarıdaki tabloya göre, deneklerin değerlendirmelerinin, faktör1, faktör2 ve faktör 4 itibariyle %1 anlam düzeyinde farklı olduğu anlaşılmaktadır. Farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Scheffe Testi uygulanmıştır. Faktör 1 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.002) Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne (ETOGM) bağlı okullar ile Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne (KTOGM) bağlı okulların değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Gene Faktör 1 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar ile Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne (TTOGM) bağlı okulların değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, ETOGM' ne bağlı olan okullarda bulunan Tablo 19' da de görülen makine, tesviye, mobilya ve dekorasyon, metal, elektrik ve elektronik gibi bölümlerinin KTOGM' ve TTOGM' ne bağlı okullarda bulunan bölümlerinden çok daha fazla atölye, laboratuar, alet, araç ve gerece ihtiyaç duyması ve bu ihtiyacın tam anlamıyla giderilememiş olmasıyla açıklanabilir.

Tablo–19: Anket Uygulanan Okullardaki Bölümler

Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Okullar	Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Okullar	Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne Bağlı Okullar
Elektrik, Elektronik, Bilgisayar, Makine Ressamlığı, Tesviye, Metal, Mobilya ve Dekorasyon	Çocuk Gelişimi, Giyim, Hazır Giyim, El Sanatları, Aile Ekonomisi ve Beslenme, Nakış, Bilgisayar	Bilgisayar, Bilgisayarlı Muhasebe

Ayrıca, ETOGM' ye bağlı okullardaki bölümler teknolojinin hızlı değişiminden diğer okullardaki bölümlere göre daha fazla etkilendiği halde bu değişimi teknolojik altyapı olarak yakalayamamış olmalarıyla da açıklanabilir.

Faktör 1 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar ile Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı okulların değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, KTOGM' ye bağlı okullarda olan giyim, hazır giyim gibi bölümlerin araç-gereç, makine, bina ve atölyeye olan ihtiyacının, TTOGM' ye bağlı olan okullardakine nazaran daha fazla olması ve bu ihtiyacın da bu okullarda bulunan bireyler tarafından giderilememiş olarak algılanmasından kaynaklanıyor olabilir.

Faktör 2 için Scheffe Testi sonucunda %10 anlam düzeyinde (p=0.143) Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar ile Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okulların değerlendirmeleri arasında ve %1 anlam düzeyinde (p=0.195) Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar ile Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı okulların değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir.

Faktör 2 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar ile Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı okulların değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, ETOGM' ye bağlı okullardaki öğrencilerin gelir durumlarının, (Yozgat Rehberlik ve Araştırma Merkezi,2005) bilgisayar ve yabancı dil bilgilerinin TTOGM' ye bağlı okullardaki öğrencilere göre daha az yeterli olmasıyla açıklanabilir.

Faktör 3 için Scheffe Testi sonucunda %10 anlam düzeyinde (p=0.147) (p=0.489) (p=0.705) Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar ile Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar ve Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı okulların değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir.

Faktör 4 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okulların değerlendirmeleri ile Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ve Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı okulların değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı farkın sebebi ETOGM'ye bağlı okullardaki öğrencilerin Faktör 1 ile bağlantılı olarak, okullarının kendilerine iyi bir meslek kazandırmak için gereken yeterliklere (bina, atölye, araç gereç, makine) sahip olmadığını düşünmesinden ve Faktör 2 (kişisel yeterlilikler ve gelişim imkânları) ile ilgili ortalamanın da düşük çıkmasından kaynaklanıyor olabilir.

Ayrıca bu durumu açıklarken, Yozgat il şartları düşünüldüğünde, ETOGM' ye bağlı okullardaki bazı bölümlerin özellikle tesviye, metal, makine ressamlığı, elektrik ve elektronik gibi bölümlerden mezun olan öğrencilerin mesleklerini devam ettirebilecekleri bir iş kolunun olmamasının etkisinden söz edilebilir.

Faktör 4 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.998) Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar ile Ticaret ve Turizm Öğretimi

Genel Müdürlüğüne bağlı okulların değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir.

4.4.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Değerlendirmeleri

Tablo–20: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Algılarının Farklı Olup Olmadığını Gösteren Varyans Analizi Sonucu Özeti

Faktörler	Ortalamalar		F	Anlamlılık
	Bay	Bayan		
Faktör 1: Mesleki Teknik Eğitim Sistemi ve Bileşenlerinin Yeterlilikleri	2,35	2,62	8,25	0,040 [b]
Faktör 2: Kişisel Yeterlilikler ve Gelişim İmkânları	2,51	2,64	1,75	0,187
Faktör 3: Küreselleşmeye Karşı Bakış Açısı	4,33	4,18	5,49	0,019 [b]
Faktör 4: Gelecek Beklentisi	2,46	3,00	24,8	0,000 [a]

[a] %1 anlam düzeyinde; [b] %5 anlam düzeyinde, Hotelling T= 8,778, p= 0.000.

Yukarıdaki tabloya göre, deneklerin değerlendirmelerinin, faktör 4 itibariyle %1 anlam düzeyinde, faktör 1 ve faktör 3 itibariyle %5 anlam düzeyinde farklı olduğu anlaşılmaktadır. Farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Scheffe Testi uygulanmıştır. Faktör 1 için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda %5 anlam düzeyinde (p=0.040) cinsiyete göre değerlendirmelerin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, Tablo 20'deki faktör 1'de olan farklılığın, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullardaki denek öğrencilerinin hepsinin erkek olmasından dolayı aynen buraya da yansımasından kaynaklanıyor olabilir.

Faktör 2 için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda %5 anlam düzeyinde (p=0.187) cinsiyete göre değerlendirmeler arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir.

Faktör 3 için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda %5 anlam düzeyinde (p=0.019) cinsiyete göre değerlendirmelerin farklı olduğunu göstermiştir.

Bu anlamlı farkın sebebi erkek öğrencilerin bayan öğrencilere göre okul dışında internetin ve medyanın zararlı etkilerine daha fazla maruz kalması dolayısıyla küreselleşmenin getirdiği olumsuzlukları daha fazla algılamalarıyla açıklanabilir.
Ayrıca ETOGM'de bulunan elektrik, elektronik gibi bölümlerdeki teknolojik değişimin diğer okullardaki el sanatları, nakış, çocuk gelişimi gibi bölümlerden çok daha fazla olması ve bu okullardaki erkek öğrencilerin oranının fazla olması da başka bir etken olabilir.

Faktör 4 için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) cinsiyete göre değerlendirmelerin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, Tablo 16'da, faktör 1'deki genel olarak okulun ve hem de faktör 2' deki kişisel yeterliliklerin düşük seviyede olmasının gelecek beklentisine olan etkisi ve Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullardaki denek öğrencilerinin hepsinin erkek olmasından dolayı farklılığın aynen buraya da yansımasından kaynaklanıyor olabilir.
Ayrıca, Yozgat ili şartları düşünüldüğünde, bu ilde tekstil alanında faaliyet gösteren fabrikaların olması ve burada genellikle bayanların çalışabilmesi de bayanların erkeklere göre kendilerini iş bulma konusunda biraz daha fazla şanslı hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

4.4.3. Deneklerin Okuldaki Konumlarına Göre Değerlendirmeleri

Tablo–21: Deneklerin Okulda Bulundukları Konuma Göre Algılarının Farklı Olup Olmadığını Gösteren Varyans Analizi Sonucu Özeti

Faktörler	Ortalamalar			F	Anlamlılık
	İdareci	Öğretmen	Öğrenci		
Faktör 1: Mesleki Teknik Eğitim Sistemi ve Bileşenlerinin Yeterlilikleri	3,55	3,09	2,18	59,93	0,000 [a]
Faktör 2: Kişisel Yeterlilikler ve Gelişim İmkânları	3,41	3,20	2,31	46,45	0,000 [a]
Faktör 3: Küreselleşmeye Karşı Bakış Açısı	4,48	4,28	4,24	1,84	0,159
Faktör 4: Gelecek Beklentisi	3,33	3,22	2,48	21,69	0,000 [a]

[a] %1 anlam düzeyinde; Hotelling T= 24,4,21 p= 0.000

Yukarıdaki tabloya göre, deneklerin değerlendirmelerinin, faktör1, faktör2 ve faktör 4 itibariyle %1 anlam düzeyinde farklı olduğu anlaşılmaktadır. Farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Scheffe Testi uygulanmıştır. Faktör 1 için Scheffe Testi sonucunda %10 anlam düzeyinde (p=0.05) Yönetici ile Öğretmenlerin değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, yöneticilerin okuldaki konumları gereği, öğretmenlere nazaran yeterliklerden kendilerini sorumlu tutmalarından ve kendilerini yönetim olarak yeterli görmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Faktör 1 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) İdareci ile öğrencilerin değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, gene yöneticilerin okuldaki konumları gereği, yeterliklerden kendilerini sorumlu tutmalarından ve kendilerini yönetim olarak yeterli görmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Ayrıca yöneticilerin öğretmen ve öğrencilere nazaran sınıf içi eğitim-öğretim hizmetlerine aktif olarak katılmadıkları için, ilgili ifadeleri daha yeterli görüyor olabilir.

Faktör 1 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) Öğretmen ile öğrencilerin değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, öğretmenlerin özellikle 19. 20. 21. 22. ve 23. ifadelerde doğrudan kendi yeterliliklerinin (bilgi, rehberlik, davranış, iletişim, teknolojik değişimi takip, v.b.) değerlendirilmesinden dolayı ve bu konuda kendilerini yeterli görüyor olmalarıyla açıklanabilir.

Fakat her ne kadar öğrencilerin değerlendirmelerine nazaran kendilerini daha yeterli görüyor olsalar da gene de genel olarak sistem, müfredat, okul, öğretmen ve yönetici tüm bileşenlerin yeterlikleri düşünüldüğünde ortalama değer 3,09'dur.

Yani orta derecede katılıyorum demişler ve kendilerinin de içinde olduğu tüm sistemi tamamen yeterli görmemektedirler.

Faktör 2 için Scheffe Testi sonucunda %10 anlam düzeyinde (p=0.572) İdareci ile Öğretmenlerin değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Bunun sebebi, yöneticiler ile öğretmenlerin aynı akran grubunda, aynı eğitim seviyesinde ve hemen hemen aynı gelir ve yaşam standartlarına sahip olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Faktör 2 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) yönetici ile öğrenci ve öğretmen ile öğrencilerin değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, yöneticilerin öğrencilere nazaran kariyer ve mesleki gelişim için imkanlarının (bütün bunların ekonomiyle ilişkili olduğu düşünüldüğünde) daha iyi olduğuyla açıklanabilir. Ayrıca mesleki teknik eğitimdeki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun alt gelir grubundan geldiği düşünüldüğünde imkanların yetersizliği bu şekilde de açıklanabilir.
5. 7. ve 8. ifadelerdeki bilgisayar ve yabancı dil bilgisi yönünden de yönetici ve öğretmenlerin öğrencilere nazaran biraz daha yeterli olduğunu söyleyebiliriz.

Faktör 3 için Scheffe Testi sonucunda %10 anlam düzeyinde (p=0.161 p=320 p=920) Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir.

Faktör 4 için Scheffe Testi sonucunda %10 anlam düzeyinde (p=0.905) İdareci ile Öğretmenlerin değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir. Bunun sebebi, yöneticiler ile öğretmenlerin aynı akran grubunda, aynı eğitim seviyesinde ve hemen hemen aynı gelir ve yaşam standartlarına sahip olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Faktör 4 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) İdareci ile öğrencilerin değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bunun

sebebini, faktör 2'deki (Kişisel yeterlilikler ve gelişim imkânları) ortalamaların farklılığıyla açıklanabilir.

Faktör 4 için Scheffe Testi sonucunda %1 anlam düzeyinde (p=0.000) Öğretmen ile öğrencilerin değerlendirmelerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anlamlı fark, gene faktör 2'deki (Kişisel yeterlilikler ve gelişim imkânları) ortalamaların farklılığıyla açıklanabilir.

Bu farkın bir diğer sebebi, Yozgat il şartları düşünüldüğünde öğrencilerin mesleklerini icra edebilecekleri iş imkanlarının olmaması olabilir.

Ayrıca öğrencilerin faktör 4 ortalamasına bakıldığında 2,48 ortalaması düşük bir değerdir. Bunun bir başka sebebi, mezunların, alanlarının devamı mahiyetinde sayılabilecek bazı fakültelere geçişlerini güçleştiren düzenlemelerin (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği,2004) etkisi olabilir.

4.4.4. Deneklerin Okuldaki Konumlarına Göre, Okullarında İnternete Ulaşıp Ulaşamadıklarına Dair Değerlendirme

Tablo–22: Deneklerin Okuldaki Konumlarına Göre, Okullarında İnternete Ulaşıp Ulaşamadıklarını Gösteren Varyans Analizi Sonucu Özeti

İfade	Ortalamalar			F	Anlamlılık
	Yönetici	Öğretmen	Öğrenci		
18. Okulumuzda istediğimiz zaman bir internet bağlantısına ulaşabiliyoruz	4,63	3,68	1,98	185,96	0,000 [a]

[a] %1 anlam düzeyinde;

Deneklerin 18 nolu ifade hakkındaki değerlendirmelerinin farklı olup olmadığını tespit etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucunda %1 anlam düzeyinde deneklerin değerlendirmelerinin farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Ortalamalara bakıldığında bu ifadeye yönetici ve öğretmenlerin büyük ölçüde katıldıkları fakat öğrencilerin katılmadıkları

anlaşılmaktadır. Bunun sebebi mesleki teknik orta öğretim okullarındaki bilgisayar sayılarının azlığıyla (bilgisayar başına düşen öğrenci sayısı ülke ortalaması: 17,2) veya var olan az sayıdaki bilgisayarın, öğrencilerin eğitim amaçlı kullanımından çok yöneticilerin idari işlerde kullanmasına tahsis edilmesiyle açıklanabilir.

Ayrıca bu farklılığın sebebini okullarda bulunan bilgisayarların, bilgisayar laboratuarlarının etkin bir şekilde öğrencilerin hizmetinde olmamasıyla da açıklayabiliriz.

BÖLÜM - 5

5.1. SONUÇ

Bu araştırmada küreselleşme sürecinde mesleki teknik eğitimin mevcut durumu, bireylerinin kişisel yeterlik ve gelişim imkânları, küreselleşme sürecine karşı bakış açıları ve gelecek beklentileri, okul, cinsiyet ve okuldaki konumları dikkate alınarak incelenmiştir.

Bilgi iletişim teknolojileri ve ulaşım imkânlarının artmasıyla tüm dünyanın her zamankinden çok daha fazla bağlantılı hale gelmesi olarak kısaca açıklanabilecek olan küreselleşme, bitmeyen ve kontrol edilmesi çok güç olan bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç, içerisinde insanlığa faydalı yönler barındırdığı gibi bir takım riskler de içermektedir. Bu risklerin bertaraf edilip olumlu kazanımlara dönüştürülebilmesi için bireylerin zamanın gereklerine uygun donanımlara sahip olması gerekmektedir. Bu araştırmada ilk olarak, seçilen mesleki teknik eğitim alanında, öncelikle iyi bir dünya vatandaşı, daha sonra iyi bir dünya çalışanı yetiştirebilmek için gerekli olan yeterliklerin bulunup bulunmadığı incelenmiştir.

Yozgat ilindeki okullarda uygulanan anket çalışmasının verilerine göre; okulların fiziki kapasite (ders araç, gereç, atölye, derslik, laboratuar, kütüphane vb.) müfredat ve sistem itibariyle tam olarak yeterli olmadığı söylenebilir.

Ayrıca öğrencilerin kendi alanlarındaki bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip edebilecek, gerektiğinde başka ülkelerden meslektaşlarıyla iletişime geçip rekabet edebileceği yabancı dil, mesleki bilgi ve beceriden yoksun olduğu sonucunun da ortaya çıktığı söylenebilir. Fakat bu konuda araştırmanın sonuçları dikkate alındığında, öğretmen ve yöneticilerin de aşağıda maddelendirilmiş olan yeterlikler konusunda tam anlamıyla yeterli oldukları söylenemez.

- Toplumun, endüstrinin değişen gereksinimlerini, dış dünyadaki değişimi takip ve bu konuda öğrencileri bilgilendirme.
- Gelecekteki kariyer gelişimleri ve ortaya çıkabilecek riskler konusunda rehberlik yapma.
- Meslekleriyle ilgili teknolojik değişiklikleri takip edip öğrencileri haberdar etme.
- İnternet ve medyanın olası zararlı etkilerine karşı bilinçlendirme, sosyal ve kültürel bozulmaya karşı rehberlik etme.

Mesleki teknik eğitim alanında, araştırma yapılan okullardaki bölümlerin çoğunun ildeki gereksinimlere göre açılmadığı veya başka bir ifadeyle mesleki teknik eğitimin yerel şartlardan uzak olduğu da söylenebilir.

Anket yapılan okullardaki deneklerin değerlendirmelerine göre mevcut müfredatın, öğrencilerin teknolojideki en son gelişmeleri yakalayıp diğer ülkelerdeki meslektaşlarıyla rahatlıkla rekabet edebileceği şekilde hazırlanmadığı, sosyal, kültürel derslerin ve aktivitelerin yeterince verilmediği de söylenebilir.

- Okullardaki uygulamalı eğitimde, öğrencilerin ezbercilikten ziyade, yaratıcılıklarını ortaya koyacak şartların oluşturulması,

- Okullarda verilen eğitim ve kazandırılan mesleğin, öğrencileri tüketimden çok üretime yönlendirmesi.

- Okulların, öğrencilerine sorumluluk sahibi bir dünya vatandaşı olarak, dünya sorunlarının çözümünde nasıl aktif rol oynayabileceklerini öğretmesi,

- Okulun öğrencilerine tüm dünyayı ilgilendiren çevre kirliliği, tabii kaynakların ve enerji kaynaklarının tükenmesi, açlık v.b. gibi konularda yeterli bilgiyi vermesi ve

- Okulların, öğrencileri, kendilerine ve başkalarına değer veren, yaşadığı çevreye duyarlı bireyler olarak yetiştirme konularında tam anlamıyla yeterli olmadığı da söylenebilir.

- Mesleki teknik eğitimin en önemli öğesi olan öğrenciler üzerindeki değişiklikleri, gelişimleri bir geri dönüşüm olarak almamıza imkân tanıyacak olan yönetici, öğretmen ve öğrenci arası **iletişim,** tam anlamıyla açık ve sağlıklı değildir.

- Öğrencilerin hem mesleki hem de ruhsal olarak gelişmelerine, geleceğin risklerle dolu dünyasında inisiyatif alabilen, kendilerine güvenli bireyler olarak yetişmelerine imkan tanıyacak olan, okul içi kuralların konulması ve uygulanmasında yeterli sorumluluk verilmemekte, sorunların çözümünde öğrenci görüş ve önerileri etkili olmamakta, öğrenci katılımının sağlandığı sosyal ve kültürel faaliyetler yeterince yapılmamaktadır.

Ankette 14. ifade olan "ülkemizde mesleki ve teknik eğitime gereken önem verilmektedir" ifadesine katılma düzeyinin 2,02 ile en düşük ortalamalardan birisine sahip olması da, bu sistem içerisinde yer alan bireylerin mesleki teknik eğitime 2. sınıf eğitim muamelesi yapıldığını düşünüyor olmalarının sonucu olabilir.

İnternete ulaşım konusunda, öğrenci, öğretmen, yöneticilerin ortalamaları arasındaki farklılıklar ve bu ifadeye olan katılma derecesi 1,98 olan öğrenci ortalaması bize, mesleki teknik eğitimdeki öğrencilerin, bilgiye hızlı ve kolay ulaşım imkânı sunan internete erişimde daha dezavantajlı durumda olduklarını göstermektedir.

Anketin sonuçları arasındaki belki de en olumlu yanlardan birisi, okul, cinsiyet ve konum farkı olmaksızın tüm bireylerin küreselleşmenin getirdiği sosyal, kültürel ve teknolojik olumsuzluklara karşı farkındalıklarının gelişmiş olmasıdır.

5.2. Öneriler

Tüm bu bilgi ve sonuçlar ışığında; bu konuda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Küreselleşen dünyanın getireceği olası sorunlara karşı bireylerin potansiyellerini geliştirerek karşı koyabilecek en etkili araç, yüzü hem okul, hem iş tüm hayata baktığı için, bireylerin 7'den 70'e bütün yaşamının tamamlayıcı bir parçası, çevreyle ve toplumla barışık sürdürülebilir bir kalkınmanın en büyük destekleyicisi olduğu düşünülen mesleki ve teknik eğitime, ülke çapında hak ettiği değerin verilmesi gerekir.

- Otokratik liderliğe dayalı olan Taylorist bürokraside öğrenciler, politikacılar ve yöneticiler tarafından konulan kurallara koyun gibi bağlı olmak ve başarılı olmak için bunlara itirazsız uymak zorundaydı. Fakat günümüz dünyası, artık bürokratik değil aksine küresel pazarda rekabet edebilmek için risk alabilen, karar alma süreçlerine katılabilen, takım çalışması esasına göre yönetilmektedir. Bu yüzden genel olsun mesleki olsun tüm eğitim sisteminin tekrar tekrar gözden geçirilip çağın gereklerine uygun bireyler yetiştirebilmek için güncellenmesi gerekir.

- **Bilgi iletişim teknolojilerinin**, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki sayısal açığı kapattığı, ülke kalkınmasında büyük önemi olan endüstri üzerinde bir kaldıraç etkisi yaptığı, hayat boyu öğrenmede ve uzaktan eğitimde büyük rol oynadığı gerçeklerine rağmen, bunun kapıyı açan anahtar gibi bir araç olduğu, eğitimde pedagojinin öneminin unutulmaması gerekmektedir.

- Önceki nesillere göre bugünün öğrencileri, yeni ve durmadan gelişen teknolojilere uyum sağlayabilmesi için akıl ve idrak yönüyle daha iyi yetiştirilmesi gerekir. Çünkü çok daha fazla miktardaki bilgiyi gözden

geçirip, neyin doğru, neyin yanlış, neyin gerekli, neyin gereksiz olduğunu eleyip bu bilgileri anlamlı değerler haline getirebilmesi için bu gereklidir. Bu da ancak çağın gereklerine uygun etkin bir eğitim sistemiyle gerçekleştirilebilir.

- Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, o teknolojiyi kullanacak ve daha da geliştirecek olan gene insandır. Eğitimli insan gücü ne kadar artarsa o ülkenin beşeri altyapısı sağlamlaşacak ve küresel dünyada o kadar daha güçlü olacaktır. Bu yüzden mesleki teknik eğitimde pedagoji-teknoloji dengesi çok iyi sağlanmalıdır.

- Bireylerin yeteneklerini artırmada, bilgiye hızlı ve kolay ulaşımda üstünlükleri tartışılmaz olan internete, öğrencilerin ulaşımı daha da kolaylaştırılmalı fakat bilgilerinin kalitesi, güvenirliği ve içerikleri hala kontrol edilemediği gerçeği de göz önünde bulundurulup, bu konuda öğrencilere okullarda yeterli rehberlik yapılmalıdır.

- Öğrencilerin gelecekte değişik ırk, kültür ve dinden insanlarla verimli ve barış içinde yaşayabilmesi için daha fazla miktarda hünere ve esnekliğe ihtiyacı vardır. Eğitim sistemleri de bu hüner ve esnekliği bireylere verecek yeterliğe sahip olmalıdır.

- Öğrencilerin karmaşık problemlerin çözümünde veya ilerlemelerine yardım edecek konularda farklı disiplinlerden, kültürlerden ve değerlerden yardım almayı öğrenmeye ihtiyaçları vardır. Çünkü geleceğin bireylerinin, tek bir disiplinin sınırları içinde çözülemeyen sorunları çözebilmek için geniş bir perspektife sahip olması gerekir. Bu kapsamda eğitim sistemlerinin de gözden geçirilmesi gerekir.

- Genel eğitim sistemine göre daha masraflı olan mesleki teknik eğitim sistemi, ülke kaynaklarının daha verimli kullanılabilmesi için yerel gereksinimlere

uygun (yerelleşmiş), hedef sektörün talepleri doğrultusunda birey yetiştirecek şekilde konumlandırılmalıdır.

- Son yıllarda popülerliği iyice artmış olan Leonardo da Vinci gibi mesleki eğitim programlarından azami fayda sağlanabilmesi için, bu projelerde görevli tüm yönetici ve öğretmenler yeterince bilinçlendirilmeli, sınırlı kaynakların etkin kullanımı için ulaşılan iyi uygulamaların ülke çapına yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

- Daha önceleri mesleki teknik okullarda yapılan pense, çekiç yapımı, kablo çekilmesi gibi uygulamalar için ileri derecede bilgi gerekmiyordu fakat şu an teknolojik olarak her alanda sürekli değişim ve gelişim sonrasında, web tasarımı, elektronik dalga boylarının analizi, elektronik devre tasarımı, ileri elektrik-elektronik kumanda teknikleri gibi konularda yüksek düzeyde bilgi ve beceri gerekmektedir. Bu da öğrencilerin iyi yönlendirmeler sonucunda bilinçli olarak mesleki teknik eğitime katılımının sağlanmasını gerektirmektedir.

- Son olarak, küreselleşme ve mesleki teknik eğitim alanında yapılan ve Yozgat iliyle sınırlı kalan bu ilk çalışmanın uygulamasının, Türkiye genelinde yapılması, mesleki teknik eğitim alanındaki sorunların analizi, karşılaştırmalar yapılabilmesi ve sağlıklı fikirler geliştirilebilmesi için daha faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

ADAMS, Don (2002) **Education and National Development, Priorities, Policies and Planning**, Volume 1, Asian Development Bank, Comparative Education and Research Centre, The University of Hong Kong

AKPINAR, Aişe (2004) **Türkiye'de Temel Mesleki ve Teknik Eğitim**, Ankara

AKPINAR Aişe, H. ERCAN (2002) *Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Raporu,* **Ulusal Gözlemevi Ülke Raporu**, Ankara

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (2004*) 2004 Yılı İlerleme Raporunun Ekonomik Kriterler ve AB Müktesebatına Uyum Bölümlerinin Değerlendirmesi* http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/AvrupaKomisyonu/ilerleme_Raporu2004.pdf 29.05.2005

BECKER, James (2002) *Globalization and Global Education*, **The International Social Studies Forum,** Vol. 2, Information Age Publishing, New York

BEVERIDGE, Dan (1996) *Globalization and Sustainability*, **Issues and Options for Adult Education**, Academic Search Premier Database

Birleşmiş Milletler Enformasyon Merkezi (2005) UNIC United Nations Information Center, Ankara, Turkey (http://www.un.org.tr/unic_tur/belgeler.asp 21.05.2005)

BRADLEY, Harriet, M. Ericson, C. Stephenson, (2000) **Myths at Work**, Cambridge, UK, Polity Press

BURBULES, Nicholas.C., Carlos Alberto TORRES,(2000) **Globalization and Education**, Critical Perspectives, London (http://faculty.ed.uiuc.edu/burbules/ncb/papers/global.html 21.05.2005)

CERVANTES, Mario, Dominique GUELLEC, (2002) *The brain drain: Old myth, new realites,* **OECD Observer** http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/673/The_brain_drain:_Old_myths,_new_realities.html (21.05.2005)

CINTERFOR (2005) *Inter-American Research and Documentation Center on Vocational Training,* **Key Competencies and Lifelong Learning,** http://www.cinterfor.org.uy/public/english/region/ampro/cinterfor/publ/vargas/pdf/cap1.pdf

DALE, Roger (2000) **Educational Theory; Globalization and Education**, Fall 2000, Vol. 50 Issue 4, University of Auckland, New Zealand

Devlet Planlama Teşkilatı (2002*) Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye'de Eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması*, **Uzmanlık Tezleri**, Yayın No: Dpt: 2655 (http://ekutup.dpt.gov.tr/egitim/turkmenf/ekonomik.pdf 22.05.2005)

EŞME, İsa, A. TEMEL, N. K. TURAŞLI (2003) *Öğretmen Profili Araştırması,* T.C. Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi http://www.maltepe.edu.tr/akademik/fakulteler/egitim/ogr-ars.doc 02.06.2005

FRIEDMAN, Thomas (2003) **Küreselleşmenin Geleceği, Lexus ve Zeytin Ağacı**, Çev. Elif Özsayar, İstanbul, Boyner Yayınları

GIDDENS, Anthony.(2001) **Sociology,** Fourth Edition, Cambridge, UK. Polity Press

GIDDENS, Anthony.(2000) **Elimizden Kaçıp Giden Dünya**, Çev. Osman Akınhay, İstanbul, Alfa Yayınları

GIROUX, Henry A. (2000) **Stealing Innocence, Corporate Culture's War on Children**, New York, Palgrave

HIRST, Paul, G. THOMPSON.(2003) **Küreselleşme Sorgulanıyor**, Çev. Çağla Erdem-Elif Yücel, Ankara, Dost Kitabevi

Human Development Report,(2004) Published for the United Nations Development Programme (UNDP) http://hdr.undp.org

ILO-International Labour Organization (2004) *The Report of the World Commission*, **A Fair Globalization - Creating Opportunities For All** http://www.ilo.org/public/english/wcsdg/docs/report.pdf 01.06.2005

İŞKUR, (2004) *Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Raporu,* **Ulusal Gözlemevi Çalışmaları** http://www.iskur.gov.tr/mydocu/yurtdisi/giris/giris.htm 28.05.2005

JARVIS, Peter (2002) *Globalisation, Citizenship and The Education of Adults in Contemporary European Society,* Vol,32, No.1, University of Surrey, Guildford, UK, Carfax Publishing

KAPTAN, Saim.(1999). *Bilimsel Araştırma Teknikleri,* Gazi Yayınları, Ankara

KARİP, Emin (2005) *Küreselleşme ve Lizbon Eğitim 2010 Hedefleri*, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Sayı 42, Ankara, Pegem A Yayınları

KEYMAN, Fuat, A.Y. SARIBAY.(2000) **Global Yerel Eksende Türkiye**, İstanbul, Alfa Yayınları

KURTULUŞ, Kemal. (1998) **Pazarlama Araştırmaları**, İstanbul Üniversitesi Yayın No:274, Genişletilmiş 6. Baskı, İstanbul

Leonardo da Vinci AB Mesleki Eğitim Programı (2005) *Leonardo da Vinci AB Mesleki Eğitim Program 2005 Yılı Türkiye A Tipi Projeleri Teklif Çağrısı*, T.C.

Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, Ankara

Manila Bulletin, (2003) *Linking Education with Development & Globalization,* Manila Bulletin Publishing Corp. Factiva

MARCUS, Peter. (2000) **The Language of Globalization** http://www.monthlyreview.org/700marc.htm (21.05.2005)

McBURNIE, Grant. (2001) *Leveraging Globalization as a Policy Paradigm for Higher Education,* Higher Education in Europe, Vol XXVI, No.1, Carfax Publishing,

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı, (2005) *Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı*, **2004–2005 Eğitim Öğretim Yılı İstatistikleri**, http://apk.meb.gov.tr/ 27.05.2005)

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı, (2005) *MEGEP, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi* http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html 02.06.2005

McKINNEY, Cynthia (2004) *A Different Global Vision*, issue.88, the Black Commentator (http://www.blackcommentator.com/88/88_mckinney_pf.html 21.05.2005)

MONBIOT, George. (2001) **Captive State: The Corporate Takeover of Britain**, London, Pan. www.infred.org/biblio/globalization.htm (19.05.2005)

NAKİP, Mahir.(2003) **Pazarlama Araştırmaları, Teknikler ve SPSS Destekli Uygulamalar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara

OECD Indicators (2004) **Education at a Glance**, OECD Publications (http://www.oecd.org/document/7/0,2340,en_2649_34515_33712135_1_1_1_1,00.html 21.05.2005)

OECD,Education at a Glance 2001, http://www.oecd.org/document/20/0,2340,en_2649_37455_2672660_1_1_1_37455,00.html 10.02.2005

OECD(2004) PISA, *Programme of International Student Assestment,* http://pisaweb.acer.edu.au/oecd_2003/oecd_pisa_data.html (08.11.2004)

OROZCO, Marcelo Suarez (2003) **Educating Billy Wang For The World of Tomorrow**, Education Week, American Education's Newspaper of Record, Vol.23

Oxfam (2005) **A Curriculum for Global Citizenship,** http://www.oxfam.org.uk/coolplanet/teachers/globciti/downloads/gccurriculum.pdf (21.05.2005)

Oxford University and World Bank (2002) **Globalization, Growth and Poverty, Building an Inclusive World Economy**, Washington, DC, New York, A Copublication Of The World Bank and Oxford University Press

POTIER, Beth (2004) **Globalization and Education Explored at Graduate School of Education**, Harvard News Office, Gutman Library (http://www.hno.harvard.edu/gazette/2004/03.04/03-globaled.html 12.05.2005)

READ, Philip (2004) *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Bülteni,* sayı:1, Ankara

RIZVI, Fazal. Bob, LINGARD (2000) *Educational Theory; Globalization and Education,* Fall2000, Vol. 50 Issue 4, University of Auckland, New Zealand

RUIZ, Pedro Ortega. Ramon, **MINGUEZ** (2001) *Global Inequality and The Need For Compassion,* Issues in Moral and Political Education, Journal of Moral Education

SMITH, Mark K. (2002) *Globalization and Incorporation of Education,* The Encyclopedia of Informal Education, (www.infred.org/biblio/globalization.htm 19.05.2005)

SOROS, George. (2003) **Küreselleşme Üzerine,** Seattle, Washington: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

TANSEL,Ayşit (1999) General **Versus Vocational High Schools and Labor Market Outcomes in Turkey,** Papers 9905, Economic Research Forum. http://www.aucegypt.edu/src/skillsdevelopment/pdfs/vocational%20training%20turkey.pdf (21.05.2005)

TUNALI, İnsan (2004) **Türkiye'de İşgücü Piyasası ve İstihdam Araştırması,** Türkiye İş Kurumu http://www.iskur.gov.tr/index8.html 27.05.2005

Türk İdare Dergisi, (1998).*Küreselleşme ve Türkiye,* Sayı 418

TÜRKBAĞ, Ali Ulvi. (2002) *Küreselleşme, Dünya Neyi Tartışıyor?* **Doğu Batı Düşünce Dergisi**, Sayı:18, Ankara, Doğu Batı Yayınları

TUTAR, Hasan, (2000) **Küreselleşme Sürecinde İşletme Yönetimi, Küresel İşletmelerin Faaliyet Yönetimi**, İstanbul, Hayat Yayınları

Türkiye 2. Bilişim Şurası (2004) *Eğitim Çalışma Grubu Raporu* http://www.bilisimsurasi.org.tr/egitim/docs/egitim_calisma_grubu_taslak_raporu.doc 01.06.2005

United Nations (2004) *Second Annual Report of the Information and Communication Technologies Task Force,* **Economic and Social Council**, New York http://www.unicttaskforce.org/(30.04.2005)

UNESCO-UNEVOC (2004) *Orienting Technical and Vocational Education For Sustainable Development, B*onn, Germany, **Unesco-Unevoc Bulletin** No:9 http://www.unevoc.unesco.org/sustainable/ (02.03.2005)

UNESCO Institute for Statistics (2005), **Global Education Digest 2005**, Comparing Education Statistics Across The World,, Montreal (http://www.uis.unesco.org 27.05.2005)

UNESCO (2000) *Life Long Learning* **14. International UNESCO Seminar** http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001388/138871eo.pdf 02.06.2005

UZAY, Nısfet, (2001) *Bilgi Teknolojilerindeki Gelişme ve Verimlilik Artışı,* İstanbul **Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, No.25

WOLF, Alison (2002) **Does education Matter? Myths about Education and Training, London**, Zed Books (http://www.infed.org/biblio/globalization_and_education.htm 19.05.2005)

World Bank Atlas (2003) http://www-worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2004/11/03/000012009_20041103155503/Rendered/PDF/302590PAPER0WB0Atlas.pdf

World Bank,Oxford University Pres, (2002) **Globalization, Growth and Poverty, Building and Inclusive World Economy**, A copublication of the World Bank and Oxford University Press, New York, Washington DC

World Development Indicators, (2004) http://worldbank.org/data/wdi2004/section1-intro.pdf 05.03.2005

EKLER

Ek-1: Araştırma Anketi

Ek-2: Anket Uygulama İzin Belgesi

Ek–1: Araştırma Anketi

Değerli Arkadaşım

Bu çalışma, Gazi Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi bölümünde yapılmakta olan bir yüksek lisans tezi için, **Küreselleşmenin Mesleki Teknik Eğitim Alanına Etkilerini** araştırmaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

Ankete vereceğiniz cevaplar, bilimsel araştırma amacı ile sadece araştırmacı tarafından kullanılacaktır. Bunun dışında hiçbir bireye veya kuruma verilmeyecektir. Anketten elde edilen veriler toplu olarak değerlendirileceğinden isim yazmaya gerek yoktur.

Araştırmanın istenen sonuçlara ulaşması için anketi görüşlerinizi yansıtacak şekilde doldurmanız ve hiçbir soruyu boş bırakmamanız büyük önem taşımaktadır.

Göstereceğiniz ilgi ve katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Saygılarımla
İsmail DEMİR
Yozgat Anadolu Teknik ve
Endüstri Meslek Lisesi Atölye Şefi

Küreselleşme Sürecinin, Mesleki Teknik Eğitim Alanına Etkileri Anketi

Lütfen cevaplarınızı size uygun seçeneklerden yalnızca birisine **X işareti** koyarak veriniz.

Kişisel Bilgiler:

Cinsiyetiniz: Bay ( ) Bayan ( )

Okuldaki konumunuz: Yönetici ( ) Öğretmen ( ) Öğrenci ( )

	Tamamen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Geleceğimizden ümitliyiz.	( )	( )	( )	( )	( )
2. Ülkemizin geleceğinden ümitliyiz.	( )	( )	( )	( )	( )
3. Gelecekte mesleğimizle ilgili iyi bir konuma gelebileceğimize inanıyoruz.	( )	( )	( )	( )	( )
4. Eğitimimizi, kariyer gelişimimizi devam ettirebilmek için gerekli her türlü imkâna sahibiz.	( )	( )	( )	( )	( )
5. Mevcut yabancı dil bilgimiz, diğer ülke insanlarıyla iletişime geçebilecek, mesleğimizle ilgili gelişmeleri takip edebilecek ve gerektiğinde yabancı meslektaşlarımızla rekabet edebilecek kadar yeterlidir.	( )	( )	( )	( )	( )
6. İstediğimizde okul dışında bir internet bağlantısına rahatlıkla ulaşabiliyoruz.	( )	( )	( )	( )	( )
7. Mesleğimizle ilgili gerekli bilgisayar programlarını biliyoruz.	( )	( )	( )	( )	( )
8. Mesleğimizle ilgili araştırmaları, internet arama motorlarını (google, yahoo, altavista, vb.) kullanarak yapabiliriz.	( )	( )	( )	( )	( )
9. Küreselleşmeyle birlikte çevre kirliliği, fakirlik ve ekonomik krizler daha da artmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
10. Artık bulaşıcı hastalıklar, terör olayları ve bilgisayar virüsleri, küreselleşmeyle birlikte tüm dünyaya daha da hızlı bir şekilde yayılır hale gelmiştir.	( )	( )	( )	( )	( )

11. Her geçen gün küreselleşmeyle birlikte kültürel olarak zenginleşmekten ziyade değerlerimizden daha da uzaklaşmaktayız.	( )	( )	( )	( )	( )
12. Okul çağındaki öğrenciler, internet ve medyanın nimetlerinden ziyade zararlı etkilerine maruz kalmaktadırlar.	( )	( )	( )	( )	( )
13. Küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan teknolojik değişim yüzünden öğrenilen bilgiler kısa zamanda eskimektedir.	( )	( )	( )	( )	( )
14. Ülkemizde Mesleki ve Teknik Eğitime gereken önem verilmektedir.	( )	( )	( )	( )	( )
15. Okulumuzun mevcut fiziki kapasitesi (ders araç, gereç, atölye, derslik, laboratuar, vb.) öğrencilerin dünya standartlarında bir meslek sahibi olabilmesi için yeterlidir.	( )	( )	( )	( )	( )
16. Okulumuzda, öğrencilerin ve öğretmenlerin bilimsel çalışma ve araştırma yapabilmelerini sağlayacak ortamlar vardır.	( )	( )	( )	( )	( )
17. Okulumuzun kütüphanesinde mesleğimizle ilgili bilgileri bulabileceğimiz yeterli sayı ve türde kaynak mevcuttur.	( )	( )	( )	( )	( )
18. Okulumuzda istediğimiz zaman bir internet bağlantısına ulaşabiliyoruz	( )	( )	( )	( )	( )
19. Öğretmen ve yöneticiler, toplumun ve endüstrinin değişen gereksinimlerini yakından izleyip değerlendirebilmektedirler.	( )	( )	( )	( )	( )
20. Öğretmen ve yöneticiler meslekleriyle ilgili bilim ve teknolojideki gelişmeleri izleyip öğrencileri ile paylaşmaktadırlar.	( )	( )	( )	( )	( )
21. Öğretmenler ve yöneticiler, öğrencilere gelişmelerini teşvik edecek bir davranış sergiler.	( )	( )	( )	( )	( )
22. Okulumuzdaki öğretmenler, öğrencilerin dünya standartlarında bir mesleğe sahip olabilmesi için gerekli eğitim ve öğretimi verebilecek yeterliliktedir.	( )	( )	( )	( )	( )
23. Öğretmenler, öğrencilere güncel en son bilgiye ulaşma konusunda sürekli rehberlikte bulunmaktadır.	( )	( )	( )	( )	( )
24. Öğrencilerin gelecekteki kariyer gelişimleri için yeterli rehberlik yapılmaktadır.	( )	( )	( )	( )	( )
25. Okulda öğretmen, öğrenci ve yönetici arasındaki iletişim açık, sağlıklı ve yeterlidir.	( )	( )	( )	( )	( )
26. Sorunların çözümünde öğrenci görüş ve önerileri etkili olmaktadır.	( )	( )	( )	( )	( )
27. Öğrencilere kuralların konulması ve uygulanmasında yeterince sorumluluk verilmektedir.	( )	( )	( )	( )	( )
28. Okulumuzda öğrenci katılımının sağlandığı sosyal ve kültürel faaliyetler yeterince yapılmaktadır.	( )	( )	( )	( )	( )

29. Şu anda uygulanan müfredat programı, öğrencilerin teknolojideki en son gelişmeleri yakalayıp diğer ülkelerdeki meslektaşlarıyla rahatlıkla rekabet edebileceği şekilde hazırlanmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
30. Küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı okullarda sosyal dersler yeterince verilmektedir.	( )	( )	( )	( )	( )
31. Okulda verilen eğitim, öğrencileri internet ve medyanın zararlı etkilerine karşı yeterince bilinçlendirmektedir.	( )	( )	( )	( )	( )
32. Okullardaki uygulamalı eğitimde, öğrencilerin ezbercilikten ziyade, yaratıcılıklarını ortaya koyacak şartlar oluşturulmaktadır	( )	( )	( )	( )	( )
33. Okulumuzda verilen eğitim ve kazandırılan meslek, öğrencileri tüketimden çok üretime yönlendirmektedir.	( )	( )	( )	( )	( )
34. Öğrencilere araştırmayı teşvik eden, ilgi çekici nitelikte ödevler verilmektedir.	( )	( )	( )	( )	( )
35. Okulumuz, öğrencilerine sorumluluk sahibi bir dünya vatandaşı olarak, dünya sorunlarının çözümünde nasıl aktif rol oynayabileceklerini öğretmektedir.	( )	( )	( )	( )	( )
36. Okulumuz öğrencilerine tüm dünyayı ilgilendiren çevre kirliliği, tabii kaynakların ve enerji kaynaklarının tükenmesi, açlık v.b. gibi konularda yeterli bilgiyi vermektedir.	( )	( )	( )	( )	( )
37. Okulumuzda öğrenciler kendilerine ve başkalarına değer veren, yaşadığı çevreye duyarlı bireyler olarak yetiştirilmektedir.	( )	( )	( )	( )	( )

Ek–2: Anket Uygulama İzin Belgesi

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı : B.08.0.APK.0.03.05.01-01/ 2681 10 /05/2005

Konu : Araştırma İzni

YOZGAT VALİLİĞİNE

(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

İlgi : Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 22.04.2005 tarih ve 3263 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi İsmail DEMİR'in "Küreselleşme Sürecinin Mesleki Teknik Eğitim Alanına Etkilerinin Algılanması (Yozgat İli Örneği)" konulu araştırma çalışmasını İliniz merkez İlçelerinde bulunan okullarda uygulama izin talebi incelenmiştir.

Söz konusu anketin uygulanması Bakanlığımızca uygun görülmüş olup, eğitim-öğretim faaliyetlerinin aksatılmaması şartıyla ekte bir örneği gönderilen anketin araştırmacı tarafından uygulanabilmesi için gerekli kolaylığın gösterilmesini rica ederim.

Nurettin KONAKLI
Bakan a.
Kurul Başkanı V.

604319

EKLER :

1- Anket (3 Sayfa)

Milli ... Müd'nü
12/05/2005
Vali Y.

EĞİTİME %100 DESTEK ÜCRETSİZ 444 0 632 DANIŞMA HATTI
Atatürk Bulvarı Nu: 98 Kızılay 06650 ANKARA
Telefon: 425 00 86 - 425 33 67 Faks : 418 64 01
e – posta : apk @ meb.gov.tr Elektronik ağ : www.meb.gov.tr

T.C.
YOZGAT VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.66.00.06-03-423/ 16.05.05 08875

Konu : Araştırma İzni

ENDÜSTRİ MES. LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı'nın 10.05.2005 tarih ve 2681 sayılı yazıları.

İlgi yazıda; Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi İsmail DEMİR'in "Küreselleşme Sürecinin Mesleki ve Teknik Eğitim Alanına Etkilerinin Algılanması (Yozgat İl Örneği)" konulu araştırma çalışmasını ilimiz merkez ve ilçelerinde bulunan meslek liselerinde uygulamasının uygun görüldüğü belirtilmektedir.

Bir örneği ekte gönderilen söz konusu anket çalışmasının okulunuzda/ilçenizde uygulanması sırasında araştırmacıya gereken kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

Ramazan AYDIN
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER :
1 – Yazı örneği
2 – Anket (3 sayfa)

DAĞITIM :
İlgili Meslek Lisesi Müd.
13 İlçe Milli Eğt.Müd.

EĞİTİME %100 DESTEK DANIŞMA 444 0 632 HATTI

Adres: Valilik Binası 3.Kat .Kültür Bölümü
Tel :(0354) 212 27 27-28-29 (Dahili-125)
Faks :(0354) 212 27 06
Web: http://Yozgat.meb.gov.tr **e-mail:**Yozgatmem@meb.gov.tr